ספר מלאכת שלמה

מהג"מ שלמה עדני זצ"ל חד מבן קשישאי בעה"ק חברון ת"ו תלמיד הג"מ בצלאל אשכנזי זצ"ל.

בעה"י הנותן כח ליעפים גם לחלשים. נתחיל סדר נשים: ובעזרת האל יודע כל תעלומות. ותיק בנחמות. נתחיל מסכת יבמות.

סדר מסכת יבמות נשים

פרק א כתוב בספר החנוך סימן תקל"ה בפ' כי תצא דמפני כן נקראת יבמות ולא חליצות מפני שאמרו ז"ל מצות יבום קודמת למצות חליצה ע"כ: **חמש עשרה נשים פוטרות.** איתה בת"כ ס"פ בתרא דפ' קדושים וביד פ' שני דהלכות יבום סי' ח' ע' י"ד ט"ו וגנמ' אמר רב אבי מתני' נמי דייקא כרבא דאמר עריות לא צריכא קרא דקתני תמם עשרה נשים פוטרות צרותיהן ואילו פוטרות ופטורות לא קתני ש"מ ומ"ש עריות דלא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת צרה נמי לא תיבעי קרא משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בה כרת ומסיק דצרה נמי לא אינטרך קרא כי איטרך קרא למשרי צרה בלא במקום מצוה מ"מ אמר קרא עליה במקום עליה דהיינו במקום מצות יבום דכתיב בה יבמה יבא עליה הוא לאסורה שלא במקום עליה כגון צרת בתו מגברי בריה: **עד סוף העולם.** הכא לא בייך למיפרך כין דתנא עד סוף העולם צרות צרותיהן למה לי כדפרין בהכותב כיון דתנא עד סוף העולם פירות פירותיהן למה לי דתתם ולאי בהכותב לא היה צריך לכתוב שניהם אבל הכא אורחיה דתנא למיתני לא זו אף זו ואי"ת וכיון דתנא צרות צרותיהן עד סוף העולם למה לי דהבי דייק בתמורה פ' וחלו קדשים כיון דתנא ולד ולדן עד סוף העולם למה לי ואומר ר"י דהתם כיון דאשמועי' דולד ולדן קרב שלמים מגילה שמעי' דה"ה עד סוף העולם כיון דלא חיים לשמא יגדל מהן עדרים עדרים כדחיים התם ר' אליעזר אבל הכא ס"ל דצרות צרותיהן אסורי אפי' לא משום דמלגרור דרביק לה ולגרור מסמע תרתי שני דישן תוס' ז"ל: **ואלו הן בתו** וכו'. מצות ואלו הן מתחן ה"ר יהוסף ז"ל וכתב כן מצאתי בכל הספרים דלא זה ע"כ: ובגמ' מגייגא דרישא דמסמע חמם עשרה ותו לא ומגייגא דסיפא הרי אלו פוטרות דמסמע אלו ותו לא למשופי מאי ומשני למשופי דרב ודרב אסי דאמר רב צרת קורבה אסורה אשה אחתו ולא אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות ורב אסי אמר צרת אליעזר אסורה אשה היה נשוי אליעזר ואשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות ואקשו תוס' ז"ל לימשוי מתרוייהו ממגייגא דרישא דכיון דתנן ע"ו נשים ליכא למימר שייר וממעטי כולהו מדלא קתני להו כדאמרי' בפ"ק וכי תימא הנא ושייר הא ד' קתני ותרצו ז"ל דהכא לא מצי למיתנינהו (הגהה אפשר שצריך לומר למשופינהו אלא שכבר מתיישב ע"כ). כדמסיק לרב ולרב אסי למשופי מאי ומשני לפי שאינם בצרת צרה דכל הכך דמתני' איכא למיתני הכא לאחיות הן ואם יבם אפי' את הצרה ואחות אחרת ומת ונפלו לפני זה לאחיו הבני לאחיות הן ואם יבם אפי' את הצרה ולו אשה אחרת ומת ונפלו לפני זה סבור אף מן הנכרית מפני שהיא צרת צרתה בל בתו אבל בשאר ת"ל לגית ליכא למיתני הכא צרתה ונשאת לאחיו הבני הכא על האחיין היא אסורה שהאיסור בא לה מכח קידושי בעלה שהשון וכולן שוין בהן וכיון שכן ליכא למשופינהו מדלא קתני אלא מיתורא דמתני': **בתו.** בבהו מאוסתו וכן פי' רש"י ז"ל ור"י בעל התוס' ז"ל הכריח דהך בתו אייבי בין מאוסין בן מבוטלין. וגנמ' פרין מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן ליתני אחות אשה ברישא ומסיק תנא קורבי נקם הכך דקריב ליה אפי' נקיט ברישא תנא בתו ובת בתו ובת בנו דקרובי עצמו ואין בכולן קרובות כאלו ואיידי דתנא אלמה דורות למעה דיליה תנא אלמה דורות ואיידי דתנא אלמה דורות למעה דיליה תנא אלמה דורות למעלה דיליה ולמעלה דיליה לא מצי למיתני מידי דהא אמו לא אחיה ליבום שהרי אסורה לאחיו מצ"ו משום אשת אביו ותנא אחותו ואחות אמו דקרובי עצמו אפי' מכלתו דכלתו לאו קרובתו היא אלא מכח קדושי בנו נאסרה עליו ואיידי דאייבי באיסור אחות תנא אחות אחותו ודבין הוא דלקדמה לכלתו מקמי אשת אחיו אלא היה בעולמו ומקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו מאמו לאו משום קורבא הוא דאסיק ליה בדין הוא דליתני כלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו ומקמי אשת אחיו מאמו מי משום דכלתו חמירא אפי' מיבמה ומ"ל למעקב תומרי כיון דלא מצי למעקב קורבי אלא איידי דאיסור אחות תנא אשת אחיו שלא היה בעולמו והדר תנא כלתו. ופריך ומאי חיריא דתנא פוטרות דמסמע דאי בעי מיבם ליתני אוסרות דהא ודאי אסורות הן מאחר שאינם זקוקות ליבום וקיימי באיסור אשת אח ומשני כיון דבמקום מצות יבום הוא דאסירה צרת הבת וכדמפר' במתני' דמפסרה הכהן' מגורת יבום קיימא ליה בלשת אח שיש לו בנים ושלא במקום מצוה שריא כגון בכרי שנעשה מתנו ולו אשה ומת מותרת אשתו לחמיו מדתנן בסמוך גבי שם עריות תמורות מאלו מפ"ה תנא פוטרות דאי תנא אוסרות מסמע שהבת אוסרת עליו ליקח את צרתה אפי' במקום מצוה וק"ו שלא במקום מצוה אבל פוטרות לא משמע אוסרת משום צרתה של בת אלא הבת פוטרת מיבום ואוסרת שביב עלה ממילא דהויא באיסור אשת אח אח שיש לו בנים ומשום אשת אח אח סוף למיתסר ושלא במקום מצוה דליכא איסור אשת אח אח עלה שריא ומפ"ה תנא פוטרות. ופריך ומאי חריא דתני מן החליצה ומן היבום ליתני מן היבום לחודיה דהא עיקר מצוה היא ותליצה ממילא אשמעינ. ומשני אי תנא מן היבום ס"א מיתלן חליצה יבומי לא מיבמה קמ"ל כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה ומיפקרא בלא כלום וכל היכא דאמרי' הולצת-ולא מתיבמת משום ספיקא הוא ופריך ולתני מן היבום ומן החליצה דיבום עיקר דהא כתיב אם לא יחפוץ וכו' א"כ ליתני מן החליצה לחודה ומשני אגב שאול הוא דאמר מצות חליצה קודמת למצות יבום דקאמר הכוגם את יבמתו לשם גוי ולא לשם אישות כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר. ובבבלי וירושל' בעי ניתני שם עשרה נשים אמו אוסרת אביו מבואה לאחיו מאביו ומשני לה: וכמו שפי' כבר ר"ע ז"ל. וכתוב שם שאביב רבי לר' לוי שאמלו זו השאלה כמדומה לי שאין לו מוח בקדקדו: [הגה ועיין במ"ש ס"פ בתרא דכלים]. וכתבו תוס' ז"ל בר"פ המגרש דבירושל' פריך בגיטין וליתני שם עשרה נשים לר' אליעזר דאמר המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לאיש פלוני דמותרת וליחשב בהדייהו אשת איש דפוסדת לרתה כגון שגרשה זה בעל מת שלא תמשאי לפלוני ובאשה אחיו של פלוני ומת בלא בנים ומשני התם התורה אסרה עליו גרש הכא הוא אסרה ע"ו פי' כל מ"ו נשים אסרה תורה ליבם והאיסור בא ממילא ע"י קדושין בלא בוש תנאי אבל כאן אסרה ע"י תנאי שלו אי"ל תמן התורה אסרתה ואין לה היתר להתיבם דאין איסור שלה תלוי בבוש אדם אלא בהורה שאסרתה עליו אבל בא"ה האיסור תלוי במגרש שאם יהלה יהירנה ליבם קודם שימות אחיו המת שנשאה ועוד תרלו הס ז"ל דבפלונתא [לא מיירי] דלבנן פלוני אדר' אליעזר בקדושין כמו בגיטין שאם אמר התקדשי לי לאיסר לכל אדם חוץ מפלוני לר' אליעזר הוי קדושין ולרבנן לא הוי קדושין כדמסיק ויאלה והיתה ועוד תרלו ביון עליו: **ואחות אשתו.** אין להקשות דלהה האסר ליבם אע"פ שמיפרת אח"כ כמו אחות אשתו שאינה מתיבמת אפי' מתה אשתו אחרי כן דל"ד דאחות אשה ושאר ערות האיסור עומד על הישנה עפי' משאר בני אדם אבל נדה לכ"ע אסורה ואפי' בנדה משמע בפסחים ס"פ ואלו דברים דבת יבום היא דקאמר ר' יוחנן אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור ופריך עלה מ"ש יבמתו דקאביב מצוה משמע דקני לה ועוד נראה לחלק דאחות אשה וכו' ע"ש בתוס' ז"ל: **אחותו מאמו.** שאין יבום אלא באחיו מן האב דילפינן אחות אחות מבני יעקב לקמן בגמ' ר"פ בני וכתבו שם תוס' ז"ל לענין אשת אחיו אלא היה בעולמו אין סברא למילף מבני יעקב דלא מיקרי אחים אח"כ הם בעולם אחד כבני יעקב דפשיטא דמיקרי אחים ואי לאו דמיעקרא בהדיא לא הוה שייך למילף מבני יעקב לענין הך מילתא ע"כ: **וכולן אם מתו או מיאנו** תוס' פ' הבולה דף מ"ו וגנמ' פ' האיש מקדש דף מ"ד ותוס' ר"פ בנות כותים וביד בס פ שני סי' כ"א כ"ב: **או שנמצאו אילונית.** הרבב"ם ז"ל תמה על כי רש"י ז"ל שפי' בגמלא אילונית שמקמו מקום מעשה ולא הויא אשת אחיו ולפירוש זה מתני' בשלא הכיר בה וכו' אפי' ואינן כרבא קימא לן דפרישה אפי' הכיר בה וכדאיפסקא הלכתא בהדיא בגמ' ממוקי יוסף: וכתוב עוד בשמו דאשל"ג דבגמ' אמרי' דיקא נמי דקתני בגמלא ואסיקנא ש"מ יש לנו כיולא בו הרבה דמסקי בהו ש"מ ואפ"ה לא קיימן בפ' החבר (הגהה נראה פרק הספינה) גמ' שתמתית ונמצאת לבנה ובפ' יש נוחלין בבעיא דבבריא היא ובפ"ק דחולין נבי תלוש ולבסוף חברו ע"כ. והקשו תוס' ז"ל דהכא משמע דאילונית לא בעיא גם בדאי גם היתה נראה חולנת ולא מתיבמת כדתנן במתני' כל שיכולה למלן ולא מיאנה וכו' ובכתובות פ' אלמנה מוזת תנן הממאנת והבעיה והאילונית אין לה כתובה דמשמע הא גיסא בעיא דהכי דייק בהמדיר ותרלו דהתם נקט הכי ליאנא משום דלא מצי למנקט אינס ערוכין גם משום שניה דקתני בהדייהו הדא דע"כ ממאנת לא בעיא גיעא מ"מ בהמדיר לא דייק הכי אלא משום דברישא קתני אינה מקודשת ובסיפא הלא שלא בכתובה והא דתנן בהבולה המולית את אשתו משום-אילונית לא יחזיר ומפ' משום לקלקולא דשמא הנשא לאחר ויהיו לו בנים ויאמר וכו' וממלא גם בעל ובנים ממזרים דמשמע בעיא גם אור"י דהתם במולאה משום ספק אילונית שאין הסימנים מיכרין יפה תדע דקתני בסיפא נשאת לאחר והיו לה בנים והילו דאילונית אין לה רפואה דבהערל פליני וכו' ע"כ וסימני אילונית שכתב רבינו עובדיה ז"ל דעת הטור באבן העזר סי' מ"ד דבאה מיניהו סגי אבל מדברי הרמב"ם ז"ל בהלכות אישות פ' שני נראה שצריך שיהיו בה כל הסימנים הללו וש"ם בבית יוסף. וגנמ' מוקמי' למתני' דקתני צרותיהם מותרות אליבא דרב אסי דס"ל צרת אילונית אסורה דמתני' בשלא הכיר בה כשנשאה שהבא אילונית ומקמו מקום טעות ולאו אשתו היא ליפיך צרתה מותרת דלאו צרת אילונית היא דיקא נמי דקת' שמלאו ולא קתני שהיו שם"מ ורב אסי בשהכיר בה דאשתו נמורה היא ורחמנא פטרה מאשר הולד ונראה היא צרת אילונית ורבא אמר צרת אילונית מותרת ואפי' הכיר בה ואפי' צרת בתו אילונית ותני במתני' בסיו: **ואי אתה יכול** וכו'. תוס' פ' בא סימן דף נ"ב והקשו ז"ל וא"ת ממכחת לה מילין בקדושי טעות לתנא דבי ר' ישמעאל אפי' בנה מורכב על כתפה ממלמת והולכת לה ותיקן ריב"ן דמתני' מיירי בקטנות ועוד אור"י וכו' עיין שיו. בפי' ר"ע ז"ל ותנא דידן דלא חשיב לאחו בכלל הנשים פטורות צרותיהן אבר לה כמ"ל וכו'. אמר המלקט ובפלונתא לא קמיירי ובגמ' פריך ולא והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפליני ר"ע ורבנן דלר"ע אינס לאו לאפטרה בולא כלום בערוה נמורה דאבר דיש ממזר מחייבי לאוין ויקתני ומבני בפירקי קא אמרי' ופריך והא ג"ש מתירין את הערות לאחיו וב"ה אוסרין קתני ומשני ב"ש במקום ב"ה היא מבנה והדר פריך והא אשת אחיו שלא היה בעולמו דפלונתא דר"ש ורבנן וקתני ומשני בולד ולבסוף יבם לא פליג ר"ש וכרב פפא וכמו התכתוב לקמן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לקמן ר"פ שני ולגא כר' אושעיא דהא אתותב והכי מסיק בסיפא דלגא מוקמינן מתני' בבלונתא ורב אשי אמר דבמלונתא נמי קמייתי ומתבן לה בגמ' פשיר דה"ק ליה רבי לגזי מ"ש לא דייקת מתני' דמתני' ר' יהודה היא דקתני שם ערויות המורות מלגו מפני שהן נשואות לאחרים ערותיהן מותרות דמו ואסת אביו מאי אמו אילימא נשואה אביו הייטו אשת אביו אלא לגא לגא אומסת אביו וקתני מפני שהן נשואות לאחרים לאחרים אין לאחרים לא מאן שמעת ליה דאית ליה הא סברא ר' יהודה דאסר באומסת אביו מש"ה לא תני לה. ואמרינן בגמ' דלוי הגיהה לגמרא והוסיף בה אמו אומסת אביו דרבי לוי וכו' אע"ג דמהדר ליה רבי לגזי כמדומה לי אמין לו מוח בקדקדו וכבר רמזתי לעיל בעיית לוי בר סיסי קומי רבי: **ואי אתה יבול לומר** וכו'. בגמ' תניא דשלם עשיר משמשות בעוך חדא מינייהו קמנה מכת י"א שנה ויום א' ועד י"ב שנה ויום אחד שמא תתעבר ושמא תמות ודייק בגמ' מדלא קתני שמא תתעבר והמות דלמיו מעמא אחם תתעבר תמות ולאי ס"מ דאיכא קטנה דמיעברא ולא מתה וא"כ מיהו תמות ממלמת כגון שילדה בקטנותה בתוך זמן המאמר בשמא י"ב שתעברה ולא מתה וקדם אדם את בתה ומגלגת זאת תמות קטנה ורמייה למאן עד שמא י"ב ויום א' ומתני' קתני ואי אתה יכול לומר וכו' ופריך רב ספרא בנים כרי הם כסימנים כלומר קטנה שילדה כגערה שבגיאה סימנים דמיא דאינלאי מ"ל אמ"ל לאפרע דמיערה דהביא גדלותה ואינה ממלמת. ועוד יש שם שמיי אחריני ע"ש ועיין בתוס' כאן ובפ' המדיר דף ע"ה ובפ' בא סימן דף ק"ב. ובטור אבן העזר סי' קע"ג: **ב ביצד פוטרות צרותיהן.** גמ' מנא ה"מ דלגרת צרתה פטורה אמר רב יהודה אמר רב אילא דאורה הוראה בצרה הרבה רב אשי אמר סברא היא צרה מ"מ אסירא דבמקום ערוה קיימא צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא: **ביצד אם מתו הן** וכו'. גמ' ואפי' כגון ונבסוף גירש את בת אחיו דהוו לה לגרות זו לזו קודש גירושין אש"ה קא סברת ליה ליבומי כדקתני ומתה בחו או מאנרשה האיש ובשעת נפילה לא הוו לגרות זו לזו ורמיהי דתנן לקמן בפ"ג בלשה אחין שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות וכו' וכנשה המגרש ומת והו שאמרו וכו' שעמדה לגירש ואח"כ כנס אבל כנס ואח"כ גירש לא ומשני מ"ר ירמי' תברה מי שנשה זו לא שנשה זו תנא דמתני' סבר מיתת הבעל מפלת נשיו ליבום הלכך אפי' כנס ונבסוף גירש כיון דבשעת מיתה לאו לגרות הבת הא סברא ותא סברא סבר נשואין הראשונים מפילין הלכך משעשית לגרת צרה שעה אחת אסורה עולמית רבא אמר לעולם אל תנא הוא וזו ואין צריך לומר זו אתי דמתני' דהכא דכנס ונבסוף גירש מותרת כדקתני ומתה בחו או מאנרשה ואין צריך לומר זו דשלשה אחין דגירש ונבסוף כנס: (הגהה בספר כריתות בשער ב' [סימן ג'] לשון למודים נתן טעם לכל זו ואל"ל זו וז"ל ראשה שכתב סך דאין צריך לומר זו ע"ל אלו ואלו דברי אלהים חיים כדאיתא פ"ק דעדויות לשה נכתבו דברי היחיד בין המרובים לבטלם וכו' אשה יאמר אדם וכו' יאמרו לו כדברי חיים פלוני שמעת סך כתב הלשון הזה שאם שמע אדם או ירשה בריאתא בעניין יאמרו לו בלשון התנא שמע רבי בסוף שמעת או שמא יסמכו על אותו לשון שני מלרך שכתבו בעדויות שאם ירשו וכו' עד יסמכו עליו ואולי גם בעניין לא זו אלא אף זו לא רשה לסלק הלשון הראשון אע"פ שאינו צריך ע"כ): **וכל היכולה למאן** וכו'. ר"פ בית שמאי ותוס' פ' שתי מדות דף ג"ג ובטור אה"ע סי' קע"ג וכתוב ברב אלפס ז"ל תוספתא אימתי אמרו שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות בחיי הבעל אבל לאחר מיתת הבעל צרותיהן אסורות מילמו בחיי הבעל צרותיהן מותרות לאחר מיתת הבעל צרותיהן אלונות ולא מהייבמות וכולן שנמצאו אילונית או שהיו נשואות לאחרים צרותיהן מותרות בין בחיי הבעל בין לאחר מיתת הבעל ע"כ: **ב שש עריות.** ממורות מן הש"ו הנו' לעיל שיכולות להנשא לאחיו מאביו מה שא"כ בשש עריות אלו שאין יכולות להנשא לאחיו אלא לאחרים. בפי' ר"ע ז"ל והרמב"ם ז"ל פי' אם נשאו בעבירה וכו' וז"ל ז"ל עוד ותמנה יש לשם קדושי' על אחרים כמו שאמר מפני שהן נשואות לאחרים ולכיכך אם עבר אחיו ונשא אחת משם עריות וכו'. ובתו"כ ס"פ בתרא דפרשת קדושים ובטור אה"ע סי' קע"ג. וכתב ה"ר יהוסף ז"ל נ"ל לפרש דה"ק נעיל שניהו מ"ו עריות שנ"ר מפני שהן נשואות לאחיו אבל יש שש עריות אחרות שאע"פ שהן חמורות מלגו אינן נשואות לאחרים מפני שהן נשואות לאחיו אבל לא לאחרים ולא לאחיו ועל כן הן מותרות ול"ע עכ"ל ז"ל: **ד ב"ש מתירין** וכו'. בפירקין דף מ' ובפ' ד' אחין דף כ"ז. ובגמ' אר"ש בן פזי מ"מ דב"ש דבתו' לא תהיה אשת אמה אחותה לאיש זר מ"מ מכלל דאיכא פנימית מדלא כתיב לאחר למידרש החיצונה שהיא נכרית ליבם לא תהיה זר אבל ליבם הבית וב"ה מיבעי להו למדרש בהדה קרובה ליבם ואמר רחמנא לא תהיה זר הא ליבם הבית וב"ה מיבעי להו למדרש לאין קדושין תופסין ביאמה אע"ג דבעלמא קדושין תופסין בחייבי לאוין. רבא אמר שעמייהו דב"ש דאין איסור חל על איסור פי' אין איסור אשת אח חל על אחו של אחו זה אבל אביה הלכך לא רמיא קמיה ליבומי והוי כמאן דליתה וכן באחות אשה ובלונן: **וב"ה פוסלין.** ביד פ' שני הלכות יבום סי' כ"ד: **ואע"פ שאלו פוסלין ואלו מבשירין לא נמנעו** וכו'. גרסי' ובגא דאוסרי' ומתירין מלאתיו ממוק וברוב הספרים ליתיה גם בשאלת החכם הר"ר יהוסף אשבילי ז"ל נמחק על פי רוב הספרים וגם בירושל' ליתיה גם בפ"ד דעדויות ליתיה בשום ספר: **לא נמנעו עושין טהרות אלו על גב אלו.** לגמרן שהתנה ורשות מוהגין זה בזה לקיים מה שאמר המלאך והשלום אהבו הכי איתא בירושל' בפירקין ודפ"ק דקדושין ואיתה בגמ' בברייתא בשם ר"ש:

פרק ב ביצד אשת אחיו וכו'. עד סוף סימן ב' ביד פ' שני הלכות יבום סי' ט"ו ז' י"ח ומייתי לה בפ"ק דמכילתין דף מ' ובטור אה"ע סימן קע"ג: **הראשונה יוצאה** וכו'. גמ' אמר רב נחמן מאן דתני ראשונה וקרי לה לתך שנפלה לפני לוי שני פעמים ראשונה לא משתנם ומאן דתני שניה לא משתנם מאן דתני ראשונה מאי ראשונה לנפילה שנפלה ראשונה ליבום קודם לזו בפעם ראשונה ומאן דתני שניה לא משתנם מאי שניה בנשואין שנשאת שני פעמים אחת לבעל ואחת ליבם: **ב ואח"כ נולד להם אח ומת.** כי' המיבם ולא אלרך לפ' כאן ומת המיבם משום שכבר הוא מוכן מהבטן שלפניו ה"ר יהוסף ז"ל: **ר"ש אומר מיבם לאיזו שירצה.** ופטורה חברתה ולא העשה בה מאמר קאי אלא מרישא קאי דקתני הראשונה יוצאה וכו' כך כתבה

שנ"ל נשון ר"ע ז"ל אע"פ שכבר ליבמו ואיתה בפ"ק דמכילתין דף פ'. **ופי' הרמב"ם** ז"ל מה שאמר ר"ש חוזר על שני המאמרים ע"כ. רוצה לומר חוזר על בבא דגולד ואח"כ יבם ועל בבא דיבם ואח"כ גולד ואח"כ ר' אלעזר ובלהאי ר' אושעיא בגמ' חלוק היה ר"ש אף בראשונה ממאי מדקתני משום יתירה דבבא דרישא למאן דאיסריכא ליה למיתני אי לרבנן השתא ייבם ונבסוף גולד כי אשכחיה בהתירא אשכחיה אסרי רבנן גולד ואח"כ ייבם מינעיא אלא לאו לר"ש איסריך ותנא ריש לגולדיך כהו דר"ש ותנא סיפא לגולדיך כמן דרבנן וכדין הוא דמיפלוג ר"ש ברישא אלא נטר לה לרבנן עד דמסיימי למילתייהו והדר פליג עלייהו: **ואשת אחיו שלא היה בעולמו.** משכחת לה לר"ש בחד אחא ומית ומולד לו אח א"ל בתרי ולא ייבם ולא מת אבל היכא דיבמה השני פקעה זיקת אח הראשון ונעשית אשתו של זה השני אבל רב פפא ס"ל דאינו חולק רק אסיפא דיבם ואח"כ גולד ותרוייהו בחדי דמתני' לרבנן דאמרו ולא זו אף זו קתני והיא כתיב דרב פפא דתניא דר' אושעיא: **ג כלל אמרו ביבמה כל שהיא אסורה איסור ערוה** וכו' ביד פ' שני הלכות יבום ס"מן ח' ט' י' ובטור אה"ע סימן קע"ד: **לא חולצת ולא מתיבמת.** לרתה וכל שכן היא וכן אילונית וכו' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט ולרתה דאילונית מרבי לה כפרש בגמ' מכלל דמתני' וכדרב אסי וכתבו תוס' ז"ל והא דלא קאמר לאתויי לרת סוטה ולרת מחזיר גרושה משום דאילונית דמיא שפי לערוות שמותרת למת ואסורה ליבם עכ"ל ז"ל: ואיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה הוא דאסורה לרתה הא לאו איסורה איסור ערוה לר"ה לא אסורה לנעשוי מאי אמר רפרם לנעשוי לרת אילונית ודלא כרב אסי. וכתוב בנמוקי יוסף איסור מלוה ואיסור קדושה מולגת ולא מתיבמת דוקא היא אבל לרתה מתיבמת שאין לרה פטורה אלא מערוה עכ"ל ז"ל. ובגמ' אמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב קדושים יהיו לאלהיהם תניא ר' יהודה מחליף איסור מלוה אלמנה לכ"ע ואמאי קרי להו איסור מלוה דכתי' בסוף כפר תורה כסנים אלה המלות ומשמע דאכולה ספרא קאי וכל אחרת כהנים הם כתיבא איסור קדושה שניות מד"ס ואמאי קרי ליה איסור קדושה משום קדש עצמך במותר לך להוסיף לך עליהם שניות המותרות על העריות כדי שלא תבוא על העריות האסורות מן התורה. ואיתה בפ' ד' מיתות דף נ"ג והתם איכא תנא אלינא דר' יהודה דס"ל דר' יהודה ס"ל כר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וכהי חייבי יוסף כחייבי כריתות דמי דלאו בני תלינא ויבום כלל מיבמו והכא לדבריו דת"ק דמחייב אלמנה בחליצה קאמר ר' יהודה לדבריך דמחייבת ליה בחליצה אין לך לקרותה איסור קדושה אלא איסור מלוה ע"כ: **אחותה בשחיא יבמתה או חולצת או מתיבמת.** פי' אחותה של ערוה דאי דאיסור מלוה כיון דמדאוריתא דמיא קמיה פגע בחת ת"ק דקתני: **ד איסור מצוה** וכו'. פ' ד' מיתות ד' נ"ג ברייתא: **שניות מד"ס.** גמ' אמר רבא רמז לשניות מן התורה מנין שנא' כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ האל קשות לכתיב ואת אילי הארץ לקח מכלל דאיכא רכות קלות מהם ואסורות רב יהודה אמר מהכא אזן ואזן והקר הקן מצלים הרבה אזן לשון אוזים בית אחיות אב' ויותר מהמה כי הזהר הזהר בד"ש יותר מד"ת וגזר על השניות. רב אושעיא אמר מהכא פרעה אל העבר בו שמה מעליו ועבור פרעה הנדילהו לאיסור והוסף עליו כדי שלא העבור בו כמו גדל פרע רב בהגא אמר מהכא ושמרו את משמרתי עשו משמרת למשמרתי **ונני** עריות כתיב ומדרבנן דקרא אסמכתא בעלמא בעור אה"ע סימן י"ד: בפי' ר"ע ז"ל צריך להגיה ואם אביו ואין לה הפסק ואם אבי אביו בלבד ואשת אבי אביו ואין לה וכו': עוד שם צריך להגיה ובת בן בתו ובת בן בן בתו ובת בת אשתו ואם אם אבי אשתו ואם אם אם אשתו ואם אב אם אם אשתו וכו' וכך הוא ביד בפ"א מהלכות איסורי ביאה ובכם עשרים שניות וכן הגיה החכם הר"ם ז"ל: **אלמנה לב"ג** וכו'. בגמ' פריך קבסיק ותני לא שנא מן הכשרים ול"ש מן הפיסולין בשלמה מן הכשרים עשה ולא תעשה ואין עשה דיבמה יבא עליה לוחה את לא תעשה ועשה דכ"ע ל"ה אלמנה לא יקח עשה ה"א אשה בבתולה יקח ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה אלא מן הפיסולין ל"ה גרידא הוא יבא עשה וילחה לא תעשה ומסיק רבא הכי אמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וילחה לא תעשה והכא נמי אפשר בחליצה דמיקיים עשה ול"ת ומתבטין להו בגמ' מברייתא דקתני אחייבי לאוין ואם בעלו קנו אלמנה מלאוריתא רמיא קמיה למידחי בהיובתא אלינא דרבא לרשב"ל אבל בתר הכי מהדר תלמודא אריש לקיש אמר לך ריש לקיש כי אמינא אנא היכי דמקיימי מצוה אבל הכא חליצה במקום יבום לאו מצוה היא ועיין ברש"ל ז"ל: **ה אח מבל מקום.** כתוב בנמוקי יוסף פי' אחת הממזר זוקק דומיא דסיפא דפוטר את אשת אביו וכ"ש אם אמת הוא ממזר ע"כ-ומיהו ממזר הזוקק הייבי לאוין הוא דממזר אסור בבת ישראל והולדת ולא מתיבמת ובגמ' פריך פסיפא אחיו הוא ומבני מהו דתימא מילף אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין קמ"ל כיון דלעניין יבום מיפטר פטר הממזר את אשת אביו מיבום כדילפינן מבן אין לו עיין עליו מיזקק נמי זקיק: **מי שיש לו בן מ"מ פוטר** וכו'. ולאיתה ספ"ק דמכילתין וביד פ"א דהלכות יבום סי' ג' ד' ו': ועיין בסי' קי"ו דשאלות החכם השאלה ה"ר מנחם עזריה ז"ל. ואם מי שהיה מומר בשעה שקדם אחיו ועמד במרדותו גם אחר שמת המקדם אם זוקק את אשת אחיו ליבום אם נאו עיין בספר תרומת הדשן סי' רכ"ג: **וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו הוא לכל דבר.** הרא"ש פ' ראלו מגלחין דף ל"ט. וכתוב בנמוקי יוסף כתב הריטב"א ז"ל חזינן לרב יהודאי גאון שכתב אי כד נסבה בעל הוה יבם מומר לא בעיא חליצה מיעה ואם היה בעלה מומר ויבמה תחתיו בשוגג ומת בהמרותו בלא בנים אינה זקוקה ליבום דהא לאו אחיו הוא ואינה זקוקה לחליצה עכ"ל הגאון ורלוי להחמיר על מכתו ועל קללתו אם הכה אז אחיו הוא אינה חייב מיתה ע"כ: וביד פי"ב דהלכות אסורי ביאה סי' ז' י"ג ובפ"א דהלכות נחלות סי' ז' ובפ"ה דהלכות ממרים סי' ט' ובפ' בשי סי' י"א ובטור י"ד סי' רמ"א ובאה"ע סי' מ"ו ס"ז ובסי' קי"ו וקי"ז ובחשן המשפט סי' רע"ו ובסוף סי' רע"ו [ובתשובת הרשב"א] ס' אלף ובקס"ב וכתב רב אלפס ז"ל אחרי רבותא הא דתנן חוץ ממה שיש לו מן הבשלה ומן הנכרית ה"מ שפחה דאחרים דומיא דנכרית דלית ליה קנין בגווה אבל שפחה דידיה לא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומכתמא שחברה ולשם קדושין בא עליה ע"כ. ועיין עוד במ"ש בפ"ג דקדושין סוף סי' י"ד. והטור שם בסי' קי"ו הביא זו הסברא לגבי הבן

ולא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ולא הביאה נסי' קנ"ז לגבי אחת אלא שנראה דס"ס וכדאיתא התם סי' ע"ז סעיף י' בש"ע ובלבוש גם בטור וע"ש בספר הלבוש. אלא הרמב"ם ז"ל לא ראיתי שהביאו לזה החילוק בפ' עשירי מהלכו' גירושין בשם מקצת גאונים רק לענין הבן ושם דחהו דו"ק: וכסף בספר הלבוש שם סי' קנ"ז סעיף ב' ח"ל אלא שם מספק דלא ידעינן במאן הלכתא אזלינן לחומרא שאם אין לו זרע אחר אלא מספחתו ויש לו אשה ומת בלא בנים אשתו חולצת ולא מתיבמת חולצת והטיבה לזר בלא חליצה דשמא לא שחררה ואין זה זרעו והרי אשתו זקוקה ליבם ולא מתיבמת דשמא שחררה קודם שבא עליה והרי זה זרעו נמור ואין אשתו זקוקה ליבם ואם ייבמה יפגע באיסור אשת אחיו וכו'. ביד עד סוף סימן ז' רפ"ח דהלכות יבום על סוף סימן נ' וכן בטור הה"ע סי' קע"ו. וקשה לע"ד דאמאי לא קתני נותן גט לאשתיהן וכדקתני סיפא חולץ לאשתיהן. ונגמ' בעיקר למדקי מתני' דקדושין פ' האיש מקדש דף ל"א ומוקמי' לה למתני' התם וכבר דכסהוכרו ובגס"ף מהערבו עסיקו' דמוסרין לבילה מיהו דיקא דמי דקתני ואינו יודע ולא קתני ואינו יודע שמע מינה וסיפא דמתני' אינסריכא ליה דקתני היו לו בנים אחד חולץ והאחד מיבם דוקא מיבם אבל יבומי בריטא לא דקא סגע באחות זקוקה: **אם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם.** מדלא קתני בריטא מת ולו אח אחד וחלץ לאחת מהם וכנס לאחרתה לא יוציא כדקתני הכא אין מוציאין שמעי' דבריטא אפי' בדיעבד יוציא משום דלעולם כנס אחות חלוצתו ואע"ג דספיקא דרבנן היא דלעולם כדין ייבם אפ"ה קנסו רבנן בדיעבד דגזרו באחות זקוקה אטו אחות אשה דאורייתא שהיא בכרת לפיכך אלמוה לגזרתם להוציא אפי' על הספק ואפי' בדיעבד כל היכא דאיכא ספיקא שהיא באיסור תתיבו ממוקי יוסף. ועוד כתב שם בגמוקי יוסף בירושל' דכל היכא דאמר' כנס לא יוציא היינו בכנס ממש אבל לא בשקדם בלבד ומינה דכי אמרינן כנס יוציא היינו אע"פ שהכניס לחופה והיכא דהחזירה בעל ואיר ונרשה אמרו בירושלמי שמותר להחזירה בשאם לא כן אתה מוציא לעז על בניה פי' בזלא לעז על בניה שהיו לה אחר שהחזירה ומשמיע מינה דכי ליכא בנים לא יחזיר וכן כתב הריטב"א בשם הרמב"ן ז"ל ע"כ. אלא בהי"ע כתב קדמו וכנסו אפי' בקידושין כו' וכתב הרא"ש ז"ל אם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם. מה יכול לדקדק דוקא משום דאיתמר דיליה קא מחרמיא ליה אבל המיבם אחות זקוקתו בידאי יוציא. ול"ל שם עוד לדקדק דוקא קדמו וכנסו בלא גמלכו בב"ד אבל אם נמלכו בב"ד ואמרו לסם שיחלוץ האחד וייבם האחר והלכו שניהם וביבמו מוציאין מידם ואע"ג דאיתמר כל חד וחד דיליה מחרמיא ליה כיון שעברו על דברי ב"ד מוציאין וכן משמע מתוך פי' רש"י ז"ל ע"כ. ובירוש' מת ולו אח אחד חולץ לשתיהן בכל אחר את אמר אין חליצה אחר חליצה והכא את אמר הכין כאן בודאי כאן בספק. היו לו בנים אחד חולץ ואחד מיבם בכל אחר את אמר שבכל מקום שאומרים לו ייבם אין אומרי' לו חלוץ והכא את אמר הכין כאן בודאי כאן בספק ע"כ: **ן שנים שקדשו שתי אחיות** וכו'. ירושלמי בשם שקדשו שתי אחיות וכו'. אחד שראל ואחד כהנים כסדר הזה הדא דאת אמר כשחלץ ואח"כ ייבם אבל אם ייבם בתחלה לאסור שמת ימות אחיו קודם שיבם לאחרת ומגלה בבא על אחות יבמתו: **מתו לזה אח ולזה אח זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן.** בכל אחר את אמר אין חליצה אחר חליצה והכא את אמר הכין כאן בודאי כאן בספק: **לזה אחד ולזה שנים היחידי חולץ לשתיהן והשנים א' חולץ וא' מיבם.** בכל אחר את אמר כל מקום שאין אומרים לו בם אין אומרים לו חלוץ והכא את אמר הכין כאן בודאי כאן בספק: **לזה שנים ולזה שנים.** הדא דאת אמר בישראל אבל בכהנים אסור ע"כ: אבל אם ביד וגם בשור ובשלחן ערוך אפי' שניהם בכהנים מפני שכל אחת אינה אלא ספק חלוצה שחלצה אחת מהן אינה כלום וספק חלוצה לא נזרו בה רבנן: **קדמו שנים וחלצו** וכו' בגמ' פריך מ"ש מהא דתנן לקמן רפ"ג ד' אחין בנים מהם נשואין שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתיבמות פי' רש"י ז"ל וקתני סיפא אם קדמו וכנסו יוציאו והכא קתני אין מוציאין מידם. ותיש ז"ל פירשו להכי פריך דהכא קתני אחד חולץ ואחד מיבם ובגי' לי' אחים שתיהן חולצות ומשמי הכי אסתא התם שתיהן זקוקות לשם וכל חדא וחדא קיימא על כל מ' מהם באיסור אחות זקוקתו וכי מיבם ממי' אחד מהם ופקע זיקתה לא אסרינא אחותה לאידך דכל יבמה בנאסרה שבה אחת על יבמה אפי' לאחר נפילה הרי היא כאשת איש אם שם לה בנים ואסורה לעולם אבל הכא זו בנאסרה משום אחות זקוקה לא יבמה היתה וכי פקע איסור אחות זקוקה ביבום אחותה ה"ל מותרת ועומדת דלאו אשת איש הלכך אפשר לא מיבם דאיכא דאיכא כל חד וחד דיליה אתרמיא ליה. והגמוקי יוסף פי' דהרי"ף ז"ל מפרש דהקושיא היא מדקתני התם בשלו מתיבמות וקס"ל דשורת הדין שזה הולץ וזה מיבם דהא בחליצה דקמייתא פקעה זיקה דאידך אלא דנזרינן חולץ ואח"כ מיבם אטו מיבם ואח"כ חולץ ולהכי פריכי דמ"ש במתני' דסרינן זה חולץ וזה מיבם ולא נזרינן אטו מיבם תחלה ופרקי' התם דלאי דהרייהו יבמות ניהו אבל הכא דליכא אלא חדא יבמה ולאי כי מיבם והדר חלץ דילמא לא אביד איסורא בלל לא נזרו חליצה דבתחלה אטו חליצה דבסוף ע"כ. ומשמע קצת שהוא כי אחר מלבד של תוס' ז"ל וע"ש עוד כי הלכך ליבם כי' רש"י ז"ל ג"כ: **אם קדמו וכנסו אין מוציאין מידן.** גמ' תני שלא ואפי' בשיבם דהתם מ"מ חלוצה מ"מ דבקן היא דקדא דואסה גרושה דמדינן לה מיניה אסמכתא בעלמא היא: **ן מצות בגדול ליבם.** ביד פ' שני סימן ו' ובטור הה"ע סימן קס"ה. וכתוב בגמוקי יוסף לשון הריטב"א ז"ל אומר היה מורי הרמב"ן ז"ל שזהו בכהגדול הגון לה אבל אם אינו הגון ואחד מן האחרים הגון מצוה בהאחרים יותר ממנו ומיהו אם רצה הגדול לחלוץ חולץ ומ"ל מצות חליצה קודמת למצות יבום וכל שם לגדול אבה אחרת בזמן הזה אין המצוה בו דקטנה ומריבה איכא בנות וכיבם אינו מצוה דאיכא אחרת בזמן הזה אין המצוה בו דקטנה ע"כ. עד סוף הפרק ביד פ' עשירי מהלכות גירושין סי' י"ד ע"ו ואיתה בתשובות הרשב"א ז"ל סי' תקל"ו וסי' אלף ר"ה. ומלאהי כתוב שם ביד בספר מונה רבינו המחבר ז"ל כתב בתשובת שאלה מיעתה מלשון ערבי אע"פ שהנשען מן הספחה ונשתחררה לא יבמה אותה לכתחלה אבל בכר הוינו פעמים רבות בדומה לעילון זה שישחרר אותה ויבאה מפני תקנת הבנים ואמרנו מוטב שיאכל רוטב ולא יאכל בזמן עצמו וסמכנו על אמרה

עת לעשות לה' וכתב משה ע"כ. וגמ' הא גיורת מיהא הויא דמשמע הוא לא יבמה אבל אחר שרי לבמה לכתחלה ורמיסי אחד האים שנתגייר בשם אשה ואחד אשה שנתגיירה בשם איש וכן מי שנתגייר בשם שלהן מלבים בשם עבדי שלמה אינם גרים דברי ר' נחמיה שהיה ר' נחמיה אומר אחד גרי אריות ואחד גרי מרדכי והאחר אינם גרים עד שיתגיירו בזמן הזה הא אתמר עלה א"ר יצחק ב"ר שמואל בר מרתא מהמיה דרב הלכה כדברי האומר כולם גרים הם אי הכי דגיורת מעלייתא היא לכתחלה נמי יבמה ואמאי תני לא יבמה ומשני משום דרב אבי דאמר הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך דאתו לאחזוקי לבלא קמא. וכתוב בגמוקי יוסף ושמעת דלא יוצא דבין שנתגיירו וקבלו עליהם זקוקה הוא דאבב אומנייהו גמרו וקבלו דגמרא נתיר לה לאחד האים שנתגייר בשם אבה ואחד האשה שנתגיירה בשם אים גרים גמורים הן ובין דגיורת גמורה הויא ומותרת היא לו ל"ש יש לה בנים ממנו או אין לה בנים לא יוצא וכן כתב הרמב"ן ז"ל: **הנטען על אשת איש** וכו'. ביד פ' שני דהלכות סוטה סי' י"ג י"ד ובטור כולה מתניתין עד סוף פרקין בהה"ע סימן י"ח י"ב. ובגמ' אמר רב ובעדים פי' כגון שבאו עדים על קול רחשן שרחוה שזנתה עמו ואוחיבנא עליה דרב מהא דתניא בד"א בשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא תצא ואם באו עדים על טומאתה אפי' יש לה כתה בנים תצא אלמא מפקי' מנטען בלא עדי טומאה כשאין לה בנים ומשני דמוקי לה רב למתני' בנים לה בנים ויש לה עדים דטעמא דמפקי' משום דאיכא עדים הוא הא ליכא עדים לא מפקי' קשיתיה לרב דמתי' אריא דתני הוצאתה ליתני הוצאה אלא כל הוצאות בב"ד וב"ד בעדים הוא דמפקי מבעל ראשון דאין אשה נאסרת על בעלה משום קול ואתא רב למימר דוקא מתני' דמשום קול יוצא הנטען הוא ואיכא עדים אבל בלא עדים הוא ויש לה בנים לא ואיכשית אימא דרב מוקי למתני' אף באין לה בנים ואפ"ה לא מפקי' אלא בעדי טומאה והך ברייתא דקתני דבאין לה בנים מפקי' בלא עדי טומאה רבי היא דתניא ריבל היוצא ואשה חוגרת בסיר אמר רבי הוא ומבוער הדבר תצא ואיכא תו בגמ' דרבא בר נחמן אמר מתני' נמי הוצאה תנן פי' בלא עדים. בסוף פי' ר"ש ז"ל אבל נטען על הפנויה נראה דמותר לבעול. אמר המלבן כתב הרא"ש ז"ל ואני אומר אני דהייבתו תורה לכיסה אחר שבפנמה ה"מ בודאי אבל קול בעלמא אין להחזיק הקול ולפנות את שניהם ע"כ: **מן המביא גט ממדינת הים.** ירושלמי פ' האומר דקדושין דף ס"ד: **מת הרגתיו** ביד פי"ג דהלכות גרושין סי' י' והסכימו רוב המפרשים דדוקא לכתחלה לא ישא אבל בדיעבד אם כבר נשאה לא יוצא. ובפ' שני דכתובות דף כ"ב הכריחו תוס' ז"ל דהרגוהו לא יבא את אשתו לא אשתו בשנים מעידין כן אלא כלומר שאומר עד א' שהרגו עם אנשים הרבה לאם בשנים מעידין כן נאמנין הם דבשום מקום אין שנים השוגין דאפילו לגלן דחיים לגוזמין אם שנים מעידין על זה ושנים על זה נאמנין ע"כ. ובן פי' ותיכן שם ג"כ הר"ן ז"ל: ירושלמי אמרו לפני ר' יהודה מעשה בלוסטים אחד שהרגו בקרון שבקפודקיא עם כשהוא יוצא ליהרג אמר להם לאו ואמרו לאשתו של שמעון בן כהנא שהרגתיו בכרכתו לוט ובא מעשה לפני הכמים וקיימו את דבריו אמר להן ר' יהודה משם רמיס והלא לא אמר אלא הרגוהו ע"כ. ואיתה בבבלי בשני לשון קלת: **ר' החכם שאסר** וכו'. בספר תרומת הדשן סי' רע"ט וע"ש. וגמ' דייקי' הא התירה ואח"כ כת בעלה אז נרשם ישאנה ואי בחד מי מפר והתניא הפרת נדרים בבעלה ואי בתלתא מי חמידי ומשני לה ביחיד מומחה: ולכאורה בב"י עוד ס"ה סי' י"ב בשם רבינו יהודה שכתב בשם הרמ"ה ז"ל דוקא אסרה אבל אם התירה על בעלה ונישאה מיהר לשאת אותה החכם ואבי' התירה יחיד ואפי' הרבים ע"כ: **מיאנה או שחלצה** וכו'. ר"ש מלות חליצה ומיאון דפ' שני דכתובות דף כ"ב ודס"ף התקבל ובגמ' ס"פ עד כמה: **שחזרו ב"ד** כלומר וכו'. לשון ר"ע ז"ל עד דקיי"ל חליצה ומיאונים בלבד. אמר המלבן ולתוקי ממ"ד פ"ק דסנהדרין מיאון בבנים קמ"ל דמיאון אין פחות מבלבד דהיינו ב"ד אבל לענין חבל אפ"ל דאפי' הרי נמי לא תפידי כדתניא עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה ומן הדין מוחזקין העדים ליקח השדה או ליתן את האשה ולפי זה ל"ל אע"ע ז"ל הכא לא נחת לספק הלכה דהא בפ"ק דסנהדרין פסק הוא ז"ל כמ"ד דמיאון בפני שנים מסייק. ובגמ' בעי' אמאיא גט ואחכם שאסר כגם מהו מיוצא ומשיקא כגם אינו מוצא דבדגמה לא מפקי' דומיא דנטען על הבפהה ונתחרטה ועל הנכרית ונתגיירה ול"ל לנטען על אמת אים דהתם בדין מיוצא דאם הוא אמת אסיקא ליה אבל הכא שאסר את האשה בגדר אפי' אסרה אלא כדין כיון שנתרשה בעלה אריא להכא מתאיירתא: **וכולן שהיו להם נשים ומתו.** גמ' מתו אין נתגרשו לא ותניא אפי' נתגרשו ומשני ל"ק הא דהוא קטנה מקמי הכא דעדיין לא נתן דעתו על זאת הא דלא הוא קטנה ואבל"ל הא ובא דלא הוי קטנה הא דקתני נתגרשו לא בדאתגיל הוא קטנה שהוא הקיים את אשתו ובא דקתני אפי' נתגרשו בדאתגיל היא קטנה שהיא הקיימתו אחלה: **וכולן שנשאו לאחרים ונתאלמנו או נתגרשו.** גמ' קס"ל מיתה אמיתה וגירושין מגירושין פי' הא דקתני שנשאו לאחרים ונתאלמנו קאי נמי אריבא דקתני מת הרגתיו הרגוהו וקתני דאם נשאת לאחר על פיו ומת הבעל הזה מותרת ליבבא לעד זה ואע"פ שמתו שני בעלים תבא לעולם ולא אמרינן הוחזקה זו קטלנית שהנשאת אותה מת וגירושין דקתני מתגרשה קאי מגירושין לגעיל אמבעיא גט וכו' ואמעוי' דאם נשאת לאחר נא תו הגט וגירשה הבעל הזה מותרת להבעל לבעיא נישאה הראשון ובתרי זימני לא הוא חזקה ול"ל מגירושין וגירושין אמיתה פי' מיתה דקתני הכא שנשאה לאחרים ומתו מותרות לו אבולהו לבעיל קאי אלא מגירושין ואמבעיא גט או הכם מאסר את האשה וגירושין דהכא אמת הרגתיו הרגוהו ומ"ש כשנתגרשה משני זה מותרת לבעלה ועדיין לא הוחזקה בחלה ריעותא תרי זימני וכתבו תוס' ז"ל אבל מיתה בלא גירושין דאפי' מתגרשה כמה פעמים בריא ליבבא ע"כ: **וכולן מותרות לבניהם ולאחיהם.** גמ' מ"ש מהא דתניא הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה ומשני נשי לגבי נשי שכיחי דאלון גברי לגבי גברי לא שכיחן מ"ל נשי דלא אסרן שכיבתן אהדדי לא קפדי אהדדי אסרן שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי כי' דאשה המזנה כיון דאסורה לבעלה קפיד בעל אבל אים המזנה כיון דאשתו מותרת לו אינה לא קפדא ומתקה וחייסי. אי הכי דגברי לא חייסי' שיאה קרובו עם אשתו לאביו של החכם המתיר ומי תשתרי ואמאי תני לגביהם ולאחיהם ולא

תני

הני נמי לתביסס ומשני ל"מ קאמר ל"מ לתביו של מתיר דמותרת ולא חייש' שמא יהא מתיר זה עשה דבזיון בגיה המתיר מיניה פי' מתביים ומתיירא ממנו אבל גמו דלא בגיו לגבו מיניה דימא לא קמ"ל:

פרק ג ארבעה אחים וכו'. תוס' פ' היכן דף כ"ד וגמ' פ"ק דמכילתין ובפ' כיצד_אשת אחיו דף י"ח ודף כ"ג ואיתא בתוס' פ' כל הנע דף כ"ח וביד כולה מהני' עד סוף סי' ג' רפ"ז דהלכות יבום וסי' ב' ה' ובעור א"ה סי' קע"ה ועי' בסימן קי"ז בתשובות החכם השלם ה"ר מנחם עזריה ז"ל: **ר' אליעזר אומר בש"א יקיימו.** ולא"ת וכי טעמא דב"ש אמאי לאמשמועי' דהכי פרין בפ' ר"א דמילה וי"ל דהיעורין הכא לאמוקי מברייתא דאבא שאול דאמר כל היה להם לב"ש בדבר זה בשב"א יוציאו ובב"א יקיימו תוס' ופרכי' ר"ם דאמר בברייתא גמ' יקיימו כמאן אי כב"ש היינו ר"א אי כב"ה היינו אבא שאול ותא ליכא לאמוקי דבשניה קאמר דלהו בר פלוגתייהו דב"ש וב"ה הוא ומשני ה"ק לא נתלקו ב"ש וב"ה בדבר זה. ומלאתי מונה ר' אלעזר בלאו יו"ד כמו שכתבתי בפ"ב דעדויות סי' ל'. והרמב"ם ז"ל פסק כמוציאין אותם מידם והעור פסק שלין מוציאין ומעשה תמלא בבית יוסף שם סי' קע"ה: ועיין במ"ש בשם החכם הר"ר סולימן אבאבא ז"ל בעדויות פ"ה סי' ה': **ובה"א יוציאו.** בתחובת הרשב"א ז"ל סימן ב"ה: **ב והשני אסור בשתיהן** משום אחות לקוקה הלכך אפי' לאחר שיבם אחיה שאינה המות דאסתא פקעא זיקה מאיסור לא יכול ליבמי מיהך האחרת המתות לפי כבוון בשמעה לפניו שעה אחת באיסור הרי היא לו כאשה אח שיש לה בנים ומיהו אליך לא נמוקי יוסף. ועיין בגמ' דקודם הפסקא דר' אליעזר אומר בש"א יקיימו: **איסור מצוה** בעור א"ה סימן קע"ג: **ג היתה אחת מהן אסורה על זה** וכו' בעור א"ה סימן קע"ג: **ד שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות** וכו' פ' כיצד אשת אחיו דף י"ח ותוס' דפ' המיבם מקדם דף ס': **או אשה ובת בנה** ומתו הכנסתים את האחיות הרי אלו חולצות וכו' כך מלאתי מנה: **ור"ש פוטר.** בשיטה לריכות אפי' הלילה משום דס"ל זיקה כלכיסה דמיא כמלא אחות זקוקה היא כאחות אשה לבעיה ואשה אל לאחותה וכו' נמוקי יוסף: **ה שלשה אחים** וכו' פ' דבן גמליאל דף כ"א ובפ' ערבה המלוכסה דף ע"ד בהר"ן ז"ל: **והלה הצא משום אחות אשה** רש"י ז"ל נרים והלוז שפי' שם בפ' כ"ג דף נ"א והלוז כמו הלרך הלוז הנמצא ע"ב ועיין במ"ש לקמן ס"ה ר"ג: **מוציא את אשתו בגט ובחליצה** הנכון יותר שיהן גט תחלה ואח"כ יחלוץ לפי שאמר בגט והלילה הרמב"ם ז"ל. וביד פ"ז דהלכות יבום ס"ו: **זו היא שאמרו** וכו' גמ' זו היא לשמעתי מהי לשמוטי הך דר' יהושע דלקמן בפ' ב"ש קאמר שמי אחי לו על אשתו וקמ"ל דלא עבדינן כותיה אלא אי כר' אליעזר בשתיהן ויפסיד מה שהרויח שיעברך להחזיר נכסי לאן ברזל וכ"מ בריגרסה נמוקי יוסף: אי לא נרסי' ניוד וכן כתיב נ"כ בספר קהלת ואי לא אחד מיפול אי לך אדם בנקודת **חיריק אכן מלאתי שם"ר** יהוסף ז"ל נקד בצירי האלף. בעור אה"ע סימן קע"ה: **ו שלשה אחין** וכו' תוס' פ' כיצד אשת אחיו דף י"ח וכתבו תוס' ז"ל בדרך ריש"א גרסי' הראשונה יולאה משום אחות אשה הראשונה לנפילה קאמר דומיא דהכיא דפ' מי ובנבא בתרא ה"נ הראשונה יולאה וכו' עכ"ל תוס' ז"ל: **אבל** רש"י ז"ל משמע שהוא נורס בשתיהן הראשונה יולאה וכו' ומפר' בריש הראשונה לנפילה ובסיפא ראשונה לכשואין: והרי"ף והרא"ש ז"ל ערלה דגרסי בריש הראשונה יולאה ופי' נמוקי יוסף הראשונה לכנישה יולאה ובפי סיפא נרלה דגרסי הראשונה יולאה: **מת הנשוי נברית** ביד שם פ"ז ה' ז' ובעור אה"ע סי' קע"ה: **ז ה"ז אסורה עליו עולמית** לא מיבעיא אחות שהיתה עליו עדות פעם אחת אלא אף הכרית לרתה דהוחיל ואסרה בשעת נפילה ראשונה לפי שהיתה אחותה קיימת עולמית שומדת באיסור זה וכוערת לרותיה לרמנו לעולם ומימרא דרב יהודה אמר רב הכי היא דאמר כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאחות אח שיש לו בנים ואסורה לאחיו אפי' אחר שיבמה אחיו אשה בזיקה וי"ל דלא שייך למקרייה לרת ערות אלא בשאינה ערות אלא בשיש לה אחות לרשיון בבת אחת בזיקה ונפלו שתיהן בבת אחת לפני האח הבלעדי אבל לא בשהוא חי. ומה שכתב בעל הלכות גדולות אם מת ולא נישם אסורה להרוויהו לא שתאסר להן בחייהן אלא לכל אחד כשיומות אחיו הנשיה אם רה לו הוויא לרת אחות אשה בזיקה וכן כתב רב אלפס ז"ל דלא אסילא הנכרית אלא אחר שמת המנרש ע"כ. ביד פ' בסי דהלכות יבום סי' כ"ה. ועיין במה שכתבתי לעיל פ"ק סי' ב': [הנה פי' אם מת הנשוי נכרית ולא נירש בעל האחות אסורה לבני האחין בעלי האחיות]: **ח וכולן שהיו בהן קדושין** וכו' פ' המנרש דף פ"ו. וביד בם פ' שבי סי' כ"ב ובעור א"ה סימן קע"ג: **הרי אלו חולצות ולא מתיבמות** נרסי' וכן הגיה ה"ר יהוסף ז"ל וכן הוא בהרי"ף והרא"ש ז"ל ומ"ש ראיתי מי בסגיה בהרי"ף ז"ל מלת לרות בנרסת הלשון: כיצד ספק קדושין וכי' כגון שמנה אמות מלומלמות אי נמי בשתי ביתי עדיים כת אחת אומרת קרוב לו וכת אחת אומרת קרוב לה דהויא ספיקא דרבנן מידי דהוה אנכסי דבר שפיא וכו' נמוקי יוסף. ובגמ' ואילו בגירושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה לא קרבי מאי טעמא אמר רבה אשה זו וכו' ואסיקנא אלא אמר אביי יביל עליו רשו הבא בקדושין ספק קרוב לו וכו' והוא הדין בגירושין והבא בגירושין לכתב בכתב ידו וכו' וה"ה לקדושין ס"ל רבא אי יביל עליו רשו מאי זהו דקתני אלא אמר רבא כל ספק שיש בקדושין יש בגירושין ויש בגירושין ספק אין בקדושין וזהו הגירושין לאו דוקא אלא משום דהבא בקדושין

הבא אמי זהו בגירושין וזהו דקדושין למשומי זמן דליכא בקדושין כגון המקדש בשטר אלא תקנו זמן: וכתב הר"ן בשם הרמב"ן ז"ל בפ' האומר לקדושין דף תרל"ב דמדלא מסיק הכא בגמ' אלא זמן ש"מ דכתב ידו בלא עדים כי היכי דאיתיה בגירושין אי"ה בקדושין ודוקא קדושי כסף ובאיתא הוא דלא מהני בלא שהדי אבל אם כשטר שהוא כתב ידו אע"פ שאין עליו עדים מהני דכשטרא מוכיחתא כאילו יש עדים בדבר דמי כגון שכתבו בכתב ידו ואין עליו עדים שהוא אחד משלשה גיטין הכשרים ואם בשאת הולך בשטר וס"ל אם קדשה בשטר כזה מקודשת ע"כ: ואיתא בירושלמי פ' המגרש ועיין במ"ש שם סי' ע': וכתוב עוד שם בנמוקי יוסף בשם המפרשים ז"ל דהא דמהני כתב ידו בגט טעמא דמילתא דכיון דכתיב וכתב לה הרי כתב בעדים נמורים ואיתיה אפי' לר"מ דבעי עדי חתימה ע"כ: **ואין בו אלא עד א'** ואינו כתב ידו של בעל ועיין בבי ר"ע ז"ל בפ' בתרא דגיטין גם כמה שכתבתי אני שם: **ט שלשה אחים נשואים שלש נשים נברירות.** ואיתא בפ"ק דמכילתין דף י"ח וביד פ' שבי דהלכות יבום סי' כ"ז ובעור א"ה סוף סימן קע"ד: **זיקת שני יבמין** כתוב ברש"י ובנמוקי יוסף דאינו כנסה הוות בקבעא זיקה דקבעא וכי מיית לא הוה עלה אלא זיקת שני יבמות הבאות מבית אחד שאחת ביבם לו אלין פוטרת חברתה מ"ש אי לא עביד בה מאמר לא הוי לה אלא זיקת דאסון הא ו לה שתי יבמות הבאות מבני בתים דשתיהן מותרות ליבם לו לחלוץ ע"כ: **ובירושלמי** מיקי מתני' כר' מאיר. והולץ לבמה דאלא לא מיפטרא בחלילה דאיתיר לו בביאה דאיתיר. בסוף לשון ר"ש ז"ל דרבנן היא נזרה שמא וכו'. אמר המלקח דאי דאוריתא לרבנן תליה אמי לא תיבעי ובגמ' פריך ומיבם לחדא ומחלוץ לחדא ומבני גזרה שמא יאמרו בית א' מקלתו בני ומקלתו אלין ואתו למימר בבתי יבמות הבאות מבית א' ומי חדא מתיבמת וחדא תולצת ופרכי' ויאמרו ומבני אי דמיבם והדר חלין ה"ל אלא גזרה דילמא חלין ברישא והדר מיבם וקם ליה בתר לא יבמה דרחמנא אמר כיון אלא בשם טוב לא יבמה: **שני אחים נשואים שתי אחיות** וכו'. פ"ז דהלכות יבום סי' י"ב ובתוס' דפירקין דף כ"ז ובעור א"ה סי' קע"ה. ובגמ' בפירקין בדף ל' וכתבו ג"כ נמוקי יוסף דאלעזר בר' יהודה אמר רב לאמשמועי' הא דאמר בגמ' כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאחות אח שיש לו בנים ואסורה לאי ממתני' ה"א כתם הוא דאיתיה מבלי ביתא לגמרי דמבפלה ואין כאן אח אלא זה בעל אחותה ונדחית מפני שהיתה עדיין אחותה קיימת בשעה הכא ומותרת לשוק ואין עליה עוד לא זיקה אבל היכא דלא אתחייא מהאי ביתא לגמרי בשעת נפילה שהיה שם בשוי נכרית ודוקא ליבום אימא מנו דהויא לבשוי נכרית זיקתה עליה וכי מתה אחותה ועולה בנפילה ראשונה תחיבם להאי קמ"ל רב יהודה דלא ע"כ: **י שנים שקדשו** וכו' ביד פ' כ"ד דהלכות אישות סי' י"ט: **החליפו את של זה** וכו' גמ' החליפו אמו ברשיעי עסיקי' ומשני אמר רב יהודה תני הוחלפו וס"ל מסתברא דקתני מפרישין אותם אלמה חדשים שמא מעוברות הן הא לאו מעוברות שריין ואי ממזר מי שרי אלא לאו ש"מ הוחלפו תנן ש"מ: **אם היו אחין אף משום אשת אח ואם היו אחיות אף משום אשה אל אחותה ואם היו נדות אף משום נדה** נרסי'. ואיתא בס"פ אלמנה לכ"ג. וביד ר"פ ג' דהלכות איסורי ביאה ובפ"ד דהלכות בכורות. ועיין בסימן קי"ז דשאלות החכם השלם ה"ר מנחם עזריה ז"ל: וכתוב בנמוקי יוסף בגמ' שחייבי להבית שהם עשר הטעות בין כולם דהתנאים בנים והבנים שהיה דהכרת על הבנים קאי כמו על האבים דעל שניהם הוא אומר ונכרתו הנפשות הטעות וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת ממנה ד' חטאות לכל אים מבוא א"ל ומשום אחת אח ומבוא אחות אשה ומשום נדה וכן ד' חטאות לכל אשה ע"כ: וכגון' מוקמי' מתני' לגיבא דר"מ דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת דתנן בפ"ג דמסכת כריתות יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשה א' טמא באכל את הבלב וכו' עד וי"מ אומר אם היה שבת והוציאו בפיו חייב וסבר לה אפי' כר יהודא דאמר טעה בדבר מצוה פטור דע"כ לא קאמר ר' יהודא פטור אלא בפ' ר"א דמילה גבי תיקות מבוא דזמנו בהול שהיה מרוח למול את של שבת כדי שלא יעבור זמנו וכגון ההיא דרפ"ח דמסכת תרומות דהיה אוכל בתרומה ומודע שהוא בן גרושה וכו' דמיירי בתרומה בערבי פסחים דזמנו בהול שלא תשרף אבל הכא גבי כשאין אין זמנו בהול אלא זמן קבוע לבשילת מצוה והוה ליה לאמידק ובגמ' דחיק לאוקומא אפי' כר"ש דמקיל והכא מודה וכגון דהלו מולנו בבת אחת וכו' כדמפרש בגמ' בגון שעשו שני האחין שליח אחד להוליך הקדושין לשתי האחיות וכן נ"כ עשו שליח אחר לקבל קדושיהן ופגע שליח בשליח והלו יחד זה על זה אסור אבל אם אים ואסור אבל אם אחות אשה. ומדות ממי מסכתת לה בבת אחת עם קדושין בשופעות מבוך ע"ג לאחר ע"ג לאחיותי הבעלים ומתוך ע"ב לאחר ע"ב לאחיותי הבעים פי' שבאשה בלה לבלל שומין בת ע"ב שנה ויום א' והזכר ל"ג ויום א' ומבכתת לה שמולנו הזכרים באחד בתשרי והלקבות באחד בתשרי לשנה הבאה ויום מיבלם ע"ב לקבות בהן ע"ג לזכרים מסרו קדושיהן שיחולו ליום המחרת כשהן נעשים גדולים ביום אחד בשנת ע"ג בעי' לנקבות ויום א' בשבת ע"ד לזכרים והתחילו שופעות בכוף ע"ד לילדה עד למחר ואע"ג שהגדות לא היו הן אסורות לאלו לפי שאינם בכלל מלוה ולא אלו אסורין בהם לפי שאינם בני מצות ממלאה הקדושין ואיסור עשה גדות חל עליהן כשהבאה ר"ה של אלשה עבר לנקבות שהיא שמת ע"ד לזכרים שהקדושין והגדות קדמו לגדולתן ותליין ושומדין לחול כשיגדלו ובשעה אחת הלו כולן ולהכי נקט שופעות דלא אפשר לומלם פרישה נדה ותפיסת קדושין בשעה אחת אא"כ קדמו בשעה אחת בקטנותן: **ומפרישין אותן שלשה חדשים.** פי' רב אלפס ז"ל דבאה אפי' ר' יוסי דסליג בברייתא אר' יהודה בני אנוסה ומפיתה דמחיירה ליארס ולינשא מיד הכא מודה דמפרישין אותן ג' חדשים ע"ש: **שמא מעוברות הן.** בתשובות הרשב"א ז"ל סי' י' שמא מעוברות הן אלמא הא לאו מעוברות הן שריין ודבר זה מבואר בכמה מקומות בתלמוד ע"כ: וגמ' פריך והא אין אשה מתעברת בשיאה ראשונה ומשני אמר רב נחמן אמר רב רבה בר אבוה כגון שבעלו ושנו: **ואם היו קטנות** וכו' ואי קבילא לך מהא דתנא קמא הוא אמר לה אמר לה אמר לה

בכן דנפסלו להכשר לכהנים בבעילת אשת איש. ועיין בירושלמי שבהפתי בפירקי' דלקמן סי' י"ב ונם בגמרא ב' דבפ"ו דחמירא כהונה וכלמוכח ממה שכתבתי בדף ס"ה דסוטה: ועיין ע"ז עוד בס' הלבוש לאבן העזר סי' ו' כעיף ח' וכ"ר יהוסף ז"ל כתב ס"ח מן הכהונה וס"ח מן הכהונה ומן התרומה ע"כ: וגמ' דייק כהנות אין ישראלות לא ואמאי הואל ואשת כהן היא אפי' בת ישראל נמי אסורה לבעלה כהן ומאמי מאי כהנות. נמי כהנות. ופריך נמי ישראל לא בתמיה אם בעליהם של אלו ישראל מי לא מיפסלו נמי לכהונה שאם ימותו אלו לא יוכלו לכהנים ואמר רב עמרם הא מילתא אמר לי רב ששת ואתריעינו לעיינין ממתני' דסבא על יבמתו אשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה פסולה לכהונה אמר רבא הכי קאמר אם היו כהנות נשואות לישראל נכסלו מתרומה דבי נשייהו ולזה נראה בביון הרמב"ם ז"ל בפירושו ח"ל נמוקי יוסף ואם היו כהנות ל"מ נמי לכהנים דאשתין למיכל בתרומה דאשת כהן אפי' באונס פסולה מן הכהונה ממשעות דוחיא לא נתפסה הא נתפסה אסורה הא אשת כהן אפי' נתפסה אסורה. אלא אפי' אשת ישראל שנתאלמנה או נתגרשה וזרע אין לה דכתיב ובנה אל בית אביה כנעוריה מלמד שביה תהכל פסולה לאכול ותיכה חוזרת לבית אביה שברי נתחללה בביאה ע"כ: ואיתא בתוס' פ' כשם שמים דף כ"ם:

פרק ד החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת הא דלא נקט בהולץ למעוברת כדקתני בגמ' משום דרבותא הוא דאע"ג דלא היה שוברה ויכר בשעת חליצה וגרשה אחר חליצה מעולה אם"ה לא כשלה בזמן שהולך של קיימא ובגמ' נקט נמי למעוברת לרבותא דאע"פ שהוכר שוברה כיון שהחליצה חליצה מעליתא היא אע"ג נקט מצלת משום כיפא דהתם לא מצי לאמיתי הכונם ליבמתו מעוברת דאע"ב מזיד הוא ולא מיחייב קרבן דלא בב מודעתא הוא הוס' ז"ל: ובגמ' חולץ למעוברת והחליצה ר' יוחנן אמר אינה צריכה חליצה מן האחין דס"ל דחליצת מעוברת שמה חליצה ובשאר מעוברת שמה ביאה דסב"ל אמר צריכה חליצה מן האחין דחליצת מעוברת לאו שמה חליצה ולא ביאה מעוברת שמה ביאה והלכתא כותיה דס"ל שיו אחת מן הבעל מקומות שהלכה כמותו ואיכך תרתי בפ' יש נוחלין כמו שכתבתי בס נסי' ה' ובסי' ז' ובד' פ"ח דהלכות יבום סי' ה' ובסוף א"ה סי' קס"ד. וכדבו עוד הוס' דבחולץ בתוך שלשה חדשים מיירי דומיא דסיפא דבסוס אם יבמתו דמיירי תוך שלשה דאי לאחר שלשה אמאי חייב קרבן כיון דרוב נשים שוברות ניכרות לאדם בלישי וז הוא אוכר שוברה מאי הוה לי' למעבד ע"כ: **של קיימה** בר"ח: **ולא פסלה כן הכהונה**. פי"ח דהלכות איסורי ביאה סימן י"ח: **ואם אין הולד של קיימה** שהוא נפל א"ב שילדתו חי ולא שהה שלשים יום הא כשלה בן ט' בשבע בן ח' ולא נגמרו סימניו דאי נגמרו סימניו אם הקיים לן בנויה שבלו לו הדשיו ואפי' לא נתקיים אלא יום ולד מעליא חייב: **ופסלה בן הכהונה** ואפי' בדועבד משקי' לה אם נשאת לכהן. נמוקי יוסף: ירוש' המולץ ליבמתו וכו' כשעבר הא בתחלה לא דא מתיתא היבמה לא תהלוץ ולא תהיבם עד שיהיו לה שלשה חדשים: והחולץ מיד ממה נפשך אם בן קיימא הוא לא נגע בה חליצה אם אינו בן קיימא הרי הליצה ביבם ר' שמעון ר' חייא בשם ר' בון בשם ר' יוחנן שלא תהא צריכה כרוז לכהונה. תני ר' אלעזר מאן דמי דאת באמרים לו ייבם אומרי' לו חלוץ ולא שאין אומרים לו ייבם אין אומרים לו חלוץ ע"כ והתם מפרש מאי בינייהו: **ב הכונס את יבמתו** וכו' ביד שם סי' כ"ב כ"ג: **של קיימה** בה"ח בלכתיבת לעיל הוא הגהת ה"ר יהוסף ז"ל: **יקיים** כתוב בנמוקי יוסף הא דתנן במתני' יקיים כיון דקי"ל דבעלת מעוברת לאו שמה ביאה א"כ יקיים ר"ל יחזור ויקיים ומיירי בנון בהפילה או שנולד לשמיני ולאי שלא נגמרו סימניו לא לאו הכי מוציאה בחליצה ומטיולין אותו לחומרא שמא ולד של קיימא הוא וצריכה חליצה להתירה לשוק מדרשב"ג דחשיב נ' נפל עד שיהא בזיכור שבלו לו חדשיו ולאי ולד מעליא הוא חשוב ע"כ. ובגמרא תנא משום ר' אליעזר אמרו יוצא בגט דקנסי' ליה מכוס דוכנים לאפקר איסור אשת איש ואף על גב דהשתא אינלאי מליתא דיבום מעליתא הוא ומיהו בגט שלא חליצה סבי וכתוב בנמוקי יוסף בשם הריטב"א ז"ל אף על גב דלית הלכתא כר' אליעזר ילפינן מינה שאם לא רצה לקיימה לגמרי שאמרי' לו שיגרשנה בגט ויבעול ע"כ. ועוד כתב והרשו ז"ל בשבוש יבמתו ומגילת מעוברת הלית הלכתא דלא נקנסו חכמים ביוצא בגט ואע"פ דגרשה עליה והרגו דכיון שלא הוכר שוברה וסבור היה לעשות מצוה לא רצו לקנסו ומיהו אם הוכר שוברה כתבו הריטב"א ורבותיו ז"ל דבהא ודאי קנסי' לחוליצה בחליצה ואע"פ שאין הולד של קיימא ע"כ: **ספק בן מ' לראשון** וכו'. ירושלמי פ' הערל דף ט' ודפ' עברה יוהכפ דף ס"ה: **יוציא והולד כשר**. דממה נפשך אם הוא בן ראשון שפיר אם אם הוא בן שני נ"כ כשר הוא ואם לא הוציא וקיימה עד שילדה לו בן הוא ממיר מספק שמא הראשון בן המת היה וקם ליה בברכת ואשתכח הלי שני ולד הוידי כריתות וממזר ואסור בבת ישראל משום לא יבא ממזר בקהל ה' ואסור בממזרת ודאית דשמא זה אינו ממזר ולזר נתיר לו ממזרת דקיימא לן כר' אליעזר דאמר נמתני' דבפ"י יוחסין דאפי' ולדן בספיקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן לאסור: ובגמ' א"ל רבא לרב נחמן לימא הכי אחר רוב נשים ורוב נשים לפ' ילדן ולייתי חצאה דודאי בר קמא הוא ואשת איש בעל א"ל רוב סיולדות לפ' עוברים ניכר לכלים ימיה דכתיב ויהי כמשלוח חדשים והלי מדלא הוכר לכלים מיה איתרע ליה רובא דלא הסדיה בתר רוב נשים אלא ספק בתר מישוט ספק בתר רוב ובטור א"ה סי' ד' וסי' קנ"ו: **וחייבין אשם תלוי**. בכריתות ר"פ ספק אכל מוקצי' לה כר' אליעזר דלא בעי הוכר מפני חתיכות ואלאי אשה דומיה לחתיכה אחת הוא ומעמא דר"א דיש אם למסורת ובני אשם תלוי כתי' מכל מלות ה' אשר לא תעשנה בשגגה והע"ג דמצוה קרבן בבני ריון מלות כתי' בזו אחת וכן כ"ל נ"כ בני כוי כמו שכתבתי בפ' בני דבכורים וגם בגדה פ' בני סי' ב' כמו שכתבתי שם: **ג מודים ב"ש וב"ה**. אע"ג דפליגי בתרוסה ממש בכתובות רפ"ח דבש"א תמכור ובה"א לא תמכור הכא מודים ב"ה במוכרת לכתחלה דל"ד שומרת יבם לתרוסה לפי שתרוסה קנויה עד שתחייב הבא עליה סקילה הלכך כ"ש זכה בה שאין לה למכור לכתחלה הבל בשומרת יבם אלא עשה בה שום מעשה הוא אלא מכח אחיו והבא עליה לא מיחייב אלא מלקות ולאי דבזכותה נפלו הלכך מוכרת לכתחלה והע"ג דלבתר בר' עבד בה מאמר מ"מ כשנפלו בזכותה נפלי ולא בזכותי נמוקי יוסף: ועוד כתב דמה

ומאתים ודיניה שהן נכסי לאן ברזל נקראים כתובה מפני שהן כתובין בה ע"כ. ובגמ' בעי מ"ם ריבא כשהיא קיימת דלא פליגי ב"ש אלא בכח דילה מחזקי לנכסים דקאמר מוכרת ונותנת לכתובה וכ"ה ומ"ש כשמתה דפליגי ולא מוקמי נכסי מלוג בחזקת יורשים ומוקי לה אביי ריבא דנפלו לה כשהיא שומרת יבם סיפא דנפלו לה כשהיא אחתיו דנעלה קודם מתת וקשבר אביי ידו דבעלה כידה ולא יהיר הלכך כשמת ואין ליבם בה אלא זיקה גרועה ידו דיבם מידה ונכסים בחזקתם לדעת ב"ה וב"ש פליגי ואמרי נשואה ידו עדיפא מידה וכשמת יד היבם כידה ויתלוקו מ"ל דנפלו לה כשהיא אחתיו כ"ע ל"ש דידו עדיפא מידה ואם"ה ב"ש מודו דשקלי יורשי הבעל בנכסים אלא לידי ואילי דנפלו לה כשהיא שומרת יבם וריבא דלא עבד בה מאמר וב"ש נשמעייהו דאמרי לעיל בפ' ד' אחין מאמר קני כדתנינן בס"א אשתו עמו וכו' וב"ש נשמעייהו דאמרי לא קני ואע"ג דלב"ש ודאי הרוסה מבוי לה לדחות בברת אחותה משום אחות אשתו עמו מיהו לא כולאי נשואה מבוי לה לעיקרי יבם כולה ירושה אלא כספק נשואה ויתלוקו אמר רב פפא דייקא דמתני' סותים דאביי דסיפא דנפלו לה כשהיא אחת הבעל ואע"ג דקשיא מתה פי' דייקא דקתני נכסים הנכסים ויתלוקו עמה מאי נכסים ומאי יתלוקו לאו נכסים לרשות הבעל ויתלוקו מרשות הבעל לרשות האב ואע"ג דקשיא מתה פי' דאמרינן בגופה של קרקע ולאחר מיתה לפנו לפייחות הואיל ונעשית מסוס דידו כידה ואו לא מידי דולאי דייקא כותיה וקשיא ליה מתה: **מתה מה יעשו בכתובתה**. תוס' פ' מי שמת דף קנ"ח. בפי' ר"ש ז"ל לשון המתחיל מה יעשו וכו' על הנכסים הנכסים ויתלוקו' נריך להיות הנכסים ויתלוקו: **עם יורשי האב**. ועיין ג"כ בשה שכתבתי בשם הרמב"ן ז"ל פ' מי שמת סוף סי' ט': **נכסים בחזקתן**. כדמפרש ואזיל כתובה בחזקת יורשי הבעל כלומ' עיקר כתובה ותוספת ונכסי מלוג בחזקת יורשי הבעל דלכ"ע הוי נכסים שנפלו לה כשהיא אחתיו דבעל ויבם עומד במקומו דבעל בנכסי מ"ב נמוקי יוסף אבל בס ס"פ מי שמת משמע דגרים וכתובה בו"ש כמ"ש לשונו שם סי' ט': **ונכסי מלוג**. שהן הנכסים הנכנסים ויתלוקו עמה הן בחזקת יורשי האשה והא דנסיפא אמרי ב"ש יחלוקו ובריבא מידים לבעל בזכותה ומוכרת לכתחלה משום דריבא מייני כשהיא בחייה והיא ולאי איסי ולאי שהקרן שלה ממה נפשך ואיתה ספק ולא אתי ספק ומוציא מידי ולאי אבל סיפא הואיל ומתה הלכו בהן וטוענין מכח יורשה והיבם טוען מכח יורשה הלכך מגיעה ספק וספק ויתלוקו. נמוקי יוסף וכתוב הרמב"ן ז"ל גרים וכתובה בזיו גם הרי"ף ז"ל וכמו שכתבתי בפ' מי שמת נסי' ט' ע"ש גם עיין במה שכתבתי אמתני' בשם הר"ן ז"ל לקמן בכתובות פ"ח סי' ז': **וביד** פכ"ב דהלכות אישות כי' י' ובספ"ג דהלכות נחלות ובטור אבן העזר סי' קי"ס: **ד בנסה** וכו' פ' כיצד אשה אחיו דף י"ט ובטור א"ה סי' קס"ו וכו' קס"ח: **על נכסי בעלה הראשון**. שאין נכסי היבם משועבדים לה כלל ויכול לנכרן כשירצה לאשה הקנו לו מן הנשיים ומיהו כל נכסי בעלה הראשון משועבדים לכתובתה ואע"פ שהוא זוכה בהן אינו יכול למכרן בלא רשותה אע"פ שיש לנכסים כפלי כפלים ככתובתה ומעמא דאי מסתפקי הני גבי מרבי מוקי יוסף. והקשו תוס' ז"ל אלא הקנו לו מן הנשיים וא"ת ומה מרויח בכך היבם כיון דאי ליה ליה לראשון תקינו לה רבנן מזמי והעלו דל"מ לאם נרשה ואח"כ אשתלוף שדותיו שלו מה דלא גביא מבני חרי דסני ע"כ. ועיין עוד במ"ש שם בשם הר"ן ז"ל סוף סי' ז' דפ' האשה שנפלו. וקשה לע"ד דמאי ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון דקתני וכי אסור הוא לעשות לה ג"כ חייב כתובה על עצמו אם ירצה והרי אין הכונה אלא כלומר אע"פ שהיא כאשתו לכל דבר מ"מ אינו חייב לכתוב לה כתובה אם יש נכסים מיוחדים לכתובתה מלאתו המת ואע"כ הכי ה"ל למיתני נכסה הרי היא כאשתו לכל דבר ואע"פ שכתובתה על נכסי בעלה הראשון. ויש נראה לפרש דאלאי ובלבד אינו כשאר ובלבד דעלמא דהוי כמו ובתנאי רק הוי כמו לבד כלומר הרי היא כאשתו לכל דבר חוץ מזה דהיינו שכתובתה על נכסי בעלה הראשון ויותר נכון בעיני דהכא אמאמר' גרמו הרי דיינו אלא אמאמר' לפי בעלה דוכתא חדא דאי לית לה כתובה מראשון תקינו לה מבני הע"ק הרי היא כאשתו לכל דבר ואפי' לעניין כתובה מיהא דיהיו ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון היכא דלית נכסי והיינו נמי דקתני על נכסי ולא קתני על בעלה ועוד אחרת אמאמר' אסור לו ליבם למכור מנכסי אחיו המת וה"ק הרי היא כאשתו לכל דבר דכמו שבשום הוא אחדם יכול למכור קרקעות המשועבדים לכתובת אשתו כמבואר ספ"ח דכתובות ובפ' המקדיש סי' ו' כמ"ש שם ה"ל דאי יבם במכל שכן דיכול למכור מה שהוא שלו דהא לא כתב לה דקאי ודקניא ובלבד שכתבתה כתובתה על נכסי בעלה הראשון אינו יכול למכור מהן כלל ועיקר ואע"ג דהא קתני לה בהדיא התם סס"ח דכתובות לא אמר לה הרי כתובתיך מיוחדת על הבלהן אלא כל נכסיו אחרים לכתובתה והגה אמי אתם ברשות אמי נבא דמתני' נופה דכוסה הרי היא כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון אפשר לומר דאי ממתני' דהתם ה"א משום עלה טובה כדקס"ל למימר ברישא התם בגמ' לכבי תנא אלא ובלבד הכא והתם לאמאמר' דאע"ג דגבי אשתו הא דתנא התם וכן לא יאמר אדם לאשתו אפשר לומר דהוי מסוס עלה טובה גבי יבמתו הוי משום דיבא ואלאי כך נלע"ד. ואע"ג דהא אמי אמאמר' לה מדתנן התם נפיפה נרשה אין לה אלא כתובתה בלבד וכמו שכתבתי שם דדרך הגמא בכמה דוכתי לאמאמר' בקולר ובדמו מאי אמאמר' בדוכתי אחריני דו"ק: **ה מצוה בגדול ליבם** וכו'. עד סוף סימן ו' וביד פ' מי דהלכות יבום סי' ו' ז' ה' ט' ובטור א"ה סי' קס"ג: **לא רצה מהלכין**. ואיתא בברייתא דבקתני אביי דוכתא דרובה לגבן מתני' בפ' כיצד אשה אחיו דף כ"ד. וז"ל מצוה בגדול ליבם לא רצה הולכים אחר אחיו הקטן לא רצה הוזרים אחר גדול ע"כ. וכתוב בכמ"ג אומר ר"י דבחיזור האחיו הגדול רודם וכן מבמע בפ' בני דיבמות שאמר הולכין אחר קטן מבמע קטן דיבמו וגדול מבאר האחיו מדלא קאמר מהלכין אחר כל האחיו ע"כ: **אלא חוזרין אצל הגדול ואומרים לו או חלוץ או ייבם**. אילא לפרובי בבלה מחמת מעבה כמו שכתבו תוס' ז"ל בפ' אע"פ דף ס"ד אבל הנכון גרסה דכופין אותו לחלוץ או ליבם אפי' אינה בלה מחמת מעבה דהיינו דבעינא חיפרא לילא ומרא לקבירה וכו' ואיתה בתוס' ר"פ המדיר: **ו תלה בקטן**. קטן ממש נמוקי יוסף. ולשון הרמב"ם ז"ל בס ס' בני אמר הגדול

הגדול ממתינו לי עד שיגדיל הקטן או עד שיבא המלך או עד שיברא החרש וממלך בו ואם לא ירצה אני אינכם אז אחלוץ אין שומעין לו וכו׳: **ובגדול עד שיבא ממדי׳ הים**. כתוב בתרומת הדשן סי׳ ל״ה ח״ל ותדע דלמאי נקט תכא ובגדול עד שיבא ממדינת הים ליתני עד שיבא ממדינה למדינה בארץ ישראל דלא משכחינן אלא דוקא נקט בקטן עד שיגדיל ובגדול עד שיבא ממד״ה לא משכחינן מקום דשמא ימות הקטן והגדול לא יבא לעולם ממד״ה ותעבור שמועה לכך לא משכחינן אבל ממדינה למדינה דקרוב הדבר שיבא משכחינן ע״כ: **ובחרש ובשוטה**. מדלא קתמר עד שיתרפא משמע דאפי׳ הלה ליבם לאחר אין שומע״ן כאי שאין חוסמין אותה וה״ה דה״מ לגמרא מוכה שחין הוס׳ ז״ל בוכס אע״פ אמרי׳ יבמה בנפלה לכאי אח בורסקי יכולה לומר לאחיך הייתי רוצה לקבל מוהך אי אפשי לקבל: **ן הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו**. ומיהו אמרו בירושלמי בשאם היא אסורה לו שאינו רשאי לקיימה אבל מדרבנן כגון שהי יבמות שעשה מאמר מלוו וכיוצא לזו לא זכה בנכסים ממוקי יוסף ובעור א״ה סימן קס״ג: **החולץ ליבמתו הוא דאסור** וכו׳. ביד פ״ח דהל׳ יבום סי׳ י״ג ובעור א״ה סי׳ קס״ב: **והיא אסורה באביו** משום כלתו ובאחי אביו משום כלת אבו כבמו משום אשת אב בבן כמו משום אשת אבי אביו שהוא מן הסביות באחיו משום אשת אח אח בבן אחיו משום אשת אחי אביו רש״י ז״ל ובגמ׳ בעינן אי גזרו שניות בחלוצה אי לא ומסתייתין דקתני היא אסורה באחי אביו משעה כלת אבו דהוית שניה אינה לא דייק דלחי לה בגמרא דדילמא לאו משום חולץ אלא בשביל המת שמתה זו אשתו לפיכך אחי אביו אסור בה משום כלת אבו אבל משום חולץ לא שמעינן ממתניתין ולפיכך מיבעיא ליה ומכל מקום אסיקנא בגמ׳ דגזרו שניות בחלוצה וכהי הילכתא כמוקי יוסף. ובאחי אמו ל״ג במתני׳ וגם ס״ר יוסף ז״ל מחקו וכתב דלא גרסינן ליה בכל הספרים שבאו לידו ע״כ: **מותר אדם** וכו׳. פ׳ ד׳ אחין דף כ״ז: **ואסור בצרת קרובת חלוצתו**. כלומר צרת אחות חלוצתו ופי׳ רש״י ז״ל אפי׳ כשהיתה אחות חלוצתה נשואה לאדם נכרי ומת הנכרי כשם שאסור באחות חלוצתו כך אסור בצרתה והקשו עליו ז״ל דהא אין צרת ערוה אסורה אלא מאח ואפי׳ באחות גרושה ואחות אשה כה״ג שנשאת לנכרי צרתה מותרת וגדולה מזו גרושה עצמה שנשאת לנכרי ומת צרתה אשה שניה של נכרי מותרת לזה וכן אחה דן בחלוצה עצמה שנשאת לנכרי והיאך יאסר בצרת אחות חלוצתו כי ה״ג כדמיים ושכיב מר אמרה להא אלא פי׳ כגון שני אחים שנשאים לשתי אחיות לאח ורחל מת ראובן וחלץ יהודה לאשתו ואח״כ מת שמעון הרי הוא אסור בחתל משום אחות חלוצה דרבנן ואסור בצרתה והולצת ולא מתיבמת וכדאיתא בפ״ד אחין עכ״ל הרמב״ן ז״ל ממוקי יוסף ועיין בתוס׳ ז״ל וז״ל בית יוסף בקלרו לשון התוס׳ ומראה לר״י דגרסי׳ הא דאמרו בהדיה לפ״ד שחולצת לחלוץ וכיון דחלצה דמיא לגרושה טפי ואסורה גם צרת קרובתה כשגרושה לאחיו דדמיא לצרת ערוה אבל כשחולצת צרת לאח ולא לאח: לא דמיא לאח לגרושה הלכך קרובתה שריא ע״כ. והיאך לשון ספר הלבוש אסר שם בתמה״ע סוף סי׳ קס״ב החולץ מוהר באחות צרת החלוצה וכשאר קרובותיה כגון ראובן שחלץ לאח מוהר באחות שרה שהיתה צרת לאח ג״כ אשת אחיו שמת אע״ג דשרה הא ג״כ זקוקתו מ״מ כיון שחלץ לאח ולא לשרה לא דמיא שרה לגרושתו ולא אסרו עליו קרובותיה כמו קרובת החלוצה לאח. אבל אסור בצרת אחות החלוצה כגון ראובן שחלץ ליבמתו לאח אשת אחיו שמעון ואח״כ מת לוי ונפלו נשיו לפניו ליבום כשם שאסור לאוב ברחל שהיא אחות חלוצתו לאח ודמיא לאחות גרושתו כך הוא אסור בצרתה מפני שרה״ת בצרת ערוה ע״כ: ובדיל פ׳ שני דהלכות יבום סי׳ כ׳: **ח החולץ ליבמתו** וגם וכו׳. כפי המים מקדם דף מ״ס ברש״י ותוס׳: **חולצת ולא מתיבמת**. דהוא לה אחות חלוצתו ומיהו מחלוצה לא מיפסדה דמדאוריתא רמיא קמיה ולא״ג דאחותה קיימת. וכתב רש״י ז״ל דמתני׳ דקתני חולצת ולא כר׳ עקיבא דאמרה לגמרי דהא ס״ל לקמן במתני׳ בפירקין דנשא קרובת חלוצתו הולך ממזר פי׳ וקיימא לן דכל שאין עולה ליבום אינו עולה לחלוצה: **פטורה אף מן החליצה**. דוחיל ואשתו קיימת רש״י ז״ל. וגמ׳ אמר רש לקיש כאן שמה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מד״ס. ומפירוש רש״י ז״ל דפי׳ פטורה אף מן החלוצה משמע דל״ג במתני׳ אלא ס״ז פטורה ול״ג מן החלוצה ומן היבום וכן הוא בתלמוד בבלי וירושלמי וגם בהר״ם ז״ל ליתה אבל בהרי״ף ז״ל איתיה ונשמ״ה הס לדברי הרב ז״ל עצמו. אבן ה״ר יהוסף ז״ל כתב דר״ם דגרסינן ליה. ובעור א״ה סוף סי׳ קע״ג ובסימן קע״ד ובתוב בס׳ ירמיה סי׳ רי״ג בס״ג מצאתי רבינות באשתו שנים ולא ידעתי מהו ע״כ. ואיני מבין במאי מסתפק הרב ז״ל אם זו היא דהני ר׳ חייא בס׳ כילד אשת אחיו דף כ״ב רבינות שבתמיו ובשמעתתא שניה: **מ שומרת יבם שקדש** כו׳. ביד פ״ח דהלכות יבום סי׳ י״ד ובפ״ז סי׳ ח׳ ובתשובת הרשב״א ז״ל סי׳ ס״ח ובעור א״ה סוף סימן קט״ו וסימן קע״ג וכתב הרא״ש ז״ל דוקא נקט שקידש וכו׳ [ע״ בתוי״ט] וכן כתוב בתשובות הרשב״א ז״ל המבארת: **משום ר׳ יהודה בן בתירא אמרו גרסי׳**. ואיתה למתניתין פ״ב דמנלה ד׳ י״ח ובפ׳ כילד אשת אחיו ד׳ י״ח. ובירושלמי ר״פ ד׳ אחין ובפ׳ בס״א אין ממאנין ומוקי לה דלא כר״ג: **המתן**. מלבוש דקא פנעת באחות זקוקה וכו׳ כך ז״ל בפי׳ ר״ש ז״ל: **חלצו לה אחין או בנכסו**. כך גרסא שניה בירסת הרי״ף ז״ל וכן בירוש׳ וי״ג **חלץ** לה אחיו או בנכסו וכתוב עוד בממוקי יוסף ר״פ כילד אשת אחיו והקשו ז״ל אחר שקידם הוא לן למימר שנפקמקמ זיקתה ואפי׳ לא יעשה אחי׳ מעשה ויש שחרטו לכיון דקיימא לן יש זיקה הרי היא כמקודשת אלא הלכך אינו דין שחוליה מקודשת מקודשת אבל לפי זה אם כשאה דין הוא דעדיף אפי׳ מן המקודשת והוליה הזקוקה אבל אינו מחוור זה בעיני המפרשים האחרונים דאי כשאין מפקעי קידושין ממי הוו מפקעי דקידושין מדאוריתא וזיקה מדרבנן והיינו דאמרי׳ המתן עד שיעשה מעשה ולא אמרי׳ ליה שיכנסם אלא עיקר הדבר תלוי במעשה אחיו משום דבמעשה זה הוא מתיר אחותה לאחיו בלי ספק דשמא לא הויא אחות זקוקתו עכ״ל ז״ל: **ו היבמה לא תחלוץ** וכו׳. פ׳ מי שהוליחו ד׳ מ״ז: **ובן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהיו להם שלשה חדשים אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות אחד ארוסות ואחד נשואות**. כך ל״ל וכך הגיה ה״ר יהוסף ז״ל. אלא שתוס׳ דפ׳ שני דכתובות גרסה דגרסי׳ לא יתארסו ולא ינשאו אלא דבגלגו הכי בלע״ד בשם ים

שעות אחרת ג״כ. ועיין בטור הלבוש רים סי׳ י״ג דאה״ע: וכתבו הוס׳ ז״ל שם ובפסחים פי׳ כילד לולין דף פ״ה דהכא תנא ברישא בתולות שאינו פשוט וכן מזכיר אירוסין קודם נשואין דהיינו שאינו פשוט יסוף לדבריהם כתבתים שלהי פ״ק דסוכה ובדיל פי״א דהלכות גירושין ח״ו ובפ״א דהלכות יבום סי׳ י״ע ובעור א״ה סי׳ י״ג וסי׳ קס״ד וסי׳ קס״ה וגמ׳ פריך הי ניהו בתולות והי ניהו אירוסות הא חדא הוא והיכא מסכתת לה בתולה יבמה אם לא אירוסה ומשני אמר רב יהודה ה״ק וכו׳ כלומר לא תיתי אחת אחת דמשמע תרי מילי אלא כולה חדא קתני ופירושי קמפ׳ אחד בתולות **ואחד** בעולות וכגון שנתארסו אלמנות בין מן האירוסין דהיינו בתולות בין מן הנשואין דהיינו בעולות: **הנשואות יתארסו**. דטעמא דאסורה כדי להבחין וכו׳ שאין הסכינה אלא על הולדים שגרשו מיוחס אחריו דכתיב לחיות לך ולזרעך אחריך וכי נמי קיי״ל בנדרים וברותי מכם המורדים והפושעים בי אלו בני ערבוביא ואתרכה לאמתין כל שלשה חדשים ולא אמרינן תשכח מעם ותשא ותבדוק עצמה כי אלו לא שלשה חדשים לאותה תבדוק עצמה אי בדדים כדרך כשים דאי מיעברא ודאי בר קטנא הוא דאי בר בתרא אתי לא הוה מיעכר דלא אלו ג׳ חדשים לגשואים דחסר ליה הוה משום שהמתינה ואי לא מיעכר ולבתר סבי מיעכר ודאי בר בתרא הוא דאי בדיקתא לא עבדינן משום שלא יתנו על בעליהם הנשים מלתר שיבאו ואם לבודקה בסיעוכא ע״ג עפר תיחות דאם היא משוברת פסיעותיה ליכרות שמעמיקות יותר משאר נשים שהולד מכבידה אשה מהפה על עצמה בלא תלאה משוברת כדי שלא יצאו שבן הראשון הוא ויילדם בנשמי בעלה הבני ורבה מפרש טעמא דלא סרה לדרך להמתין ג׳ חדשים גזרה שמא יבא אחותו מאביו אם נשאת תוך שלשה וילדה והוא בן ט׳ לראשון ונולד בניתו של שני וכבר שהוא בן ט׳ ויבא אח בת בעלה הראשון שיש לו מאשה אחרת והיא אחותו מן האב וגם גזרה שמא ייבם את אשת אחיו מאמו שאם תלד לאחרון בן אחר ויבא אשה ויעות בלא בעיס ויבעה זה כשבור שהוא לאחיו מאביו ונמצא מיבם אשת אחיו מאמו שלא מאביו ותייב כרת או יוצא את אמו לשוק אם לא תלד אמו לשני ויעות וכשבירין שהוא בן ותבעה אמו לשוק בלא בעיס או יפסור את יבמתו לשוק אם יש לו אח מאביו הראשון ולא היה לו בעיס ומת ואין שם אח אלא הוא והוא שבור שהוא בן האחרון ומצאה אשה בן של ראשון הזקוקה לו נשאת לשוק בלא חליצה: **חוץ מן הארוסה שביהודה**. שהיו מיחדין את הכלה ואת החתן וכו׳ כדפי׳ ר״ש ז״ל וכדתנן בפ״ק דכתובות האוכל אצל חמיו ביהודה וכו׳ ומשמע הא אם אינו אוכל לא: **כל הנשים יתארסו**. פי׳ רש״י ז״ל דהאי כל הנשים יתארסו לאו למעוטי ארוסה ליבמה דעפי מקל ר יוסי מר׳ יהודה ספ״ד אחין וכתבו עליו מן המפרשים ז״ל דאינו מחוור דהתם גר׳ יוסי מעמא רבה אית ליה דסבר אשה מזנה היא מתהפכת אבל בגזרה הכא דאפי׳ בקטנה גזרינן שלא תנשא על שלשה חדשים והוא מתמיר בגזרות טפי מר׳ יה דה ממוקי יוסף: ר׳ יוסי **אומר כל הנשים** וכו׳. תוס׳ פ׳ בתולה נכשלת דף ד׳ וגמ׳ מוכח דלא״ק דמתני׳ הוא ר״מ: **חוץ מן האלמנה מפני האבול**. בגמ׳ מתמה רב הסדא על דברי ר׳ יוסי שאוסר ליאדם מחמת אבלות כל שלשים קל וחומר ומה במקום שאסור לבעל בשבת שהל ע׳ באב להיות בתוכה מותר ליאדם דאיכרים לאו שמחה היא מקום שמותר לבעל דשבת יום שלא אבל דאל הין אסור בתבוסת אלא ז׳ ימים אינו דין שמותר ליאדם ומסיק רב אשי שאני אבלות מהבלות ישבה ושאני אבלות דרבים מאבלות דיחיד פי׳ דע׳ באב אבלות ישבה ואבלות דרבים הלכך קילא ובעור י״ד סימן ש״ל וסל״ב: **יא ארבעה אחים** וכו׳. ביד פי״ד דהל׳ אישות כ״ד ובפ״א דהל׳ יבום סימן ט׳ ו׳ ל״ה ובפ״ה סי׳ ל״ה ובעור א״ה סי׳ קס״א וגמ׳ פ׳ ד׳ אחין ס״ד: **אם רצה הגדול** וכו׳. בגמ׳ מוקמינן לה באדם דאפשר ליה בספוקיהו דאי לאו אסי מיישלין אלא יכנס כדי שלא יכנס קטנה לתוך ביתו וס״ה אפי׳ נוקא אלא עליה טובה קמ״ל כי היכא דלימטייהו עוה״ב אדם: **ביאתה אי חליצתה של א׳** וכו׳ לשון ר״ע ז״ל עד שכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחלוצה. אמר המלקט הכי איתא בגמ׳ ומיתון לתרוויהו ומשני אמר קרא בית אחין הגעל בית א׳ הוא חולץ ואינו חולץ שני בתים ופריך ונייבם לחלוצה ברישא והדר מיתון לחדא ומשני אמר קרא אם לא יחפוץ הא חפץ ייבם כל העולה ליבום עולה לחלוצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחלוצה פי׳ כל שאינה עולה לב״ד ליבום שאינה זקוקה להתיבם דרחמנא פטרה דכתיב בית אחיו בית אחד הוא בוגה ולא שני בתים והשתא לי תלין לה הויא בהיתא בעשתא שני בתים והקשו הוס׳ ז״ל הרי חרם וחרמה דאינם עונין לחלוצה ועונין ליבום ותרצו דהתם במי חלוצה מינהו אלא דפומייהו הוא דכתיב להו ע״כ: עוד בסוף לשון ר״ע ז״ל הכא נמי לא סלקי לחלוצה. אמר המלקט וגמ׳ פריך ואימא כי איכא תרא תתקיים מצות יבום כי איכא תרתי לא תתקיים מצות יבום ומסיק יבמתו יבמתו ריבה: **היתה אחת בשדה** וכו׳ **כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין לו**. איתה בפ״ק דמכילתין דף י״א ו״ב ואיתה בס בבית יוסף בשם רבינו ירוחם שכל העובר על זה מנדין אותו ואם הארו בו למלוקות מלקין אותו ע״כ: **יב והנושא את קרובת חלוצתו**. דקשנר ר״ע תלוצה כאשתו וכו׳ לשון ר״ע ז״ל. אמר המלקט כן היא מסקנת הגמ׳. אבל בממוקי יוסף תכס בפירושו תירוץ לראשון דכל מקום בגמ׳ קרובת חלוצתו מדרבנן הוא דאסורא מסני תני קרובת גרושתו ומאי דקתני בסיפא ומודים בנושא קרובת גרושתו משום דלא תימא דרבנן אכולהו תלתא כאבי האמרים פליגי קמ״ל דבסא מודו כיון שהיא מהייבי כריתות אע״פ שאין בה חיוב מיתת ב״ד. ירוס׳ ר׳ חייא בשם ר׳ יוחנן המחזיר גרושתו משנשאת פטולה מן הכהונה בלא כך אינם פטולה מן הכהונה אלא פטולה מלאכול בתרומה ר׳ זעירא בשם ר׳ יוחנן המחזיר גרושתו משנשאת בתה בשרה לכהונה ומאי טעמא כי תועבה. היא היא תועבה ואין בניה תועבין: **יג איזהו ממזר**. תוס׳ פ״ק דמכילתין דף י״ד וגמ׳ בפירקין דף מ״ד וכפ׳ שבעה יתחסן דף ע״ד: **כל שאר בשר** וכו׳. וגם חייבי לאוין דלא הוו אלא כגון עמוני ומואבי וממזר וכיוצא בהן ממוקי יוסף וק״ק לע״ד דא״כ ה״ל לגמיתני כל שהו בלא יבא דברי ר׳ עקיבא לפי פירושו ז״ל ואפשר שלא״ל לגמשוני חייבי לאוין דלא הוו בלאו אלא דתא דיקן פליג אמר סימאי ואמר׳ יבמה ובלבה מתלוקת בדבר וכמו שהכתוב בסמוך. אמ״כ מ״אתי בפי׳ הרמב״ם ז״ל שיטור דברי ר״ע כל בלאו בשר וכל שהוא בלא יבא לפי בעיקר דעתו כל שאין לו ביאה בקהל הולד ממזר ואפי׳ הוא מחייבי לאוין ע״כ. וגם בתי״ט הקשה על לשון רש״

ז"ל שהעתיק ר"ע ז"ל דקשיא דהא מחזיר גרושתו דלאו קורבא הוא ואמר ר"ע לעיל דהולד ממזר. וגמ' מ"ש דר"ע דכתיב לא יקח כו' ולר' סימאי דמרבה מהאי קרא אפי' שאר חייבי לאוין דלאו לשאר דאמר מן הכל היה עושה רע"ק ממזרים חוץ מאלמנה לכ"ג שעושה הלוים ולא ממזרים ומדקאמר חוץ מאלמנה אלמא אפי' חייבי לאוין אלא מחמת קורבה מרבה כגון מחזיר גרושתו משנשאת וכגון שהיה לישראל דקיימא לן בלא תתחתן בם מי' אומות היא וכגון עמוני שנשא בת ישראל בניו ממזרים ולר' יסבב דאמר דר' עקיבא מרבה אפי' חייבי עשה. כגון מצרי ואדומי קודם שלשה דורות דכתיב דור שלישי יבא להם ולא שני ולאו הבא מכלל עשה עשה שכך היה אומר ר' יסבב בוחו יגלוות על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר נפקא לה מולא יגלה ויי יחיה ושמעון התימני סבר לה כרבנן דפליגי אדר' יהודה לקמן דפי"ח. ור' יהושע סבר אי בשומר יבם אל אביו משתעי לו באמונה אביו משתעי ליכתוב לא יגלה כלם אביו לחודיה ולישמעי' דים ממזר מחייבי כריתות לרבנן לו מחייבי לאוין לר' יהודה וכ"ם מאשת אב לר' יהודה דהויא במיתה לא יקח דים את אשת אביו למה לי למיכתב אלא ש"מ מדכתביה הא קמ"ל דלא יבא ממזר עלה קאי דמינה הוא דהוי ממזר משום דמחייבי מיתות ואלא יגלה כלם אביו לא קאי ואי קשיא כלם אביו לגמרי כתביה אי בשומרת יבם לעבור עליו בשני לאוין ערות אחי אביך לא תגלה ולאו דלא יגלה כלם אביו ואי באמונה אביו משמעי' דאסורה ובברייתא דמייתי בגמ' אמר' הכל מודים בבא על הכלה ואפי' שמעון התימני אע"ג דקאי בברת אין הולד ממנו ממזר ועל הסוטה אע"ג דמחייבי לאוין היא לבעלה דילפינן לה מרבויא דאחרי אשר הוטמאה מודה ר' עקיבא דפליג אדרבנן דמתני' דמחזיר גרושתו וקאמר דהולד ממזר אע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר הוא הכא מודה דאין הולד ממזר וכ"ם לאידך בר פלוגתא דשמעון התימני דלא הוי ממזר משום דסוטה לאו בחייבי לאוין דשאר היא להא תפסי בה קדושין לאשה דאף לאחר שזינתה לא פקעי מינה קדושיה הראשונים. ועל שומרת יבם שנשאת לא' מן הסוק אלא חלילה ואפי' לר' עקיבא ושעמא הוי דכלה תפסי בה קדושין שנאמר והחי נדהה עליו אפי' בשאר נדאה תפסי בה קדושין סוטה נמי הא תפסי בה קדושין דאף לאחר שזינתה לא פקעו מינה קדושיה הראשונים כדאמרן שומרת יבם מדאקשיה רחמנא לאלו דיליה בלשון הויה דכתי' לא תהיה אשת המת ש"מ בת הויה היא וה"ק קרא לא תהיה אשת המת לא תתקדש אשת המת בקדושין נאים זר אלמא קידושין תפסי בה ועיין בהרי"ף ז"ל שפי' סוגיא זו והלכה כדבריו וכסי הילכתא ולא מטוס לתנן והלכה כדבריו דהא קיימא לן אין למדין הלכה לא מפי משנה ולא מפי תלמוד אלא משום דתני לה גבי הלכתא פסיקתא דתנן בפ"ג דקדושין כל מקום שאין לה עליו קדושין אבל יש לה על אחרים קדושין הולד ממזר ואיזה זה הבא על אחת מכל העריות שבתורה הרי"ף ז"ל וכן פירשו תוס' ז"ל. וכתוב בתשובות הרשב"א ז"ל סי' ש"ל וקרוב אני לומר דלא אמרו אין למדין אלא במקום שאמרו הלכה כגנב ר' אלעזר כגנב ר' יהושע וכיולא. אבל במקום שאינו כגנב הכלל המסור לנו אין למדין מינרע נרע כשאמר הלכה ע"כ. והביא שם ראיות לזה ע"ש וכיך רפש"ו דהלכות איסורי ביאה ובעור מ"ה סי' ד': ר' יהושע אומר בל שחייבין עליו מיתת ב"ד. כתבו תוס' ז"ל יש מגיהין ר' יהודה במרוס ר' יהושע דבפ"ו יוהסין נבי כל האסורין לבא בקהל מותרין לבא זה בזה ר' יהודה אוסר ומפר' עלה דר' יהודה סבר דממזר מאחותו לא הוי ממזר אלא מאשת איש ופריך עלה תניא מהן דהכא ואין נראה דהיאך היה בן עזאי אומר לקיים מילתיה דר' יהודה והא קשיא מינה טובא דהא בן עזאי תלמיד חבר הוה דר' עקיבא כדאמרי' במי שמת ור' יהודה מתלמידי בתראי דר' עקיבא הוה ועוד דר' יהודה סבר כר' עקיבא דיש ממזר שחייבי לאוין אלא ולאי דר' יהושע נרסי' והתם פריך תניא משום דה"ל למיתני וכן היה ר' יהודה אומר כדבריו אי הוה סבר כר' יהושע וכלפריך התם לעיל מינה נבי אבא שאול היה קורא לשחוקי בלוקי ומיהו וכו' ע"כ. וגמ' אני שמעון בן עזאי אומר מלאתי במגלת יוחסין בירושלם וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש וכתוב בה משנת רא"י קב ונקי וכתוב בה מגלת חי ישעיה. אמרו שמתה וכו' נרשה וכו' נשאת לאחר ומתה מותר באחותה יבמתו וכו' כך ל"ל. ואיתה ר"פ כילד אשת אחיו ובטור א"ה סי' קס"ב. וגמ' אמר רב יוסף כאן שנה רבי משנה שאין לריכה פי' בקונטרס דזיל קרי בי רב הוא עליה בחייה אלא נאסרה אחותה אלא בחייה והקשו תוס' ז"ל דבכמה מקומות שונה התנא מה שבפסוק בפירוש ועוד דנרשה ומתה מותר באחותה אינעבר למידק הא לא מתה אסירא דלא כתי' בהדיא ודרשי' לה בפ"ק מעלה בחייה כל שבחייה אפי' בתנרשה אלא נראה לר"י דיבמתו היא משנה שאינה לריכה לכיון דתנא אשתו כל שכן יבמתו ע"כ. ובירושל' יבמתו שמתה מותר באחותה הא בחייה אסור לא כן א"ר יעקב בר אחא בשם ר' אלעזר שומרת יבם שמתה מותר באחותה אלא בנין דתיגין אלו לה ומתה מותר באחותה הא בחייה אסור לפוס כן הנא אחותה ע"כ:

פרק ה רבן גמליאל אומר וכו' סדר משנה זו שלא הטעה לשבט הנרשה שבספרים

סדר יבם ויבמה אחת חולה מפר' דין גם וחליצה ובביאה שאחר מאמר ואח"כ מכרם דין מאמר ביאה וחליצה שאחר הגם ואח"כ דין מאמר וגם וביאה שאחר חליצה ואח"כ דין מאמר וגם וחליצה שאחר הביאה וכן סדר יבם ושתי יבמות רש"י ז"ל. וכתב ה"ר יהוסף ז"ל אין גם וכו' פי' אין בגם הבני שנותן היבם אחר הגם הראשון שנתן ליבמתי שום משנה ולא נאסר בקרובות שניה וכן במאמר הבני אין בו ממשות ולא נפסלה הראשונה בעבור זה אלא מותר ליבמה וכן בבעילה שניה וכן בחליצה שניה אין בה ממשות והרי הוא כאילו לא חלץ לשניה ומותר בקרובותיה ע"כ: עוד כתב וחכמי' אומרי' יש גם אחר גם וכו' פי' יש מעשים אחר הגם ואחר המאמר שאינם רושם כאילו עשו תחלה אבל אחר בעילה אין מועיל שום מעשה כשהבעילה היא החלה כדלקמן כגון שבעל ליבמתו ואח"כ חלץ לה או לגרתה אין אותה חליצה שנעשית אחרי הבעילה אוסרת עליו את אשתו וכן אם בא על הראשונה וחזר ובא על השניה אין הבעילה השניה אוסרת את הראשונה וכן המעשה שנעשה אחר החליצה אינו כלום ע"כ: ולא מאמר אחר מאמר. כתבו תוס' ז"ל אחי אפי' כרבנן דר' עקיבא אע"ג דקדושין לדידהו תופסין בחייבי לאוין ותפסי קדושין אחר ביאה התם הוא משום דהוו קדושין דאורייתא דע"י ביאה פקעה ויקה אבל הכא שהיא זקוקה לו אין לו לתפוס אלא מדרבנן ולא תקון רבנן שיהא מאמר אחר מאמר: ולא בעילה אחר בעילה. היינו אחר בעילה כשהיא אחר בעילה כי היכי דים אחריה מאמר ולא חליצה אחר חליצה. היינו אפי' אחר חליצה פסולה ע"כ: ולא בעילה אחר בעילה. תוס' פ' אלו מעברות דף י': וחכמים אומרים יש גם וכו'. כל הפרק ביד פ"ה מהלכות יבום וחליצה ובטור א"ה סי' ק"ע וגמ' ע"כ לא מליני אלא בגם אחר גם ובמאמר אחר מאמר אבל גם א' ביבמה ומאמר א' ביבמה מהני כלומר אם נתן גם ליבמתו פסולה ע"י עמנו וע"י אחים מ"ש אמור רבנן גם ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי כו' ומ"ש אמור רבנן הא ביאה פסולה יש אחריה כלום וכדתנן מתן גם ובעל לריכה גם וחליצה ותנן ממי עשה מאמר בזו ובעל בזו לריכות שני נישין וחליצה אי ביאה אחר הגם היא כמתני' קמייתא דתנן גם ובעל גזרה ביאה אחר הגם משום ביאה אחר חליצה ואי ביאה אחר מאמר היא כמתני' בתרייתא דעשה מאמר בזו ובעל בזו גזרה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה ומ"ש אמור רבנן הא חליצה פסולה אין אחריה כלום כדתנן מתן גם וחלץ אין אחר חליצה כלום דאי הדר ועביד מאמר אז גם בשניות לא מהני משום דלמאי ליגזור ליגזור חליצה אחר הגם אחר חליצה אחר חליצה פי' דלא ליתי למיחלץ לשתי יבמות זו אחר זו אז אי שני יבמה ליבמה אחת זה אחר זה כל הני תיחלוץ ותיזול כלומר מאי איכפת לן כל ימיה תיחלוץ ותיזיל ליגזור חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה אבל חליצה אחר ביאה מי לא בעיא גם למאמרו דהא דאמרי' אין אחריה כלום דבר העשוי לאחריה דאי עביד גם אז מאמר בחברתה לא מיתסר בקרובותיה וחליצה אחר מאמר ממי בעי גם ליבמתו ע"כ: ב עשה מאמר וכו' היינו בתנן גם סתם אף לזיקתו אבל אם נתן למאמרו שריא אף ליבם: עשה מאמר וחלץ צריכה הימנו גם. הכא לא תני אין אחר חליצה כלום משום דאכתי לריכה גם למאמר ולא תני ליה אלא היכא דאחר חליצה אין לריך לעשות כלום תוס' ז"ל: הרי זו כמצותה. כתב נמוקי יוסף דמתרץ בגמ' דלאו דוקא זו היא המצוה ע"י מאמר בלבד אלא ה"ק אף זו כמצותה ע"כ. ומ"מ אם בעל ולא קידש קאמר בגמ' דקנה ונוקה מכת מרדות על שנהג מנהג קנות רשם. והילך לשון הגמ' עשה מאמר ובעל ה"ז כמצותה לימא מסייע ליה לרב הונא דאמר מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל אימא אף זו כמצותה פשיטא סל"א כיון דאמר מר העושה מאמר ביבמתו פרחה שימנו זיקת יבמין וחלה עליו זיקת אירוסין ומשאין אימא לאו מצוה קעביד קמ"ל ע"כ: ג חלץ ועשה מאמר וכו' פי' חלץ תחלה ואח"כ עשה מאמר או נתן גם אחר חליצה או בעל לאחר חליצה קתני סיבא אין אחר חליצה כלום או בעל וכו' פי' בעל תחלה ואח"כ עשה מאמר או נתן גם אחר בעילה או חלץ אחר בעילה אין אחר בעילה כלום הר"ם ז"ל ופשוט הוא. ולשון ה"ר יהוסף ז"ל נתן גם ובעל פי' לא נתן גם או בעל ובעבור שאין חילוקי דיעות כלל אומרים בבבא אחת ע"כ: נתן גם ועשה מאמר. אח"כ באותה יבמה עצמה לריכה גם וחליצה דאפי' דאפי' ר"ג מודה דים מאמר אחר גם דמספקא ליה אי גם דחי אי לא ודילמא גם לא דחי ואסני מאמר ימנין בה וכ"ם לרבנן דאמרי גם דוחה קלת ומשייר קלת אסני מאמר למיקני שיורא דגם ולריכה גם למאמרו וחליצה לזיקתו ויבומי לא דמגם קמא קיימא עליה בלא יבמה: נתן גם ובעל. אסור לקיימה דקס עליה בלא יבמה ולריכה גם לביאתו וחליצה לזיקתו גם ליבמתו אפי' לר"ע דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין דהא הך כולה מתני' ר' עקיבא היא כדמפ' בגמ' הכא מודה לתפסי קדושי ביאה דגם לאו כחליצה דמי לאפקועי כולה זיקה הלכך לא עמדה עליו בלאו גמור וחליצה לזיקתו ובגם לחודיה לא מיפטרא כשאר כולם את יבמתו שיכול לפטרה בגם משום דהך ביאה פסולה הואי משום גם קמא ולא קיימא לגמרי: אין לאחר חליצה כלום. ואע"ג דחליצה פסולה היא דאי בעי יבומי לא מצי אפ"ה דחיא לגמרי ואין לאחריה כלום דאי הדר ומקדש לה במאמר או בביאה לא בעיא גם וכר"ע דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ממוקי יוסף: בפי' ר"ש ז"ל לריך לכתוב סי' הגיע"ל קודם לשון המתחיל נתן גם ועשה מאמר: חלץ ועשה מאמר וכו'. והביאוה תוס' ז"ל בפ"ק דב"ק דף י"ד וגמ' חלץ ועשה מאמר אמי מתני' דקתני דלא תפיס מאמר אחר חליצה ר' עקיבא היא אבל חכמים אומרים יש אחר חליצה כלום וכמו שפי' ר"ש ז"ל. ור' ס"ל בברייתא בגמ' אימתי יש אחר חליצה תפיסת קדושין בזמן שקדשה לבם אישות בקדושין גמורים ולא במאמר ימנים דולאי קדושין תופסי' בחייבי לאוין אבל קדשה לבם ישמות אינן קדושין שברי אין כאן לד יבום והוו להו קדושי טעות ופי' ממוקי יוסף ז"ל לבם ישמות שאמר לה הרי את מקודשת לי בזיקת יבמין ואחר חליצה אין כאן לד יבום הלכך אינה לריכה גם למאמרו ע"כ. וכתב הרב אלפס ז"ל והא נמי דתנן בסוף פירקין אבל לא אחר בעילה כלום ותנן ממי הבעילה בזמן שהיא בתולה אין אחריה כלום אלא דר"ע היא אבל לרבנן הבעילה נמי יש אחריה כלום כגון שתי יבמות הבאות מבית א' בנפלו לפני שני אחין ובא א' מהן על אחת וחזר הוא לו אחיו וקדש את לתרה לריכה ממנו גם דקיימא לן דחייבי עשה וכשברת רב אחא בפ' קמא דפליג אדביבא דאמר בברת וקיי"ל כרב אחא דמיקל ע"כ. ועיין עוד שם וגם בהרא"ש ז"ל והוסיף לקח. ובירוש' נתן גם וחלץ אין לאחר חליצה כלום ולא כבר חנינן אין לאחר חליצה כלום בנין בתנינה דבתרה אחד יבמה אחת ואחד שתי יבמות ע"כ וכן תרלו בגמ' בסוף פירקי' אבמה בבות דמתני' דבפירקי' דתנינה אייתי: חלץ ועשה מאמר או נתן גם. אחר חליצה או בעל אחר חליצה אינו כלום כדאתי בסיפא אין אחר חליצה כלום שאין מאמר ובביאה תופסין בה אחר חליצה כו' עקיבא וגם דאחר חליצה לא הוה לריך למיתני לאמעוטי' דאין כלום דלמאי ליהנו לאתסורי בקרובותיה הא מיתסר וקאי מתמת חליצה אלא אידי דבעי למיתני גם דאחר בעילה דקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גם לאמעוטי' דאין לאחר ביאה זיקת יבמין ובאמי גם סני ליה בלא חליצה תנא ממי גם דאחר חליצה והכי מסר בגמ': או בעל ועשה מאמר או נתן גם. אחר ביאה או חלץ אחר ביאה אין לאחר ביאה כלום זיקת יבמין דגם שנתן אחר ביאה מגרש לה כאשתו גמורה ולא בעיא חליצה ואם רלה להחזיר מחזירה וחליצה שעשה אחר ביאה אינה מועלת כלום דאין עליה זיקת יבמין ומאמר דאחר ביאה לא הוה לריך למיתני דסשיטא לן דלא אפי' מאמר אחר מאמר בינם אחד ויבמה אחת בתרא כמאן דליתיה דמי דמאי קעביד

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הא מיתסר וקאי בקרובותיה אלא לחידי דתנא ברישא חלץ ועשה מאמר דאיצטרך לאשמועי׳ כר״ע דאין קידושין הופסין בחליצתו תנא ממי בעל ועשה מאמר וסכי מפר׳ בגמ׳: **אין אחר חליצה כלום.** מרישא קאי וכדפרישית לעיל ואליבא דסיפא דקתני אי בעל ועשה מאמר אי נתן גט וחלץ הוה שייך למיתני אין אחר ביאה כלום ומפ׳ דליתנא קלילא הוא למיתני חדא והתרת יבמה לשוק עדיפא ליה למיתני רש״י ז״ל וכתבתי ג״כ ובסמוך בסי׳ ה׳: **אחד יבמה אחת ואחד שתי יבמות.** גרסי׳ וכדכתיבנא ומ״מ מן סירום׳ אינו מוכרח למחוק הספריס וגם דמפי׳ רש״י ז״ל משמע דגרים ליה כמו שהוא כתוב בספרים. וגגמ׳ מתני׳ דלא כבן עזאי דתניא בן עזאי אומר יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם א׳ ומתני׳ קתני עשה מאמר בזו ומאמר בזו גרוכות שני ניטין. ויש מוסחא אחרינא במילתא דבן עזאי אלא שלזו הגירסא הסכים רש״י ז״ל: **ד צריכות שני גיטין.** לשתי יבמות כדבבן דיש מאמר אחר מאמר. וכתוב בתוי״ט ומכוין דיסיב כו׳ כמ״ש תוס׳ פ״ג דף ל״ב ע״כ וזהו מ״ש כאן תוס׳ ז״ל עשה מאמר בזו ומאמר בזו גרוכות שני ניטין. ויש מוסחא אחרינא במילתא דבן עזאי אלא שלזו הגירסא הסכים רש״י ז״ל: **ד צריכות שני גיטין.** לשתי יבמות כדבבן דיש מאמר אחר מאמר. וכתוב בתוי״ט ומכוין דיסיב כו׳ כמ״ש תוס׳ פ״ג דף ל״ב ע״כ וזהו מ״ש כאן תוס׳ ז״ל עשה מאמר בזו ומאמר בזו גרוכות שני ניטין. ויש מוסחא אחרינא במילתא דבן עזאי אלא שלזו הגירסא הסכים רש״י ז״ל: **ד צריכות שני גיטין וחליצה

וכדמפ׳ תלמודא נפקא מינה נמכור ס״ת כלומר נעולם יש לו ליקח אשה בת בנים כר׳ יהושע אם ספק בידו אבל אם אין ספק בידו אם אין לו בנים ימכור ס״ת ויקח אשה בת בנים ואם יש לו בנים אינו מחויב למכור ס״ת כדי שיקח אשה בת בנים אלא יקח אשה שאינה בת בנים ואל יעמוד בלא אשה כדרב נחמן אבל לפי הספרים דגרסי מתני׳ דלא כר׳ יהושע משמע דכליגי ור׳ יהושע אפי׳ קיים פריה ורביה ימכור ס״ת ליקח אשה בת בנים אלא דהא איכא ר׳ יהושע בין כשיש לו בנים ובין אם אין לו אם נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אם אין לו בנים חייב לגרשה כדי שיקיים פריה ורביה ואם יש לו בנים אינו מחויב לגרשה דר׳ יהושע לא קאמר אלא לכתחלה יפא אשה בזקניתו שהיא בת בנים אבל אינו חייב לגרשה אם אינה בת בנים עכ״ל ז״ל: ובגמ׳ תניא ר׳ נתן אומר בא״א שני זכרים ושתי נקבות ובא״א זכר ונקבה ותניא אידך ר׳ נתן אומר בא״א זכר ונקבה ובא״א אז זכר אז תנלי תנלי אליבא דר׳ נתן ובגמ׳ מפרש טעמייהו ובגמ׳ אמר שמואל אע״פ שיש לו לאדם כמה בנים אסור לו לעמוד בלא אשה אפילו בלאו בת בנים כגון עקרה אז זקנה אז איזונית משום הרהור דלא טוב היות האדם לבדו: **נשא אשה ושהה עמה ס״א ושהתה עמו: ולא ילדה אינו רשאי לבטל.** אלא אז יגרשנה אז יש להרת עמה והע״ג דאמרה דיירנא עמיה בשהדי שלא יקרב אלי לא שבקינן לה דכל כמה דאגידא ביה לא יכבי ליה איתתא אחריתי אלא יוליא ויתן כתובה ומותרת ליבא לאשה נשני ואע״פ שאין לו בנים כך מפורש בגמ׳ בס״פ המדיר: ומשמע מן הירושלמי דלא ילדה אלא דוקא דס״ס אם היו לו בנים ומתו מותר לה משעה שמתו ויש ספרים דכל שיש לה ולד אחד מי אין כופין אותו לגרשה דהא ילדה ומתני׳ ולא ילדה קתני אלא שיש אם מפרש׳ אחרי׳ דהאי ולא ילדה אריבא מתני׳ דמתני׳ דמלא פריה ורביה אזכר ונקבה קאי א״כ כל שלא ילדה זכר ונקבה אינו רשאי לבטל ואם מת האחד בילדה אין מונין לה משעה שמת אלא משעה שפסקה מלדת והרמב״ם ז״ל כתב שראשון גראה לו עיקר כמוקי יוסף: עוד כתב בשם הריטב״א ז״ל דהא דאמרי׳ בגמרא שאין ישיבת הו״ל עולה מן המנין אלא לגמרא שאין ישיבת הו״ל עולה מן המנין לאו לגמרא דגרים בה״ל דא״כ בטלת כל תורת משנה זו וכל הסוגיא שעליה מבני בבל והא לא אפשר שהרא כולה שמעתא לבני ארץ ישראל ועוד שמלות פריה ורביה חובת הגוף היא אלא אין דברים אלו אמורים אלא באברהם אבינו שהיה עקר אלא זכה לבנות עד. שעלה לארץ אלא נאמר לו ואעשך לגוי גדול אלא בארץ ומייתי לה שהתא לגמרא דזמן הראוי לפקידה בעינן כדדייק סיפא דברייתא לפיכך וכו׳ ולומר דכי היכי דאברהם לא היה זמן ח״ל ראוי לו כן לאחרים הלא הוא לו חלתה היא וכו׳. עוד כתב ר״י ז״ל שאם עלה שום אדם מח״ל לא״י אלא ישלה לו מה שדר בח״ל כלל ואפי׳ דר כמה שנים כי אולי בזכות הארץ יבנה ממנה ומוטב משעת כיסהו לארץ עשר שנים כמו שמנה אברהם אבינו עכ״ל ז״ל: **גרשה מותרת לינשא לאחר.** מתני׳ רבי היא דשני אין שנאי אלא דבתרי הוא חזקה ס״ל בין הכא גבי נפוחין בין גבי מילה בברייתא דמלה לאמון ומת שני אלשני לא תמול עד שיתחזק הולד בין גבי שור מועד דבעינן שהעידו בו שלשה פעמים בין גבי מי שלקה ושמה בכ״ד בין גבי קביעות וסת דאשה או עקירת וסת וקי״ל בנפוחין ומילה ברבי דספק נפשות הם וכן במלקיות גם כן קי״ל ברבי כדי לבער הרשעים אבל בוסתות ושור המועד קי״ל כרשב״ג לקולא גבי וסתות משום דהוו דרבנן ובגבי שור המועד משום שאין מוציאין ממון מהזקתו אלא בדבר ברור לפיכך אזלינן לקולא: **מונה משעה שהפילה.** כיון דקתני שהמת אפי׳ הפילה תוך מ׳ יום לעיבורה דלא הוי אלא כמיא בעלמא מונה לה בשעה שהפילה ואם שהתה עשר שנים ולא נתעברה יוליא ויתן כתובה או יש אשה אחרת עליה ממוקי יוסף: והכריח ורב אלפס ז״ל דכל הני דאיתא בגמ׳ דיוליא ויתן כתובה הייני דוקא מגה מלאים אבל תוספת לא וכמו שכתבתי באריך ס״פ אלמנה גזות: ובסור אה״ע סי׳ מ׳ וסי׳ קכ״ד וכתוב שם בב״י בשם תשובת הריב״ש ז״ל דעת קלת מפרשי דדוקא קתני מתני׳ שהתה עשר שנים ולא ילדה הא אם ילדה ולד של קיימא אע״פ שעדיין לא קיים מצות פריה ורביה אין כופין אותו להוליא מיהו הייני בזו שלא הוחזקה עקרה עדיין ואפשר שחלד לו עוד שהרי כבר זכה לבנות ממנה אבל בזקנה שאין לה תקנה אע״פ שילדה לו כיון שאין לו בנים כשיעור הצריך לקיום המצות כופין אותו להוליא אין צריך לומר לדעת מי שאומר דשהתה עשר שנים ולא ילדה אריבא קאי כלומר שלא ילדה ולד קיימא כשיעור הצריך ע״כ ונרמז קלת ממנו בכר בשם ממוקי יוסף: **האיש מצוה על פריה ורביה אבל לא האשה.** רב יוסף ילף לה מקרא דכתיב הבל אל שדי פרה ורבה לשון יהיל דהוה קרא דוברך אותם ויאמר להם אלהים פרו ורבו לשון ברכה בעלמא ולא למצוה: **ר׳ יוחנן בן ברוקא אומר** וכו׳. והגיה ה״ר יהוסף ברוקה בה״א. פ׳ הסולת ל׳ מ״ג ובפ״ק דקדושין ל׳ נ״ה ובירושלמי ספ״ל דתענית ודפ״ק דמגלה **ל׳ שם:**

פרק ז אלמנה לכ״ג וכו׳ תוס׳ דפ׳ מי שמת דף קנ״ח: **הואיל והוא חייב באחריותם.** רפש״ז דסל׳ לישות ובפל״ב סי׳ כ״ה וכולהא מתניתין פ׳ ז׳ דהל׳ תרומות ס׳ כ׳ ובעור י״ד כולה פירקין בסומן ס״ל ובא״ה סי׳ פ״ה וס׳ פ״ח וכתב רב אלפס ז״ל ודייקי רבוותא מדקתני במתני׳ בעבדי אלן ברזל וה״ה בנכסי אלן ברזל אם מתו מתו לו ולא קתני אם פחתו פחתו לו דוקא כעין מתו ממש דלא משמשו מעין מלאכתן כלל דכמאן דליתנהו דמו הוא דחייב באחריותן ומכלם דמים אבל אי איתנהו אע״ג דבלו טובא ופחתו אי משמשו מעין מלאכתן עומלאן אשה ואינו משלם דמים שדין עבדי אלן ברזל ודין נכסי אלן ברזל אחד הוא כדין אלו כך דין אלו ואלן לא חזיק להאי דוקא דהא קא מקשינן בגמ׳ למ״ד כל היכא דמיחייב באחריותן אכלי בתרומה מהא דתנן כהן שכר פרה מישראל אע״פ שמזונותיה עליו לא יאכילנה כרשיני תרומה וקא מפרקינן ותסברא מכי דמיחייב באחוסיה בכחישה וביתירות דמים מי מיחייב מדקא מפרקינן הכי נמי שכירות פרה מכלל לנבי אלן ברזל מיחייב ואפי׳ בכחישה וביתרות דמים ולהכי אכלי בתרומה ומשמע מינה דליתה לאלי דיוקא דדקו קמאי ז״ל אלא מיהו אע״ג דדינא דגמ׳ הכי לא מחייבי ליה לנבל השתא בכחישה וביתרות דמים דכיון דלא נכנסי עלמא הכי כל מאן דמקבל נכסי אלן ברזל וכתב להו אדעתא דמרגנא הוא דמקבל להו עליה הלכך לא מיחייב אלא לפוס מרגנא עכ״ל ז״ל. ופ׳ בפי׳ כתובה לרבינו המאור בר נמח נקראין אלן ברזל דרך משל כמו האלן שאין להן למר לגזוז אותם והם כמו ברזל שאינו מוסיף שיקח ההוספת ויאמר העיקר כן הנכסים הללו הכל הן שלו לא הפירות בלבד ע״כ. ופי מלוג כפרין מלינת הראש שתולשין השער ושוזבין הראש כך הם הנכסים הללו הבעל נוזז הפירות ומניח הקרן ואין לו רשות בהן ואינו עליהם אלא כשומר בעלמא ולפיכך אפי׳ אם פשע בהן ואבדו בפשיעתו פטור מפני שהיא עמו במלאכתו שהרי היא משועבדת לו והוי כשיעה בבעלים דקי״ל דפטור: **ב בת ישראל שנשאת לכהן.** כ״ז דהלכות תרומות סי׳ י״ח י״ט: **ג בת ישראל** כו׳. רפ״ח דהל׳ תרומות עד סי׳ ט״ו ובטור חו״מ סי׳ ר״. בלשון רמשון דרבינו עובדיה ז״ל צריך לסגיה וים לעובר מלוך בהם ואין וכו׳: **שהעובר פוסל** כו׳ פ׳ מי שמת דף קמ״ח: **אמרו לו מאחר שהעדת בנו.** פגשה כן מלאתי בכל הספרים ה״ר יהוסף ז״ל: **על בת ישראל לכהן אף על בת כהן לכהן לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר.** כלומר אם לא הניח בנים אלא העובר אע״פ שהוא במעי הנשא לא יאכלו משום דשאינו ולד אינו מאכיל אע״פ שבפי׳ הרמב״ם ז״ל מפרש לה בשהניח בנים אחרים כך נלע״ד אח״כ מלאתי בכן פירש מהרי״ק ז״ל שם בהלכות תרומות פ״ח והעתקתיו לשונו ז״ל ועיין שם עוד. ומ״ש שתי״ט דמפרש הרב דהא דעובר אין לו זכייה בים לו אחים וכו׳ כך משמע מסוף הדבור המתחיל ופוסל מן התרומה ומבואר יותר שם בפי׳ הרמב״ם ז״ל: **מפני חלקו של עובר.** בברייתא דמייתי בגמ׳ מסיים עלה אמר להם זו שמעתי וזו לא שמעתי׳ לא שמעתי לאיסורא אלא להתירא ובגמ׳ פריך בשלמא למ״ד דשמעת דר׳ יוסי משום דעובר במעי זרה זר הוא דקאמר להו זו שמעתי וזו לא שמעתי אלא לר׳ אמרת דשמעת דר׳ יוסי משום דילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל מאי זו שמעתי וזו לא שמעתי אינו היא דקאי בקשיא. וכתבו תוס׳ ז״ל דרבנן סיו סבוריס דשמעת דר׳ יוסי משום דילוד מאכיל ולאו משום דעובר במעי זרה זר הוא: **שהעובר פוסל ואינו מאכיל.** נראה לפרש שהעובר פוסל בעבדי אביו ואינו מאכיל את אמו דתרוייהו שעבדים ליכא למימר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל עבדי אביו לכיון דאמהות לפוסל היכי משכחת שיאכיל ובקונטרס פי׳ כולה מילתא לאמו ואע״ג דאעבדים קאי ה״ק שהעובר פוסל ואינו מאכיל את אמו וה״ה שם לעבדיו לפוסל תוס׳ ז״ל: **ד העובר והיבם** וכו׳. תוס׳ פ׳ אע״פ דף נ״ח ובטור א״ה סי׳ קס״ג: **שפק בן ט׳ שנים** וכו׳. דינו כבן ט׳ ודאי וסוכל ואמילתא לעיל קאי. ומפרש רבא דהכא מיירי בבן ט׳ שנים ויום א׳ מן הפסולין לכהונה כגון גר עמוני וכו׳ כמו שכתוב בסמוך. וז״ל הרמב״ם ז״ל ואמרו בכאן בן ט׳ שנים ויום א׳ לאמצם זה בפסול כהונה כמו אם חלל בן ט׳ **שנים** ויום א׳ **שבא** על הכהנת פסולה מלאכול בתרומה לו תהיה גרושה וחליצה ובא עליה בן ט׳ שנים ויום א׳ שהיא נ״כ בתחלה ונפסלה לכהונה ע״כ. [הגה״ה.גר׳ שנ״ל לתרומה לכהונה כבר היא פסול ושומדת ע״כ]. ופירש״י ז״ל ומשום פוסלין נקט ולא מאכילין ולאו לבן ט׳ קאי אלא אשאלת עובר ויבם ולוויסון וחרם ע״כ. ופריך בגמ׳ לפי גירסת ר״ח ז״ל והא מדקתני סיפא דמתני׳ ואם אינם ראוין לבא בישראל הרי אלו פוסלין מכלל דרישא לאו בפסולים עסיקי׳ ומשני רישא פסולי כהונה סיפא פסולי קהל וא״ת וכיון דתנא רישא פסולי כהונה למה לי למיתני בסיפא פסולי קהל דכ״ם הוא וי״ל דתנא סיפא לגלוי רישא שלא האמר רישא פסולי קהל דוקא כן תרלו תוס׳ ז״ל לקיים גרסת ר״ח ז״ל. וז״ל הרי״ף ז״ל דרישא פסולי כהונה **ספא** פסולי קהל פי׳ קתני רישא לאמי פסולים גבי העובר והיבם וחבריו לפסול את הכהנות מן התרומה וקתני להו סיפא לפסול את הקהל מלינשא לכהונה ע״כ: **ספק הביא שתי שערות** וכו׳ לעיל קאי לענין הלוויסון דקתני פוסלין וה״ה קטן וכו׳ כלפי׳ רעז״ל. ופי׳ רב״ז ומנוקי יוסף ז״ל שאם קדם קטן את האשה בספק הביא שתי שערות וקדישין קדושין בספק לא הביא פוסל בבת כהן המאורסת לו מן התרומה ע״כ. וכפי׳ הרמב״ם ז״ל מבמע דקן פי׳ ר״ע ז״ל אלא שהריבוי פירוזו אחרי רבסי אהרמב״ם וארש״י ז״ל וז״ל הרמב״ם ז״ל ספק הביא וכו׳ בחולן ניבמתו ונפל הספק אם הביא שתי שערות וחליצה נמורה אז לא חוזלת ולא מתיבמת ע״כ. גם החכם הר״ם ז״ל כתב עליו דפי׳ ר״ע ז״ל כל זה שבוש דממה נפשך אשתו מתיבמת ע״כ: **נפל הביא.** פ׳ ד׳ אחין דף ל״ד: **ה האונס והמפתה והשוטה.** הא דלא תנן קטן בהדייהו כו׳. אבל בברייתא בגמ׳ קתני ליה בהדי שוטה. לא פוסלין ולא מאכילין ואפי׳ ר׳ אלעזר אמר פעוי הבא על הפגויה שלא לשם אישות עשאה זונה נראה דלא מיפסלא בתרומה דאין זה נאים זר תוס׳ ז״ל: **ואם אינם ראוין לבא בישראל הרי אין פוסלין.** כגון גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי פותי בתין הגל וממזר נוי ועבד שכל אלו אם באו על כהנת נויה וישראלית פסלוה אם בת כהן היה מן התרומה ומליגשא לכהן נויה וישראלית מלינשא לכהן: **כיצד היה ישראל שבא על בת כהן תאכל בתרומה.** פי׳ היה זה המאנס או המפתה או הסוטה ישראל בבא וכו׳ ס״ל יהוסף ז״ל: **העבד פוסל** וכו׳ עוד סוף הפרק פ׳ שני דהל׳ תרומות סי׳ י״ב י״ד ס״ו ס״ז. והאי בבא הביאו תוס׳ ז״ל בפ׳ כשם דף כ״ט. וכתב ה״ר יהוסף ז״ל כילד בת ישראל וכו׳ פי׳ כילד אינו פוסל משום זרע אבל כילד פוסל משום דאיכא לא פירש ע״כ: **ממזר פוסל ומאכיל.** ירושלמי דסוטה פ׳ תרומה וכתב רש״י ז״ל בפירקי דף ס״ח ממזר פוסל ומאכיל לא משכחת לה אלא באם אמו ואי׳ ס״ד כהנה דמפרש דדוקא חייבי לאוין דאית בהו הויה פסלי בביאתם אבל חייבי כרתות לא פסלי בביאתם משום דלאו בני הויה נינהו משכחת לה דממזר פוסל ומאכיל את אמו כילד בת כהן שבא עליה אחיה מאמה והוא ישראל וולדה לו בן פסיל לה מן התרומה ובת ישראל שבא עליה אחיה מאמה כהן וולדה לו בן ה״ז ממזר ומאכילה אלא מדלא נקט אמו ס״מ ביאת אחיה אפי׳ בלא ילדה ממי פוסלתה ע״כ: **ונשאת לעבד.** תימה דלא קתני וכבבה עם העבד דלקתני וכבבה עם הפסחה דלשוחין לא שייכי בה תוס׳ ז״ל: ועלע״ד דאפשר דלא שייך לשון כביסה רק בזכר אלא דק״ק דה״ל נמיתני וכבש את הפסחה ושמא משום דהוי לשון נגאי לנשיה: **ד כיצד בת כהן שנשאת לישראל וילדה ממנו בת.** כך הגיה ה״ר יהוסף ז״ל: **וזאת אומרת** כו׳ בברייתא קתני דזאת אומרת הריני כפרת בן בתי כוזא דהיינו ממזר שהוא נרוע שמאכילני בתרומה ואיני כפרת בן בתי דלא פי׳ שהוא כהן גדול שהוא חשוב מפני שפוסלני מן התרומה. ועיין בת״כ פ׳ אמור מהולהו פירקין ופרק ה׳ ופרק ו׳:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק ח העדל וכל הטמאים וכו'. ביד ר"פ ו' דהלכות תרומות ורפ"ז וסי' י' י"ב י"ג ובמור י"ד סימן ש"ל וכוליה פירקין במור לאן העזר סי' ד' ה'. וכתבו תוס' ז"ל הערל פי' בקונטרס שמתו אחיו מתמת מילה וכן נראה דל"ל לערלה שלא בזמנה. דמיבעיא לן בגמ' מי הויא ערלה דהתם כיונא בו לא הוי בר מילה בשום מקום אבל אחר שמנה אע"ג דאי אפשר לו לגזול מפני הסכנה הוי ערל כיון שהגיע הזמן הדע וכו ע"כ: וערל דאינו אוכל בתרומה ילפינן לה מפסח מג"ש תושב ושכיר תושב ושכיר ומתני' ר' אליעזר ודלא כר' עקיבא דמרבה לערל מתים אים מזרע אהרן: **ובל הטמאים לא יאכלו בתרומה.** בגמ' מפיק לה ר' יוחנן מכוס ר' שמעאל מקרא דכתיב אים אים מזרע אהרן: **אם לא ירעה משנעשה פצוע דכה הרי אלו יאכלו.** אע"ג דמסתמרת לביאה פסולה וגמ' מלן תנא מסתמרת לביאה פסולה דלורייתא אכלה א"ר אלעזר במחלוקת שנויה ור"א ור"ש היא שהכשירו בכ' הבא על יבמתו סי' ג' אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מן המרוסין לגמול בתרומה ור' יוחנן אמר אפי' תימא ר"מ שאני הכא שכבר אכלה ור' אלעזר שכבר אכלה לא אמרי' דאי לא תימא הכי בת ישראל שנשאת לכהן ומת בעלה תאכל שכבר אכלה ור' יוחנן התם פקע קנייניה הכא לא פקע קנייניה: **ב איזהו פצוע דכה** וכו'. רפ"ו דהל' איסורי ביאה וסי' ג' ד' ו': **ואפי' אחת מהן.** בברייתא א"ר שמעאל בנו של ר' יוחנן ב"ב שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא כסרים חמה וכסר ואיכא מאן דאמרים דלא פליג אמתני' ואפי' שהוא בידי אדם מכשיר שם לחלק בין נפלה הביצה לגמרי לנפלעה מידי דהוה אינשא הטמול הכשר ומיקב בסומכיה פריפה: **וכרות שפכה.** סרים על שם אחין מימי רגליו עוסין כיפה. וכתבו תוס' ז"ל וכרות שפכה כל שנכרת הגיד תימא לר"י דאמאי נקט פגיעה בביציה וכריתה בגיד הא אמרינן בגמ' פגוע בכולן דכה בכולן כרות בכולן ואומר ר"י דמשום דגיד ע"י כריתה שופך דבלא כריתה מקלא נקט כרות שפכה בגיד ע"כ: **ואם נשתייר מעמרה** וכו'. אכרות שפכה קאי ולא אפגוע דכה: **השערה.** מלת השערה אינה דל"ג לה: **ג עמוני ומואבי.** פ' כהן משוח שחטא דף י' וביד פי"ב דהל' איסורי ביאה סי' י"ח י"ט כ"ג כ"ג כ"ד וברפמ"ן: **אבל נקבותיהן מותרות מיד.** בגמ' בברייתא מפיק לה ר' יהודה מעמוני ולא עמונית ומואבי ולא מואבית ור"ש מפיק לה מעל דבר אחר לא קדמו וכו' דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם דרכו של איש לשכור ואין דרכה של אשה לשכור. ומ"מ עיין ברב המזרחי סוף פרשת אלה הדברים. [הגה"ה בספר הלבוש דאבה"ע סי' ד' ס"ב מלאתי כתוב והנקבות מותרות מיד שהגיירו דכתיב לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ודרשינן מדכתיב עמוני ומואבי ולא כתיב עמון ומואב דהוי שם כולל האומה וכולל זכרים ונקבות ש"מ דאתי למשומי עמוני זכר ולא עמונית נקבה וכן מואבי הזכרים ולא מואביות נקבות אע"ג דגבי ממזר כמי כתיב לשון זכר ממזר ולא דרשינן ולא ממזרת והתם לא שייך לומר שם האומה קאמר אלא לשון זכר הוא שאני התם שהכתיב קרא ממזר שפירושו מוס זר לומר כל מי שיש בו מוס זרות ואפי' נקבה ע"כ]: **אחד זכרים ואחד נקבות.** דכתי' אשר יולדו הכתוב תלאן בילדה בין שהם זכרים בין שהם נקבות הכי דרים לה ר' יהודה ור"ש דייק דכתי' בנים אשר יולדו בנים ולא בנות: **ר"ש מתיר את הנקבות מיד.** בסרי"ף והרא"ש ז"ל וכן ג"כ בירושי' ליתיה גם בקלת ספרים ל"ג ליה: **ואם לדין יש תשובה.** מה לעמון ומואב שכן נתפרש מעמון על דבר עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט היא תשובה שהביא הרמב"ם ז"ל אמנם במסקנא בגמ' אמרי' מאי תשובה א"ר יוחנן דהכי פרכי ליה רבנן לר"ש עריות יוכיחו שלא אסר בהן [הכתוב] אלא שלשה דורות: [הגה בגמקי יוסף בלשון שתי דורות] בת בתו אסורה לו לבד דהוי דור שלישי שהו בכלל ועשה בהן נקבות הזכרים וכי פרכת מה לעריות שכן כרת ומצרי ואדומי אינם אלא עשה דלאו הבא מכלל עשה עשה אבל דחייבי עשה יוכיח בנון כ"ג שנשא אמה או מפותה שהיא לו בחייבי עשה דכתי' בתולה יקח ולא בעולה ואסורה הבא בבן וכי פרכת מה לאבל שכן ילידתו בעבירה ולפיכך נקבות הזכרים עריות יוכיחו שאין ילידתם בעבירה ואסר הכתוב בת בתו בבא בנו אף אני אביא מצרי ואדומי שישו שון הנקבות הזכרים ומאי דקאמר לא כי ס"ק דנס בחבל לא מודינא לכו דאין חבל מחייבי עשה אלא מחייבי לאוין וא"ל כלל למצרי שהוא עשה: **ממזרים ונתינים אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות** כו' בגמ' שאלו את ר"א ממזרת לאחר עברה דורות מהו א"ל מי יתן לי דור שלישי ושהרבו כלומר דבר שאי אפשר הוא אלא היי כדי שלא ישמעו כשרים בדורותיו ופרכי' והתנן ממזרים אכורים ואיסורן איסור עולם ומשיגין לידיע חיי אלא ידיע לא חיי לידיע ולא ידיע עד תלתא דרי חיי שפי לא חיי ע"כ. וכתוב בספר תנודה מנעורי הוקשתי אמאי לא פריך מקרא נס דור עשירי ונראה דהוא סבור דבדורות אחרונים לא חיי כדי שלא ישמעו בהן לכהי פריך ממתני' ע"כ: **ד סרים חמה לא הולץ ולא חולצין** וכו'. פ' ז' דהל' יבום סי' ח' ובטור א"ס סי' עק"ב וסומכי סרים שכתב כבר ר"ע ז"ל בין לדעת הרמב"ם ז"ל בין לדעת הטור אע"פ שלא נראה בו אלא אחד מהם הרי הוא סרים מה שאין כן באילונית דפליגי בה כמו שהכתבתי לעיל רס"ק: ר' אליעזר אומר לא בי וכו'. מאי דקשה אמילתיה דר' אליעזר דהכא ממילתיה דבסוף פ' יוצא דופן נכתב שם. נכוף פי' ר"ע ז"ל והלכה כר"ע שאומר סרים אדם חולץ וחולצין לאשתו ומיבמין את אשתו. אמר המלקט דייקא נמי דקתני ויבמו את אשתו וכו' והאי דקתני ר' עקיבא חולץ וחולצין אחיי דא"ר יהושע חולץ אמר אינו נמי חולץ ור' יהושע אינפרך ליה למיקפ חולץ משום דבעי למימר לא חולץ ולא חולצין דלא מצי למיקם לא מיבם דהוה משמע יבומי הוא דלא אבל מיחלץ שרי מיהו ר' עקיבא הוי מצי למיתני לא מיבם וכו' דכיון דסרים הטעם משום שלא היה לו שעת הכושר ממילא הוה ידענא דמיחלץ נמי. לא חלץ אלא אגב כו' עוד בסוף לשון ר"ע ז"ל אבל אינו מיבם שהרי פסול לנוח בקהל אמר המלקט כתוב בגמוקי יוסף ומיהו אי הן יבמה היתה נזורות יבומי נמי מיבם דקהל גרים לא איקרי קהל ומדהתיר לחלוץ ש"מ אמי הנא סבר דלר"ע חייבי לאוין דשאר דוקא הוא דהוי ממזר אבל חייבי לאוין גרידא לא הוי ממזר ולא יבא פגוע דלא חייבי לאוין הוי ממזר א"כ הוי כחייבי כריתות ולא כני חלילה דגם"ם המולץ דסבר דבכל חייבי לאוין הוי ממזר א"כ הוי כחייבי כריתות ולא כני חלילה ויבום מינהו ע"כ. ובספר תי"ט נפל פ"ם: **ה הסרים לא חולץ** וכו'. ביד פ' ו' דהל' יבום סי' ב' ובטור א"ס סי' עק"ב דכיון דלאו בר יבום הוא מיחלץ נמי לא חלצה דכתיב אם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו וגו' וחלצה נעלו הא חפץ מיבם אמנם דכל העולה ליבום עולה לחליצה נמוקי יוסף. ירושלמי דעלה דמתני' לגעיל בסמוך והתכת ר' חייא בשם ר' יוחנן זו דברי ר' אליעזר ור' יהושע ור' עקיבא אבל דברי חכמים א' סרים אדם וא' סרים המה אינו לא חולץ ולא חולצין לאשתו לא מיבם ולא מיבמין את אשתו זו מתניתא הסרים שחלץ ליבמתו לא פסלה בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות וכן אילונית שחלצו לה אחים לא פסלה בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות ע"כ: **ו ר' יוסי ור' שמעון אומרי' אנדרוגינוס** וכו' הרא"ש פ' על אלו מומין דף ס"ז וביד פ"ז דהל' תרומות ובטור א"ס ס"ד ס"ז י"ח ובטור א"ס סימן עק"ב וומפר' ר' יוחנן דס"ל לר' יוסי ור"ש דמאכילה אף בחזה ושוק דזכר מעלייא הוא ורים לקים אמר מאכילה בתרומה דבזמן הזה הויא מדרבנן ואינו מאכילה בחזה ושוק ופרכינן תנן אנדרוגינוס נושא אבל לא נשא לא מצא אלמא זכר מעלייא הוא ומשני תני אם נשא כהוי פי' דבעיא גיטא מספק ופריך והא מיטא קתני ומשני וליטעמיך מאי אבל לא נשא אלא מאי מיטא דיעבד נמי דיעבד ולא קשה לר"ל אמרי לא נושא לכתחלה משמע אבל לא מיטא דיעבד נמי לא וקשיא לר"ל ודיקא מתני' כר' יוחנן ואיכא בין ת"ק לר' אליעזר דאמר חייבי' עליו סקילה כזכר דלת"ק חייבי' עליו משני מקומות ולר' אליעזר אין חייבין עליו אלא ממקום זכרות כזכר דוקא ופיין בנמוקי יוסף. בפי' ר"ש ז"ל וסדר ביה ר' יוסי בברייתא אמר המלקט היא דעת רב. ושמואל אמר אדרבא מברייתא הדר ביה לגבי ר"ש דאמתני' דהוא בר זוגיה ולא מיתעקרא מתני' כלל: **אנדרוגינוס נושא אבל לא נישא.** פי' מוכא אשה ואשתו לריכה גם וכשיטות אם יש לו אם חולץ או מיבם אבל לא מיטא כדין אשה הנשאת לבעל דדין זכר יש לו והשוכב עמו אפי' במקום נקבות הוי בא על הזכור דכתי' ואת זכר לא תשכב משכבי אשה מיהו זכר שיש לו שני משכבות הוי אומר זה אנדרוגינוס נמוקי יוסף: ושיין עוד במ"ש ר"י שם בשם הרשב"א ז"ל לישב פי' הרמב"ם ז"ל: ופי' בערוך [ע' אנדרופי] אנדרוגינוס אנדרו זכר נינם נקבה שכן בלשון יון קורין לזכר אנדרו ולנקבה גינאיקא ע"כ: **ר' יהודה אומר טומטום** וכו'. דין טומטום ביד פ"ו דה' יבום סי' ג' ובגמ' ונם ש"ס פ"ם על אלו מומין. תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר טומטום לא יחלוץ שמא יקרע ונמצא נקבה ואפי' ימלא זכר שמא סרים הוא ואיכא בין ר' יוסי בר' יהודה לאבוה לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים פי' לר' יהודה דאמר מפני שהוא כסרים אם חלץ לה טומטום זה ויש לו אחים לא פסלה על האחים ומתיבת ולר' יוסי ברים הוא דהא שמא קתני וספיקא הוא ופסלה על האחים דילמא לאו סרים הוא ואינה הוא: ולחלוץ שלא במקום אחים פי' אם אין שם אח אלא הוא לר' יהודה לא בעיא אלא מיניה שהוא כסרים ולדי ולר' יוסי בר' יהודה בעיא אלא מספק דהאי דקאמר לא יחלוץ במקום אחים קאמר: **ר' אליעזר אומר אנדרוגינוס** וכו'. הוס' פ' המפלת דף כ"ח ומתק הר' יהוסף ז"ל מלת אנדרוגינוס מדברי ר' אליעזר. ובגמ' אמר רב חסדא לא נכל אמר ר' אליעזר אנדרוגינוס זכר מעלייא הוא שאם אתה אומר כן במולקדשין יקדם ובברייתא מוכא דלר' אליעזר טומטום ואנדרוגינוס לא קדשי וכן נמי תנן בס"פ שני דתמורה ר' אליעזר אומר הבלאים והטרפה ויולא דופן טומטום ואנדרוגינוס לא קדשים ולא מקדישין ש"מ וכתבו תוס' ז"ל הכא בפירקי' ר' אליעזר גרסי' במשנתנו וכן בתמורה גבי לא קדשים ולא מקדישין ע"כ. וכן מוכח מן הברייתא דאיתא בגמ' דגרסי' ר' אליעזר ביו"ד דתניא אמר רבי כשהלכתי לגמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע חבבו עליו תלמידיו כתרגנולים של בית בוקיא שהן חריפים ולא הגיחוני לגמוד אלא דבר אחד במשנתנו ר' אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבי' עליו סקילה כזכר ותמהתי על ספר תוי"ט שכתב בהיפך והביא ראיה מכאן דלריך להגיה בתוספת דר' אלעזר גרסי' בלי יוד והמבין יעיין ויבחין הנכון מפסטן של דברים וה' ימלנו משגיאות אמן:

פרק ט יש מותרות וכו'. רפ"ק דנדרים: **כהן הדיוט שנשא.** בגמ' מפרש דה"ה דמאי למיתני קודם ולאי דתנא נשא משום דבעי למיתני בגדה חלל שנשא בתולה שהרי דוקא אבל קודם לחוד לא שויא חללה תנא הכא נמי נשא והה"נ שנשא בתולה שהרי בסמת בעשית אלמנה אלא משום דקבעי למיתני סיפא כהן גדול שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט דדוקא אלמנה שנתחללה בביאתו ולאחרה לאחיו ההדיוט אבל בתולה חזיא ליה להתיבם משו"ה קתני אלמנה: **חלל שנשא כשרה ויש לו אח כשר גרסי'.** אלא שהרמב"ם ז"ל נראה דגרס כשר שנשא כשרה ויש לו אח חלל וז"ל אמרו כשר וכשרה ר"ל כהן כשר וכהנת כשרה ונראה מזאת המשנה שהכהנת אסורה לחלל וזה מאמר דחוי לפי שעיקר אצלנו לא הוחכרו כשרות להנשא לפסולים אלא מותר חלל בכהנת כשרה ע"כ: **ב ואלו מותרות ליבמיהן.** ביד פ"ו דהל' יבום סי' י"ג ובטור א"ס סי' קע"ל אע"ל דהני אסורות לבעליהן ובעמוד והוליא קאי ואיהו נופיה לא הוי בר הקמת זרע באשה זו אפ"ה אחיו מקים לו זרע ומותרות להתיבם לו נמוקי יוסף: **אסורות לאלו ולאלו** וכו'. תוס' פ"ק דסוטה דף ו': **כ"ג שנשא את האלמנה.** מפני שנתחללה בביאתו אסורה ליבמה אפי' כהן הדיוט וכן פי' ר"ע ז"ל בבר: **ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן.** בגמ' מסיק דתנא דידן תנא ושייר בכולהו חלוקות וכן נמי גרסי' בירושלמי מתני' דהכא מסיימא לר' יוסה דאמר לית כללי דרבי כללים משום הכי כלל דאמר ושאר כל הנשים אינו דוקא דהא פלוגא דהא כדאי' נמי בגמ' דכהן פלוגא דהא שנשא ישראלית אסורה לבעלה ומותרת ליבמה בבר. והכשר שנשא כשרה ויש לו אח פלוגא דהא אסורה ליבמה ומותרת לבעלה פלוגא דהא שנשא ישראלית ויש לו אח פלוגא דהא אסורה לבעלה וליבם ביותר מותרת לזה ולזה. וביחוס גרסי' המחזיר גרושתו משנשאת חלצה ולא מיבמה והביאו רב אלפס ז"ל לעיל פ' שני דף ח"ז ופי' שם נמוקי יוסף חולצה דבני חייבי לאוין תפסי בהו קדושין הלכך לא מפטרי בלא חליצה אבל לא מתיבמה כיון דהוות קיימא עליה דיבמיסור ה"ל קיימא באיסור עליה דיבם ול"ל נים מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ע"כ ואפשר שהיה לריך להות ול"ל דים אסורות לבעליהן ומתרות ליבמיהן. ואיכא מ"ו עריות שמותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ונרת סוטה מותרת לבעלה ואסורה לבמה

ה בגת על אחות חלוצתו אסורה לו ומותרת ליבם ואחיו שבגת אחות חלוצתו מותרות לבעל ואסורה ליבם. והקשו תוס' ז"ל וא"ת והא אלו קתני דהכי פריך בפ"ק דקדושין גבי ואלו שאין מעניקין להם וגבי אלו דברים שאין להם שיעור ואומר ר"י דהכא לא נקט אלו אלא לפרושי הא דקתני עניים הרבה ברישא יש מותרות יש אסורות ולהכי לא שייך למפרך ועוד דבכל. מקום שבועה שני עניים אלו שם ואלו שאין מעיד אע"ג דתני אלו כי הכא דאלו ערות שיש להם קנס דשייר מלרי ולדומי ופסולי כהונה וכפ' המזבח מקדש דתנן אלו שפסולין בקדש ולא חשיב ניתנין למעלה שבתנן למטה וכו' בחוץ בפנים בפנים בחוץ ופסח ותמצא שסתמן אלא לשמן דחשיב להו בברייתא עכ"ל ז"ל ועיין בתוס' דפ"ק דסוטה ריש ד' ו': **ג שניות מד"ם כגון אם אמו.** ומתמוהי' תנא דאפי' באיסורא דרבנן לא מתיבמות אלא חולצות שהעמידו דבריהם במקום מצות עשה: **שניה לבעל ולא שניה ליבם.** בהלכות יבום פ"ו מי' י"ג: **אין לה כתובה.** ר"ע ז"ל פי' כפי' הרי"ף והרמב"ם ז"ל אבל רש"י ז"ל פירש וכן בירושלמי' אין לה כתובה אפי' נכסי שלא ברזל שהכניסה לו שלא הן נקראין כתובה ולא בלאות אפי' של נכסי צ"ב הקיימין. ועיין במ"ש בספר"א דכתובות בענין ולא פירות בשם רש"י והתוס' והמפרשים ז"ל. ובטור א"ה סי' קט"ז ועיין בתוס' פ' נערה שנתפתתה דף נ"ב שפירשו מתני' אלינא דרבא דהלכתא כותיה לגבי אביי דהא אלמנה לכ"ג דקתני דיש לה פירות דהיינו פירות ממש כשיעור שאכל ואותן פירות עצמן לא יתן הבעל אא"כ בשביל אי אפילו לא בשביל ח"כ היתה נשכרת וכל הנשים היו רוצות בכך אבל אם יפדו ויהיו הפירות שלהן ע"כ בקיצור: כפי' ר"ע ז"ל שאם נותה אלמנה למזונותיה אין הבעל חייב לשלם לאלנה אמר המלקט וכו' ועיין במ"ש בשמה ז"ל ובשם הרא"ש ז"ל בפ"ק אלמנה ניזונת: בסוף פי' ר"ש ז"ל לפי שהלנו מד"ש ולריכין מיזוק וכו' אמר המלקט הייני טעמא דרבי אבל רשב"א אומר דאלמנה לכ"ג יש לה כתובה מפני שהוא פסולה על ידו והוא פסול כדתנן בבכורות ספ"ח המוכה נשים בעבירה פסול עד שיזיר המוה וכל מקום שהוא פסול והוא פס לה קנסו אותו רבנן בכתובה אבל שניות שהוא כשר והוא כשרה קנסו אותה שלא יהיה לה כתובה כדי שלא תתעכב אלנו אבל כיון דליית לה כתובה שבקה ליה ונפקא אבל הכא ממילא נפקא לה דהוא"ל והוא נפשלת על ידו והוא נכסל על ידה ותמיד יש קפקה ביניהם וכגמ' מפר' רב הסדא דאיכא בין רשב"א ובין רבי ממזרת ותיכה ליסראל מ"ד דאוריתא הא נמי דאוריי' ויש לה כתובה ומ"ד מפני שהוא מרגילה הא היא מרגלא ליה פי' רש"י ז"ל הוא"ל והיינו גרושה מחמתו מרחא ומהדרא ליסא ליסראל כדי להעלות זרעה ואע"ג דבנה נמי ממזר דקיי"ל הלך אחר פסולן הפ"ה היכא דאיכא תקנתא לממזרים כר' סרפין דאמר בפ"ם האומר דקדושין יכולין ממזרים הוכרים ליסבר שרחא ומנסבא ליסראל וסתמא דמתני' דקתני ממזרת ונתינה ליסראל יש לחס כתובה דייקא כותיה דרבי ואיכא נמי תו בגמ' שנויי אחריני במאי דאיכא בין רבי לרשב"א: בסוף פי' ר"ע ז"ל דחלוצה לכהן דאוריי"ת היא אמר המלקט דאמרי' במתני' דהתם לוקה כהן הדיוט על החלוצה ומרבינן לה מקרא דכתי' גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ת"ל ואשה ומ"מ בגמ' דסבא וגם בפ' עשרה יוחסין דף ע"ה אמרינן דחלוצה מיהא אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא: ועיין במ"ש בפ"ד דגיטין סי' ה': **ד וכן בת כהן ללוי לא תאכל לא בתרומה** וכו': ר"מ ברוב הספרים לא יאכלו לא בתרומה וכו'. ירוש' דפרקין ודפ' בתרא דמעשר שני ניחא בתרומה לא תאכל במעשר מה נפשך בהנת היא תאכל ליה היא תאכל ר' אילא בשם ר' יוחנן כמ"ד אין מותנין מעשר לכהנים ע"כ ובטור י"ד סי' של"א: **ה בת ישראל שנשאת לכהן** וכו'. עד סוף הפרק ביד פ"ו דהלכות תרומות סימן י"ו י"ח י"ט ובטור יו"ד סי' של"א: **מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה.** דכתיב וילד ביתו עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט הא דרבא לא מייתי לה בגמ' אלא בתורת כהנים: **מת ולה ממנו בן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.** כתב הר' יהוסף ז"ל ברוב הספרים ל"ג זה: סימן הויא הכתוב בפי' ר"ע ז"ל קודם לשון המתחיל בשאת ללוי ברוך לגמוק אותו: **מת בנה מלוי תאכל** כו' דהדרא אכלה משום בנה מכהן ומכהן לה מדכתי' ובת כהן כי תהיה אלמנה ובת קרא יתירא הוא דה"מ למיכתב וכי תהיה דהא לעיל מיניה כתיב ובת כהן כי תהיה לאיש זר אלא ודאי לדרשא אתא לאתמוטינן דבת ישראל אוכלת בשביל בנה הכהן ואם בת כהן היא שנשאת לזר ומת בלא בנים חוזרת ואוכלת ובשביל בנה הכהן אבל עכשיו מת ולית אביה חוזרת לבית אביה הכהן ובוקי דכתי' מלחם ולא כל לחם ערב לחם ובוקי דוקא אם חוזרת לבית אביה הכהן אבל בת ישראל החוזרת לאכול בתרומה בשביל בנה הכהן כדאמרן במתני' חוזרת לכל דליכא מישומי והכא חניא בתוספתא וכ"ה שם ביד פ"ו כי' ז' ח': **בת כהן שנשאת לישראל.** פ"ו דה' תרומות סי' י"ח:

פרק י האשה וכו' פ' י' דה' גרושין סי' ה' ז' וסי' ט' דפ"ח דה' יבום ואיתא ר"פ אמרו לו ובטור א"ה סוף סימן י"ז: **ואמרו לה מת בעליך** שאמר לה עד אחד עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט דהא מדקתני הכא בסיפא דמתני' ואם נשאת שלא ברשות אלא דברשות מותרת לחזור לו פי' שנשאת על פי בית עדים שלא הוכרכה ליטול רשות מב"ד מותרת לחזור לו דהא אנוסה היא שבית אמרו לה ואונס ביסראל מיסרא שרי מכלל דהכא ברישא על פי עד אחד ומ"ה הוכרכה ליתר ב"ד ולפיכך תנא מזה ומזה וכדכתי' ר"ע ז"ל ומפר' בגמ' שאם באה אחת לומר לה שמת בעלה ונשאת על פיה ואח"כ בא אחר ואמרו זה בעלך חי ואחזו הוא דלא ידעתון ליה כדכתיב ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו אם היה מכחישהן הוו להו תרי ותרי ולא תנא אם בתקה הוו להו תלתא ובעא דנפשלי עדות הלך אחר רוב דעות: **ונשאת** משמע אפי' בלנסת לאוסרה לחזור אליו אם הוא כהן ובייחו ריח הגם דפוסל בכהונה ומ"מ גם רבש ר' אלעזר בן מחיה אמת היא וכן פי' הרמב"ם ז"ל וכתבו המפרשים ז"ל דה"ה דשריא למקדש: ואיתא בת"ה פ"ה דפ' אמור: **ד ונשא את אחותה** ואח"כ בא אחר מותרת לחזור לו אי הוה מיירי באחות אשתו היתה פנויה בהכיא בשעה אלא בעיא אחיות אשתו גם אפי' לר' עקיבא אלא משמע ליה לתלמודא דאע"ג דאוריי' אשתו ונשו למדינת הים דאמרו הני נשואין לאסור אשת אחיכו אפ"ה אשת אחיו אסורה ואשתו שריא ולא אמרי' מתוך שנאסרה אשת אחיו אינו תאסר אשתו עליו ואפי' לר"ע דאמר כל עריות שאמרו אין לריכות הימנו גם חוץ מאשת אחיו שנשאת על פי ב"ד ואשת אחיו אחותה

ואין לה כתובה דמ"ע תקנו לה רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו לגרשה אם תהא קלה בעיניו לגרשה: **ולא פירות** פירשו בירושלמי וכן רש"י ז"ל שאין מוציאה ממנו פירות שאכל דאע"ג שאינו חייב בפרקונה היינו משום דקנסו רבנן לדידה אבל מה שאכל הוא קודם שבא הרשעון כדין אכל: **ולא בלאות** פי' ר"ע ז"ל כדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל ורוב המפרשים ודלא כרש"י ז"ל שפי' דאפי' שחקי בגדים שהיו לה לא תוציא משם ועיין במ"ש בסי' ה' דפרק שמיני דנימין: **והולד ממזר מזה ומזה** אומר ר"י דאפי' לאחר שנתן הרשעון נמ הוי ממזר מן השני מידי דהוי אראשון שהולד ממזר ממנו תוס' ז"ל וביד פט"ו דהלכות איסורי ביאה סי' י' ובטור א"ה סי' ד' וכו' קע"ו: **לא זה וזה מיטמאין לה** וכתוב בגמוקי יוסף ומ"מ הראשון יורש אותה דע"כ לא קנסו שלא תהא אלא במיאתה ובמעשי ידיה כדי שלא ישאנה אבל בירושה דאחר מיתתה לא קנסוהו כלל ושייטו דלא קתני אימו דאמי בירושתה ע"כ: **ולא בהפרת נדריה** פי"א דהלכות נדרים סי' ח' ובטור י"ד רמ"ס סי' רל"ד: **נפסלה מן הכהונה** דזונה היא: הגי"ה ה"ר יהוסף ז"ל כתב נפסלה מן הכהונה פירוש משום דהויא זונה אסורה בכל אלו ואין להקשות הרי גרושה היא וא"כ פשיטא שאסורה לכהן הכא מיירי אע"פ שלא נתגרשה אלא שמיהו שמיהא אפ"ה נפסלה מן הכהונה ע"כ: ומילתא דפשיטא היא אלא בת לוי מן המעשר איסריכא ליה לאמוטי' דקנסוה שלא תאכל מעשר לאחון וז"ל הרמב"ם ז"ל ברפ"ח דהלכות מעשר ראשון גם"ע ובספר הלבוש י"ד סי' של"א סעי' ס"ז: לפיכך בת לוי שנבעלה בעולת זנות טיפין לה המעשר ואוכלת אבל מי שנמשחה שמת בעלה או העיד לה עד אחד ונשאת ואח"כ בא בעלה קנסו אותה חכמים שהיה אסורה במעשר ע"כ אלא שיש להסתפק דהאי שהיה אסורה במעשר דקתני שמא ר"ל שלא יתנו לה בתורת לויה אבל שלא תאכל אפי' בתורת הולין כישראל הא מגלן: **יורשין כתובתה** וכו' ואיתא בפ' נערה שנתפתתה דף נ"ג: **מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מיבמין** בעור פ"ה סי' קע"ו: **ר' יוסי אומר** וכו' **ר' אלעזר אומר** וכו' ר"ש אומר וכו' בגמ' פליגי רב הונא ור' יוחנן דרב הונא אמר בתרתי מודו לקמאי קמאי לא מודו לבתרתי ור' יוחנן אמר איפכא וטעמייהו מפורש בגמ': **רש"א ביאתה** כו' פ"ק דמכילתין דף י"א: **ואם נשאת שלא ברשות** וכו' הם דברי ר"ש וכבי מוכה בגמרא: **ב נשאת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן שלא ע"פ ב"ד תצא וחייבת בקרבן יפה כחן של ב"ד שפטרוה מן הקרבן** כך ל"ל: ומפר' ר' אמי בגמרא דר' יוסי דקאמר בסיפא דמתני' כל שפוסל ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו קאי אהאי בבא דת"ק קאמר לא בגא ע"פ עדים דאשת ניסו שריא פי' שאמרו לו מתה אשתך ולאחות אשתו אמרו מת בעליך ונשא את אחות אשתו אסורה מ"מ אשתו שריא ל"ש על פי עד אחד שהיא נשאת ע"פ ב"ד דאשת ניסו אסורה כדקתני בשאת ע"פ ב"ד תצא והיינו מותרת לבעלה וקתני סיפא אמי ואח"כ בא אשתו מותרת לחזור לו וקאמר ליה בעל פי ב"ד פלינגא עלך דהוא"ל ופוסל ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו פי' הוא"ל ואשת ניסו אסורה אשתו אמרו לה אשתך מתה תלוין בגמ דהא בהא תליא שיאמרו נירש זה ונשא זה אבל בעל פי עדים מודינא לך דכיון דאשת ניסו שריא ולא צריכא גם אשתו אמי שריא בלי ספק ור' יצחק נפחא אמר לשולם אסיפא כדנקיט ואוא"ל סדרא דמתני' בנשאת בעד אחד ומאי פוסל ואינו פוסל איכא דאמרי ר' שמי לה"ק וכו' כדפי' ר"ע ז"ל לקמן במקומו בפירקי' פי' ד': **הורוה** ב"ד וכו' רפ"ק דהוריות והתם דייק מינה מדלא קתני הוראה ב"ד ע"מ דמשום הכי חייבת בקרבן משום דלא בגמרה הוראתה על שיאמרו לה מותרת את לעשות: **והלכה וקלקלה** בגמ' מאי קלקלה ר' אלעזר אומר זנתה ר' יוחנן אמר אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ותניא כותיה ולמ"ד זנתה כ"ש אלמנה וכו' דלהכי לא סריוה רבנן דכיון דאיכא לאו ופסול ורע לא סריוה לדעתא דהכי ומ"ד אלמנה לכ"ג וכו' אבל זנתה לא מ"ע אחון הוא דשויתון יתה פטיש: **חייבת בקרבן** חטאת נקבה מן הצאן. וביד פ"ה דהלכות שגגות סימן ה': **ג האשה שהלך בעלה ובנה** וכו' תוס' פ"ק דמכילתין דף י"ד: ואיתא בתוס' פ' ב' דכתובות דף כ"ו וביד בפ"ע דהלכות יבום ובטור א"ה סס"י י"ד: **אמרו לה מת בעליך ונשאת** אפשר לפרש ליבם אם ישנו לו לאחר אם אין י"ל: **אמרו לה מת בעליך ונשאת** אפשר שנתעדו הראשונים אבל עכשיו מת בודאי תנא דקנסינן ליה אע"פ בכבר מת משום דאיכא לה לאמתוני ולחקור באמת ולית לה כתובה ולא שום הנאי כתובה: ומאלאי בתחק ר"ה יהוסף ז"ל מלת אלא מזו הכבא ואינו יודע טעם למה: **אמרו לה מת בעליך** ותקדשה בר"פ ובפ"פ בתרא דגיטין: **ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו** שהרי לא עשה בה עבירה ולמה נקנסה ואפי' גם היינה לריכה מן האחרון ולא שנו למימר אבל בקדושין תנו למימר דבטעות הוו שהיתה סבורה שמת בעלה ולא היה אמת או יכולין לתלות ולומר הנאי היה לו בקדושין ולא נתקיים הלכך אינה לריכה גם מן האחרון ומותרת לחזור לראשון לכיון דאינה לריכה גם היינאי מילתא לכ"ע דעדיין לא נתקדשה ואע"פ שנתן לה גם האחרון לא פסלה מן הכהונה אם ישנות בעלה הראשון דהא לאו גם הוא כלל שהרי היה בעלה מי גמוקי יוסף: וביד פ' ו' דהלכות גירושין סי' ו': **זה המדרש דרש ר אלעזר בן מתיא** גמ' אמר רב יהודה אמר רב הוה ליה לר' אלעזר למילדם ביה מרגניתא והדם ביה הספא דה"ל למילדם כדתניא אשה גרושה מאשה אפי' שלא כתב לה בגט אלא הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם פסולה לכהונה אם מת בעלה והותרה להנשא ולשורה לחזור אליו אם הוא כהן ובייחו ריח הגם דפוסל בכהונה ומ"מ גם רבש ר' אלעזר בן מחיה אמת היא וכן פי' הרמב"ם ז"ל וכתבו המפרשים ז"ל דה"ה דשריא למקדש: ואיתא בת"ה פ"ה דפ' אמור: **ד ונשא את אחותה** ואח"כ בא אחר מותרת לחזור לו אי הוה מיירי באחות אשתו היתה פנויה בהכיא בשעה אלא בעיא אחיות אשתו גם אפי' לר' עקיבא אלא משמע ליה לתלמודא דאע"ג דאוריי' אשתו ונשו למדינת הים דאמרו הני נשואין לאסור אשת אחיכו אפ"ה אשת אחיו אסורה ואשתו שריא ולא אמרי' מתוך שנאסרה אשת אחיו אינו תאסר אשתו עליו ואפי' לר"ע דאמר כל עריות שאמרו אין לריכות הימנו גם חוץ מאשת אחיו שנשאת על פי ב"ד ואשת אחיו אחותה

אמרו לה מת בעליך שאמר לה עד אחד עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט דהא מדקתני הכא בסיפא דמתני' ואם נשאת שלא ברשות אלא דברשות מותרת לחזור לו פי' שנשאת על פי בית עדים שלא הוכרכה ליטול רשות מב"ד מותרת לחזור לו דהא אנוסה היא שבית אמרו לה ואונס ביסראל מיסרא שרי מכלל דהכא בריסא על פי עד אחד ומ"ה הוכרכה ליתר ב"ד ולפיכך תנא מזה ומזה וכדכתי' ר"ע ז"ל ומפר' בגמ' שאם באה אחת לומר לה שמת בעלה ונשאת על פיה ואח"כ בא אחר ואמרו זה בעלך חי ואחזו הוא דלא ידעתון ליה כדכתיב ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו אם היה מכחישהן הוו להו תרי ותרי ולא תנא אם בתקה הוו להו תלתא ובעא דנפשלי עדות הלך אחר רוב דעות: **ונשאת** משמע אפי' בלנסת לאוסרה לחזור אליו אם הוא כהן ובייחו ריח הגם דפוסל בכהונה ומ"מ גם רבש ר' אלעזר בן מחיה אמת היא וכן פי' הרמב"ם ז"ל וכתבו המפרשים ז"ל דה"ה דשריא למקדש: ואיתא בת"ה פ"ה דפ' אמור: **ד ונשא את אחותה** ואח"כ בא אחר מותרת לחזור לו אי הוה מיירי באחות אשתו היתה פנויה בהכיא בשעה אלא בעיא אחיות אשתו גם אפי' לר' עקיבא אלא משמע ליה לתלמודא דאע"ג דאוריי' אשתו ונשו למדינת הים דאמרו הני נשואין לאסור אשת אחיכו אפ"ה אשת אחיו אסורה ואשתו שריא ולא אמרי' מתוך שנאסרה אשת אחיו אינו תאסר אשתו עליו ואפי' לר"ע דאמר כל עריות שאמרו אין לריכות הימנו גם חוץ מאשת אחיו שנשאת על פי ב"ד ואשת אחיו אחותה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אשה דלגו גריסות גם וכיון דגריסה גם אחות אשתו ממנו ממילא נאסרה אשתו עליו משום אחות גרושתו אפ"ה מודה ר"ש במתני' דהיא אחות אשה דבריתא דר"ע מיירי כגון שקידש אשה והלכה למדינת הים ושמע שמתה עמד ונשא את אחותה דאמרי איכו הך קמייתא תנאי הוה לה בקדושין ואפי' לדיתה הכא שפיר קא סיב לה אבל נסופין כי מתני' דאשתו הראשונה היתה נשואה מי איכא למימר תנאי הוה לה בנשואין בתמיה הא כ"ש ידעי דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות הלכך קיים לה דנשואי שניה לאו כלום ניכו: **ואם מתה הראשונה מותר בשניה** אע"פ שהיתה שניה אחת אסורה עליו שריא ליה השתא מיהא דהא בחייה כתיב נמוקי יוסף. וכ"ם דאם מתה השניה מותר בראשונה בטור א"ה סי' ט"ו וסי' קכ"ט: ועיין במ"ש לעיל בפירקין סי' ב'. וז"ל הרא"ש ז"ל ומיהו אי מתניתא כר' אמי מיתוקמא לא קיי"ל כר' יוסי אלא בכל שמוסל ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו דהיא פלוגתא דידיה ודת"ק אבל במאי דקאמר על פי עדים דאינו פוסל ע"י אחרים אינו פוסל ע"י עצמו ובהא מודה לת"ק בדבר זה לא פסק שמואל הלכה כר' יוסי כי לא פסק אלא באשתו ע"פ ב"ד דפליגי ביה אבל במה שר' יוסי ות"ק מתירין אשת ניסו ע"פ עדים היינו משום דסברי כר"ש דמפליג באשה שפלך בעלה למדינת הים בין נשאת ע"פ ב"ד ובין נשאת בעדים ואמן קיימא לן דלא עבדינן עובדא במאי דהוה ליה למיעבד הלכך על פי עדים נמי אסירא שמא יאמרו גירש זה ונשא זה את אשתו אחר שנשאת לשני שגרשה וכן באשת ניסו אע"ג דלא שייך למימר גירש זה ונשא זה כשנשאת אשתו עם ניסו מ"מ זימנין דאתי ניסו התלה וסיך למימר דגרש זה ונשא זה שמא מתה אשתו וגריסה גם ואף אם תבא אשתו אח"כ כיון שכבר נתן גם לאחותה נאסרה אשתו עליו כי הרואה שגירש אחותה שמא אינו יודע שזו היתה אשתו התלה ויאמר זה נושא אחות גרושתו הלכך חייבי' לפירוקא דר' אמי לאסור אשה ניסו אגיסו אפי' נשאת בעדים אגיבא דהלכתא דלא מפלגינן בין עד אחד לשני עדים וחיישינן שמי לדר' יאסק נפתא לאיתה לאתלה ואתיו בקידש אשה וכן הוא שקדש אחות אשה כל הדברים האלו בא וכן הלכתא עכ"ל ז"ל ועיין בספר הלבוש דאה"ע סי' ט"ו סעיף כ"ח: **ה אמרו לו** פ' הבא על יבמתו דף כ"ל ובד פ' ב' דהלכות איסורי ביאה סי' ט': בפי' ר"ע ז"ל לשון המתחיל מותר וכו' על המשלשת אחותה אינה צריך להניח אחותה של אינה הא שריא וכו': עוד שם ותנן אנס אשה צריך להניח ותניא אנס אשה וכו': גם בסוף אותו לשון ולא אסרה אלישית עליו כראה שע"ל לא אסרה חמישית עליו וכן הוא ברש"י ז"ל אע"ג דבמנוקי יוסף כתוב כמ"ש בר"ע ז"ל: ובירש"י ז"ל שם בפ' הבא על יבמתו אמרו לו מתה אשתך וכו' כגון דיבמה בת לאה מיעקב ויוכבד בת לאה מתאמרון ושרה בת תארון מקטורה ורבקה בת קטורה מבתואל ומלכה בת בתואל מהנה ורחובן נשא את מלכה והלך למדינת הים א"ל מתה אשתך ונשא את רבקה שהיא אחותה מאביה חזרו לו ואמרו לו מתה רבקה ונשא אחותה מאמה אמרו לו מתה שרה ונשא את יוכבד אחותה מאביה א"ל מתה יוכבד ונשא את דינה אחותה מאמה חזרו ואמרו לו כולן קיימות מותר בראשונה במלכה אשתו ובשלישית שרה לפי שרבקה לא היו קדושים קדושין ויאיתה באונס הוא ומותר בשרה אחותה דתנן נוסלין על האונסה ובחמישית דינה ואע"פ שהיא אחות יוכבד הרביעית לפי שבאת יוכבד פתוי הוא ואינה קדושין לפי שהשלישית היו קדושים קדושין: **ופוטרות צרותיהן** אם מת ואנו האחין לאחת מהן פוטרות צרותיהן: **ואסור בשניה** מפני הראשונה והרביעית מפני השלישית ע"כ: וכתבו שם הוס' ז"ל אמרו לו מתה אשתך וכו' בתלתא הוי שני הא הא קמ"ל דאע"פ שיש ערבוב שכל חמשתן שלשת אחות ואריך להוציא האסורות לא גזרינן הגך דשריין אחו הגך דאסירין ע"כ. עוד כתבו שם תוס' ז"ל ופוטרות צרותיהן אינעריך אע"ג דס"ל דמוסב איחלון הצרות גזרה אלא יחלון לשניה או רביעית ע"כ: ומהה ה"ר יהוסף ז"ל מלות ומנאלו כולן קיימות: **ו בן מ' שנים** וכו' פ"ה דהלכות יבום כי' י"ח ובטור א"ה סי' ק"ט: **והאחין פוסלין על ידו** שפוסלין אותה אינו בביאותו לא קניא לגמרי אלא כמאמר בעלמא והא קיימא לן דיש מאמר ונם וביאה ואלינה אחר מאמר ממוקי יוסף: **ז בן ט' שנים** וכו' ביד שם סי' כ' ובטור שם ובשלטי הגבורים

אמרי' בפ' מושאין על המנוסה דזרעו מיוחס אחריו לרבנן וכי גזור רבנן בזנות בנשואין לא גזור ח"ל הכא לאחר שנולדו נתערבו ע"כ: **וחולקין חלק אחד.** בגמ' פריך חלק אחד פשיטא ומשני אימא חלק כאחד פי' כשבאו לגרן יחד אבל זה בלא זה אין חולקין להם דקסבר האי תנא אין חולקין תרומה לעבד אמ"כ רבו עמו דילמא אתי לאתסוקי לייחסין דבכרי כהן הוא ותנא דמתני' היינו ר' יהודה דבמקומו היו מעלין מתרומה לייחסין אבל במקומו של ר' יוסי לא היו מעלין מתרומה לייחסין ולייחסין לדידיה: **ושחררו זה את זה.** ביד פ"ב דהלכות איסורי ביאה מי' ט"ו: וכתב רש"י ז"ל ס"ג ואין חולקין בקדשי המקדש כגון שורות קדשים ואין נותנין להם קדשים להקריב ע"כ: ועל לשון שני שפי' ואין נותנין להם קדשים בבכור ותרומין קאמר קשה לר"י מדתניא בערכין הרמי כהנים עד שלא באו ליד כהן הרי הן כהקדש משבאו ליד כהן הרי הן כחולין לכל דבריהם מ"ב היאך מניחין אותם בידם ואומר ר"י שיתנו זה לזה ויתנו ביניהם עכ"ל ז"ל: וכתב רש"י ז"ל אחר שפי' לא בבכור ותרומים שמותרין לו הלר ותורי לן מאי קעביד בבכור שלו ירעה עד שיסתאב ולא יקרינהו תם דמ"ב המקריב יעבבנו שלא יאכל את בשרו ואפי' בזמן הבית מיירי ע"כ: אמנם התם בפ"ק דתמורה דף ח' מפרשינן דבזמן הזה מיירי ואילו הוה דידן בעינן למיסב יתיה לכהן בתומו אבל הני כל חד וחד מדאי לכהן לומר כהן אינו קחני בה ירעו עד שיסתאבו ויאכלו בתומן לבעלים וכן הוא שם בדש"י ובהרגמ"ה ז"ל ומלאתי שם כתוב בגליון ויאכלו בתומן לבעלים י"מ עד שמה אבל משמה ואילך עובר בבל תאחר וי"מ דדוקא בבכור ולאי אבל בבכור תערובות ליכא בל תאחר ע"כ: בסוף פי' ר"ש ז"ל אלא בשרשת כמנחת כהנים שהיא כליל. אמר המלקם ובגמ' פריך היכי מלי מקבר להו דילמא מנחת ישראל היא ושייתם נמורים הם והרי הן בלאו אלא תקעירו ממנו אשה לה' כל שממנו לא שיש הרי הוא בבל תקטירו ומשני דמסיק להו לשם עלים כר' אליעזר דבפ' התערובות ולרבנן משזרן על בית הדשן מקום שהתנין מורלת העוף ודישון מזבח הפנימי והמזבח מקום אלא אפשר מקום דשמא זר הוא ושייתם נמורים הן ובבל תקטירו משום הרי מפורן: **ונותנין עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים.** חוס' ס"פ היה נוטל וביד בי"מ דה' מ"ב סי' י': ן **מי שלא שהתה אחר בעלה** וכו'. מ"א לפרש אחר בעלה אחר מיתת בעלה משום סיפא דקתני והם פי' בני האבות אונין עליו דבשלמא הוא אונין עליהם משכחת לה אפי' בנשואין דשמי ואמ"נ דקמא מית ליה כגון שלקחו עלמותיו לשוף שיש מרובות דכל אותו היום שלוקחו הוא אונן עליהם מדרבנן אלא הם אונין עליו היכי משכחת לה קמא הא מית ליה ולא בנרוסה משכחת לה וכמו שכתב בסמוך: **אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון.** בספר הפרפראות להרדל וגו' וסמיך ליה אשה כי הזריע שריך להמתין שלשה חדשים להבחין בן זרע לזרע ולפרוש מן האשה סמוך לוסתה ע"כ: וביד פ"ח דהל' יבום סי' ו' ז' ח' ובמור מ"ה סי' ג' וסי' קע"ו ובחשן המשפט סי' רע"ה: ז **היה אחד ישראל** וכו'. בסי' י"ח דפ"כ דה' מ"ב עד סוף אותו פרק ובטור מ"ה סי' ז': **ואינו חולק בקדשי המקדש ואין נותנין לו** וכו': כל"ל **הוא אינו** כו'. פ' החולץ דף ל"ז וביד פ"ה דהל' נחלות סי' ג': **ופטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה.** מיכא תנא אליבא דר' יהודה דסבר דדוקא אם קלל לו הכה בזה אחר זה אבל בבת אחת חייב דהוא התראת ודלא ומיכא תנא אליבא דר' יהודה דסבר אפי' בבת אחת ומאן דאמר דסבר אינו חייב דהוא התראת ודלא ומיכא תנא ואמר ברכה למעלה מה למעלה שאין בה שותפות אף למטה שאין בה שותפות ואיתקש הכאה לקללה בברכת מטבעים אע"פ שפסוק אחד מפסיק ביניהם: נוטל חלק אחד. תימא אמאי לא פריך בגמ' חלק מ' פשיטא כדפריך לעיל ומאמ' משום דתנא ליה לעיל הנא לה נמי הכא תוספת ז"ל:

פרק יב מצות חליצה בשלשה דיינים.

ובטור מ"ה סי' קס"ט: **אפי' שלשתן הדיוטות.** מפיק לה בגמ' אליבא דתנא דמתני' דס"ל דסגי בשלשה ממלת זקני דמיותר דהא כתיב הסערה דמשמע סנהדרין. בפי' ר"ש ז"ל שהיה חליצה בחמשה לפרסומי מילתא. אמר המלקם לפרסומי מילתא דוקא דאפי' לר' יהודה דפליג בברייתא ואמר דבעינן חמשה הלר ביה מדתנן בריש סנהדרין חליצה ומיאונים בשלשה ולא קפליג כמה דפליג בריש בהיה משנה דהתם: **במגעל חליצתה כשרה.** מתני' ר"מ אבל ר' יעקב אומר משום ר"מ חולצין במגעל לכתחלה ולא כתנא דמתני'. מגעל עור רך סנדל עור קשה ומבושל כך פי' רש"י ז"ל. ומנוקי יוסף כתב בשם הרבה מהמפרשים ז"ל דסנדל כולו מחתיכה אחת מה שע"ג הרגל וגם הסולה אחת הרגל. וגם כשתפירותיו לגד חוץ הוי סנדל וכשתפירותיו לגד פנים הוי מגעל וי"ל בהיפך עיין בשו"ע אה"ע בי קס"ט סעי' י"ו: **באנפיליא חליצתה פסולה.** בר"פ כל הנס פליגי דשמואל ס"ל דחליצתה פסולה להתירה לשוק וגם נפסלה מן האחין אלא תתיבה עוד דקמו עלה בלא יבמה דלא כתיב אשר לא בנה אלא אשר לא יבנה כיון שאין שוב לא יבנה ובמי מערבא ס"ל דלהתיבה לאחים לא נפסלה דלאו כלום היא: **שיש לו עקב כשר.** עקב הוא כל דבר המעכב את הרגל בתוך המגעל שוילא או עקב ממש הוא במשמע לפי שבשאין בו שוילא או עקב למגעל הרגל יולא חוץ למגעל ונקט רש"י ז"ל שוילא לרבותא דאף על גב שיש למגעל עקב מן הפסתא סביב כיון דלית למגעל שוילא לגמה אע"פ שאינה הסרה אלא מעט במקום העקב פסולה ממקי יוסף: **מן הארכובה ולמטה.** פי' נחתך רגלו מן הארכובה ולמטה ממקי יוסף: אבל הרי"ף ז"ל הבריה דמתני' דקתני מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה לאו דוקא דנקטינה רגלו אלא כגון שקבר ראשות הסנדל למטה מן הארכובה ואשמועי' מתני' דשוקו ומי מעל רגלו קרינן ביה וה"נ בירושלמי אמר רב כיני מתני' בקשור מן הארכובה ולמטה ורבי' נמי התם וכו' ע"ש והיא דעת כמה מפרשים ואיתה להאי בבא בפ' משקלי עלי דף י"ט. ובגמרא פריך ורמינהי רגליה פרש לבעלי קבין שפטורין מן הרחיה אלמא שוק לאו רגל הוא ומשני שאני הכא דה"מ למיכתב וחלצה עצלו מרגלו וכתב מעל רגלו דמשמע מלבר שהוא על רגלו ומ"מ למעלה מן הארכובה לא דמעל כתיב ולא מעל דמעל. ועיין במה שכתב בית יוסף בשם ספר אורחות חיים בהה"ע סי' קס"ט דף ר"ז ע"ב דהרמב"ם ז"ל ס"ל דאם חלצה בימין אבל התחוכה חליצתה כשרה אע"פ שבפירושו שבלשון ערב כתב שהיא פסולה אני אומר אחור בו ובית

יוסף דהה דקלוקו ז"ל שם וגם בכ"מ דפ"ד דהלכות יבום: **ב חלצה בסנדל שאינו שלו.** ביד שם סי' י"ח ע"ש והביאוה הוס' ז"ל פ' עולב הנזל דף ל"ב ודס"פ כסוי הדם דף פ"ט ובגמ' פ' במה אשה דף ס"ו: **בסנדל של עץ.** כבר. והוא שיהיה מחופה עור עכ"ל ע"ש ז"ל. אמר המלקם דאי בשאינו מחופה עור לא אתיא מתני' רק כר"מ דאמר קב הקשה נעל הוא ומותר לצאת בו בשבת ונראה שאלו הסוויקים אינו נקרא מחופה עור לענין חליצה כי העור שנתתין בראשו שנכנס בו ראש הרגל אינו נקרא חפוי ולא הוי מנעל לא לענין חליצה ולא לענין שבת עיין בנמוקי יוסף דף הל"ח: **אן בשל שמאל.** ירושלמי פ' במה אשה ובבבלי ל"ם ואלו קטרים: **חלצה בלילה חליצתה כשרה.** ר"א פוסל. ביד שם פ"ד סי' ה' ע"ז ובטור מ"ה סי' קס"ט: ובגמ' בשמעתא בפ"ה מוכת דחלצה בלילה חליצתה כשרה היא דעת ר' שמעאל בן אלישע דלה ויחי הוא ת"ק דמתני' הוא ומי שכשיר חליצה בינו לביאה קמו שהכשיר ר' עקיבא לקמן במתני' סוף סי' ה'. **בשמואל חליצתה פסולה ור' אליעזר גרסי' ביוד.** ופשוט הוא דבשמואל חליצתה פסולה דקתני דפירשו ברגל שמאל שלו אבל היא יכולה לחלוץ ביד שמאלה לכ"ע דהא נמדת חולצת בשניה וכ"ש ביד שמאלה והא דקאמר בירושלמי בחולצת ביד ימין היינו למטה בעלמא אבל עכובא ליכא וכן פירשו תוס' ז"ל הכא בפירקי' וגם בפ"ק דחולין דף כ': **ג חלצה ורקקה אבל** וכו'. ביד שם פ"ד סי' י"ל ובטור מ"ה סי' קס"ט. ופשוט הוא דר' אליעזר גרס' ביוד: **שהוא מעשה מעכב** ורקיקה מעשה הוא: וכתבו תוס' ז"ל בפ' אלו נאמרין דף ל"ג דע"כ ל"פ ר"ת ור"ש אלא ברקיקה אבל קריאה לכ"ע לא מעכבא כדתנן שתמא בריאה דמתני' וא"כ ר' יהודה דאמר במתני' דהתם ככה עד שתאמר לבעלו הזה וכה משמע עכובא כמאן מרבותיו ס"ל דדבר תימה הוא לומר שאם לא קרא כלל היו מעכב ואם קרא בלשון חול מעכב ומשחברא מפי למימר דס"ל דקריאה מעכבת ופנא אתא דמתני' דסבר ר' יהודה לא מלקו ר"ת ור' עקיבא בדבר זה והכי אמרי' בעלמא כגון בפ' ר"א דמילה נני פלוגתא דב"ש וב"ה ע"כ: **ד החרש שנחלץ** וכו'. ירושלמי רפ"ב דתרומות ורפ"ק דחגיגה ובגמ' אמר רבא הכתא דאמרת קריאה מעכבת דהא חרש וחרשת חליצתם פסולה לפי שאינם בואמר ואמרה לפיכך אלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה ומתני' דקתני לא קראה חליצתה כשרה אליבא דב"ע כר' זירא דאמר ראוי לבילה אין בילה מעכבת בו שאין ראוי לביאה בילה מעכבת בו והכא נמי אע"ג דקריאה לא מעכבא בראוי לקריאה אבל בשאין ראוי מעכבא. וביד פ"ד סי' י"ג ע"ז ובטור מ"ה סי' קס"ט. וכתב הר"ן ז"ל בפ' שני דגיטין דף תקס"ד הא דאמרי' דהיינו טעמא דחרש וחרשת משום דלאו בני קריאה נינהו וקטן משום דאינם כתוב בפרשה ולא פסלינן להו משום דלאו בני כוונה נינהו דהא קיימא לן דחליצתם פסולה עד שיכוונו שניהם והכי לאו בני כוונה נינהו וכן נני כתיבת הגט פסלינן להו אם אין גדול עומד על גביהן משום דלאו בני כוונה נינהו משום דב"ד מזהירין אותן לעשות לשמה והוי כגדול עומד על גביהן דאמרי' נני כתיבת הגט ומיהו כוונה דידהו בגט מעליא מכוונה דידהו בחליצה דאילו נני כתיבת הגט מכשירין אפי' שוטה בגדו' עומד על גביו ואילו בחליצה אמרי' בתוספתא דיבמות דשוטה שנתלץ חליצתו פסולה והייטו טעמא וכו' ע"ש. בסוף פי' ר"ע ז"ל ר"מ היא דאילו רבנן וכו'. אמר המלקם בהאשה רבה דף ל"ו קאמר ר"מ עשו חליצת בן ט' בגט בגדול פי' כמו בגדול שנתן האח הגדול פוסלה על האחין כן חליצת הקטן ובני מערבא ס"ל דפסולה דקתני הכא דוקא להתירה לשוק אבל לא נפסלה מן האחין ואתיא מתני' דרבנן עיין בגמ' ר"פ כל הנס: **קטנה שחלצה** וכו' פ"ח דהל' יבום סי' י"ז ר"ת והביאוה תוס' ז"ל פ' אלוקה בהמה דף כ"ב ובירושלמי פ' החולץ: **תחלוץ משתגדיל.** פי' תחלוץ דוקא כי אסורה להתייבם כיון שכבר חלצה ובכאן נילה על כל המשניות שכל החליצות הפסולות אסורות מלהתייבם הר' יוסף ז"ל. ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ דאמר קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין דאינם כתי' בפרשה ומקשינן אשה לאיש אבל חכמים דהיינו ר' יוסי שבר אינם כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה בין קטנה: **ואם לא חלצה חליצתה פסולה.** בירושלמי דפירקין ודפ' אלוסה גרים כשרה וכן היא גירסת הרי"ף ובתוספתא דיבמות פי"ב הויא פלוגתא דתנאי דר"מ ס"ל אם לא חלצה חליצתה פסולה וחכמים אומרים אומרים אם לא חלצה חליצתה כשרה. וכתי' בנמוקי יוסף ולהכי אוקימנא בגמ' מתני' כר"מ דשתם מתני' כותיה דאילו לר' אליעזר אע"ג דבפ' הבא על יבמתו מבמע דס"ל דמקשי' אשה לאיש מ"מ בתוספתא קאמר דחליצתה פסולה ומתני' דקתני דחליצתה כשרה ע"כ בקיצור. ונראה דגרים נם הוא כשרה כגירסת הירושלמי ומיהה בתוס' רפ"ק דבכורות: **ה חלצה בשנים** וכו'. ביד שם פ"ד סי' ט"ז ובגמ' דפירקין דף ק"ד: **ר"ש ור' יוחנן הסנדלר.** כתב הרב רבינו שמעון בר צמח בפירושו למסכת אבות הסנדלר שהיה עושה סנדלים וייחסו אותו על שם אומנותו ואע"פ שהוספה בו ריש באחרונה ואין בלשון הקדש תוספת כי היא אות שרשית הרבה נמצא בלשון ארמית בשמות האומניות בירושלמי פרק לא יחפור ובמסכת חלה יש חליפר והוא מוכר חלמין וכן שם הנתחומר והוא המתוק וכן פי' ה"ר יהודה ב"ר יקר ז"ל וכן פלטר נוקח פת למוכרו בפלטיא וכל דבר המוכר בשוק המוכרו קרוי פלטר כמו שאמרו בירושלמי דשביעית המשה אחין מלקטין ירק ואחד מוכר על ידיהם וא"ר יוסי ב"ר בון ובלבד שלא יעשו פלטר ומפר' התם דלא יהא מזבן כל שעה ע"כ: **שחלץ ביגו לבינה.** ה"ר יהוסף ז"ל הגיה שחלצה ביגו לבינה. גמ' ביגו לבינה היכי דמיין ופי' נמוקי יוסף משום דאפי' מודים ויהיו נאמנים אינו אין זה כלום דאין דבר שבערוה פחות משנים ומשני בגמ' אמר שמואל ועדים היו רואין אותו מבחוץ: **בבית האסורין בא מעשה** וכו'. גמ' אמר רב בבית האסורין היה מעשה ובבית האסורין בא מעשה וכן בירושלמי ר' יוחנן הסנדלר עבר קומי חבוטין דר' עקיבא והוא מכריז ואמר מאן בעי מחטיין מאן בעי לטורין חלצה ביגו לבינה מהו אודיק ליה ריפיה מן כוותיה ע"ל אית לך כוסין כלומר כסר. ועיין במ"ש לעיל סי' ב': **ו מצות חליצה** וכו'. ביד שם ובגמ' ר"פ ד' מיבות: **שנאמר וקראו לו זקני עירו.** ומהאי קרא אמרי' בסנהדרין פ"ג שהיבמה הולכת אחר היבם להתירה ס"ל אמי אפי' מעברית לגשרי ואע"פ שב"ד של מערבית היה יותר חשוב ואילו בעלמא אמרינן לדק לדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה הכא שאני שנאמר וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה: **ובלשון הקדש** במסכת סוטה נפקא לן מקרא בפ' ואלו נאמרין. **בפי'** ר"ע ז"ל חולצת ורוקקת וקורא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ככה יעשה לאים. אמר המלקם קלי אמאי דאמר רב יהודה בגמרא דאמר רב יהודה מלוה סכי דקורמה וקורמא וחולמת ורוקקת וקורמה כדקתני במתניתין ואי אפיך לית לן בה ותיתי מי הכי וכ"ל לשון הגמרא ורוקקת וקורמה מאי קמ"ל מתני' היא הא קמ"ל מלוה הכי ואי אפיך לית לן בה תנ"ה בין שהקדים חלילה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה לחלילה מה שעשה עשוי ע"כ: **ובשהקרא.** ס"ר יהוסף ז"ל הגיה על פי רוב הספרים וכשהוקרא וכתב ס"א וכשהקרא. **עיטם** הוא נפתוח האמור בספר יהוסף ואית דגרסי כפר עכו וכן הוא בהרי"ף והרא"ש ז"ל וכן הגיה ה"ר יהוסף ז"ל והגיה עוד קוחוקו להיות מקרין את כל הפרשה ע"כ וכתב ס"א התקינו שיהו מקרין וכו': **על כל העומדין.** לאו דוקא עומדין אלא כלומר כל המצוי שם. ואית דל"ג רק ג' פעמים חלון הגעל. וכתוב בהגהות מיימון בשם רב יהודאי גאון ז"ל שנם היכמה אומרת שלשה פעמים חלון הגעל וכך כתב המרדכי. וכתוב בטו"ש בשא"ש בסוף סי' קס"ט בסוף פי' סדר חגיגה וז"ל כתוב בה"ע אמר הקב"ה למשה אמור אל היצם שלא ירוה ליצם רעוע בגופך מאנת לקיים מצוה לפיכך תחלון מגעלך כאבל וכמגודה שדרכן להיות יחפים ובספה ברוחה שבגופך יכולת לקיים לאחיך זרע ולכך וירקה לפניו ספה ברוחה והלייניים עוטין חלון הגעל כאבל חלון הגעל כמגודה חלון הגעל כמורד במצות שלא ציוה בשם רבינו יחיאל מפרים מצאתי מקוננת בפני הב"ד שבעלה יהיה במת בלא זרע והיבם מביב לא חפצתי וכו' ר"ל איני חושש אם יהיה בלי זרע ומאז חוללת נעלו לומר לו שיתאבל על אחיו כי מעתה הרי הוא כמת ושכח אחרי שמיתו מקים זרע ורוקקת לפניו כלומר לא מחמת שופיך המדתיך וקורמה כך לבביו על אשר לא יבמה ונם העומדים שם קורמים ג"פ חלון הגעל לפרסם אשתו ע"כ:

פרק יג בש"א וכו'. פי"א דהלכות גירושין סי' ג' י' ומייתי לה בגמ' פ"ק דמכילתין דף י"ד בלשון דאשון דרש"י ז"ל ובפ' המדיר דף ע"ג ותוס' ס"פ הזורק: ובגמ' ת"ר איזהו מיאון כל שאמרה אי אפשי בפלוני בעלי אי אפשי בקדושיו שקדשוני אמי ואחי יתר על כן א"ר יהודה אפי' יושבת באפריון והולכת מבית אביה לבית בעלה ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי זהו מיאון יתר על כן א"ר יהודה אפי' היו אורחין בבית בעלה והיא עומדת ומשקה עליהם ואמרה להם אי אפשי בפלוני בעלי ה"ז מיאון אע"ג דליכא ב"ד יתר על כן א"ר יוסי ב"ר יהודה אפי' שגרה אצל חנוני להביא לה חפץ משלו ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה אע"פ שאפשר להיות דמבטש דלטרחא הוא להביא לה חפץ משלה: וקשה אלא מיאנה ועמדה ותקדשה משום ר' יהודה בן בתירא אמרו קדושיו כן בן מיאונה וכתב ממקי יוסף בשם הרמב"ן ז"ל אי אפשי בקדושין שקדשוני אמי ואחי כלומר הם פתוני לקבל הקדושין. **אין ממאנין אלא ארוסות.** תלתא טעמי איכא בגמ' לב"ש וכבא איכא טעמא דרבעלה לפי שאין אדם טורח וכו': **בש"א בבעל ובה"א** וכו', נרסי' ע"ג ז"ל ל"ל בבעל ולא ביבם. ונם ה"ר יהוסף מחק מלות ולא ביבם. ובפי' ר"ע ז"ל ל"ל בבעל אבל אם מת וכו': **ובה"א בבעל וביבם.** בגמ' פליגי ר' אושעיא ושולא דר' אושעיא אמר דהא דאמרי ב"ש ממאנת ביבם דוקא למאמרו שלא תהא צריכה גט מן היבם אבל אליבא בהיא בשביל זיקה לא עקרא ושולא סבר ממאנת אף לזיקתו דבשולי קמא קא עקרא: **ובה"א בפניו ושלא בפניו.** גמ' תניא אמרו להן ב"ש לב"ה והלא פיטון הגמל מיאנה אחתו שלא בפניו א"ל ב"ש לב"ה פיטון הגמל במדה כפושה מדד שהיה מפסיד נכסי מלוג שלה לפיכך מדדו לו במדה כפושה לרעתו: **ובה"א בב"ד ושלא בב"ד.** ע"כ לא קאמרי ב"ה אלא דלא בעינן מומחין אבל שלשה מיהא בעינן ואתיא דפ"ק דסנהדרין דקתני חלילה ומיאונין בשלשה אפי' לב"ה וכן מוכח בברייתא ור' יוסי ב"ר יהודה ור"א ב"ר שמעון מכשירין מיאון בשנים ופסק רב נחמן דהלכתא כותייהו: **אמרו להם ב"ה לב"ש.** ק"ק אמאי הכא הקדים דברי ב"ה לדברי ב"ש ועוד אמאי קתני בלשון אמרו להם וספר תוספת י"ט לא כתב אלא דמשום דב"ש יהבי טעמא למילתייהו וקיים להו בלשון אמרו להן ואפשר להיות דס"ק להו ב"ה לב"ש אודו לן מיהא דקטנה ארוסה ממאנת אפי' ד' וה' פעמים מ"ל ב"ש גם בזה לא מודינן לכון דלין בנות ישראל הפקר וכו': **והמאן ותנשא** הויו של והמאן בנקוט לו וכדפי' ר"ש ז"ל וכן תקון לשון ר"ע ז"ל אלא תרתי מילי ניכסו וה"ק ממאנת ומתחתנת מלירים לאחר עד שתגדיל כדי שלא תחזור והמאן בשני לו אם רוצה וכו': כשור מ"ה סי' קנ"ה: **ב איזוהי קטנה.** כו' פי"ח דהלכות גירושין סי' ז' ובעור מ"ה סי' מ"ע וסי' קנ"ה: **שהשיאוה לדעתה** ירום' מיהו לדעתה וכו' ושם שפירשו לדעתה כגון עשר כגון אחד עשר שלא לדעתה כגון חמש כגון שש וכתבו הרשב"א והריטב"א ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל כשהכניסוה לחופה לדעתה אע"פ שקבלו הם הקדושין ה"ז גרוכה לאמן והיינו דקתני שהשיאוה אמה ואחיה ולא קתני שקדשוה והיינו אמי דמ"ר חניא בן אנטיגנוס כל שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה לאמן דמשמע שהיא מקבלת אותם וכשהיא מקבלת אותם וודעת לשמור צריכה מיאון כיון שהיו שומרין קודם הקדושין אבל כשקדשוה אמה ואחיה אפי' לדעתה אינה מקודשת כלל ואינה צריכה מיאון לפי שלא מיאנו שתקנו חכמים שליחות נקטן ע"כ: **אינה צריכה למאן** פי' הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה שלו אינה צריכה מיאון בפני שנים אבל תלך ותכנס והעשה מה שתרצה: [הגהת בוסתאות שבידינו אין שם מלת והכנס אלא שתלך והעשה רצונה: וכתבו עליו ז"ל שאין פירושו מחוור לכשואין הן הן המיאונין כדלקמן' בגמ' ור"ח פי' מדקאמר ר' חניא בן אנטיגנוס כל שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן ש"מ דבפנויה היא ואם לא נבעלה כלל שרית לעלמא ואפי' נבלה דאי לא היתה הכי מאי איכא בין ר' חניא בן אנטיגנוס לר' יהודה בן בתירא דאמר בברייתא בשואיה עם אחר הן הן מיאונין ואמר שמואל בתרוייהו דהלכה כמותן הכא הוקשה לו ז"ל קושיא זו לומר דאינו לכתחלה קאמר משואין הן הן מיאונים כדר' יהודה בן בתירא וכתב עליו הרשב"א ז"ל מה שדקדק ממנו רבינו לומר דכפנויה היא ואפי' נבלה תחתיו ולא בעל אין לי דואה הכרח בדבר זה לפי שם לפר' דאינה צריכה למאן דקאמר הייינו לומר שאם מתה אינו יורשה ואינו מיאמנה לה ואינו זכאי במלאכתה ובמעשי ידיה ובהפרת נדריה וכעין שאמר ר' אליעזר בכל קטנה בברייתא בבדיא וזה פי' נכון ואפשר לר' חניא בן אנטיגנוס כל שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה מיאון דאינה מיאון דקאמר ר' יהודה בגמרא דאמר רב יהודה מלוה סכי דקורמה וקורמא וחולמת ורוקקת וקורמה מאי אפיך לית לן בה חיפוק אלא שאין מפשיה כלום לדברים אלו אלא לר"ח ניכולה לשמור צריכה מיאון ולרבי ר"ת. אין יכולה בין אינה יכולה אין מפשיה כלום ומיהו בכדי לא נפקי לכולהו ע"כ נמוקי יוסף: ושוד כתב שאינה יכולה קדושיה י"מ שאינה יכולה לשמרה מבחנה בין קדושין לדבר אחר ומקשו עלה וכו' עד לפיכך פירשו הכא שיכולה לשמור קדושיה הייינו שיכולה לשמרם במקחה וממכרה שלא תתאנה והיינו שהגיעה לע"ב הפעוטות וכן משמע מפירוש הרמב"ם ז"ל במשנה. וי"מ דהכא קאי מריבא בתקדשה ע"י אחיה ולכבי סבי לה שהגיעה שיודעת להבחין בין קדושיה ודבר אחר ובהיא דתתב וכו' כשתקדשה ע"י עצמה הוא דבעינן שתהיה כפעוטות לצריכה מיאון אבל פחות מכן אינה מיאון ע"כ בקיצור אבל רב אלפס ז"ל לא כתב רק אינה צריכה למאן כיון שלא נתקדשה דמיא ע"כ: ובין פ"ל דהלכות מיאות סי' ז': ר' **אליעזר אומר אין מעשה קטנה בלום.** ואית דל"ג מלת בלום אבל בברייתא בגמ' נרסי' לה ומסיים בה ואין בעלה זכאי לא במלאכתה ולא במעשי ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה אינו מיאמנה לה בלנו של דבר אינה כאחתו לכל דבר אלא שצריכה מיאון ור' אליעזר. נרסי' ביוד ור' יהושע פליג עליה בברייתא ואמר דמעשי קטנה בלום וכת יאמאל לכהן תאכל בתרומה ובת כהן לישראל לא תאכל בתרומה וזכאי במלאכתה ובמעשי ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומיאמנה לה בלנו של דבר הרי היא כאחתו לכל דבר אלא שיואלה במיאון ופי' רש"י ז"ל ר' יהושע אומר זכאי במלאכתה וכו' דרכן אפרוה נביה והפקר ב"ד הפקר ומיאמנה לה אם כהן הוא ואע"ג דשואין דידה דרכן הא אוקימנא בהאשה רבה דף פ"ט כיון דירית לה הוא לה כמת מלוה ע"כ ודעת ר' יהושע היא ג"כ דעת ב"ש וב"ה בברייתא והיא נ"כ דעת ר' יוחנן בן גודגדא דבמתני' דבפ' הניקין ובספ"ו דמס' עדויות: **ג** ירושלמי תני ראש"י אומר כל עקרה שהיא מן האים כאלו שהיא אחתו בגם ושאינה מן האים כאלו אינה אחתו במיאונים ומתני' דקתני הממאנת באיש מותר בקרובותיה וכו' אתן לה נם הוא אסור וכו' נראה שהם דברי ראש"י ותנא והדר מפרש והכי מפרש נמי בגמרא וכן פי' ר"ע ז"ל. **דהממאנת באיש הוא מותר** וכו'. ביד עד סוף סי' ה' פי"א דה' גירושין סי' מ"ז ופ' י"ז דהלכות איסורי ביאה סי' י"ח ובתשובת הרשב"א ז"ל סי' אל"ף רס"ו מייתי לה בגמ' פרק אלמנה ניזונת דף ק"א ואמר שמואל התם דעוד יש שני חילוקים אחרים בין ממאנת ליוצאה בגט כשהיא קטנה דממאנת אין לה כתובה וכדאמרן התם במתני' בש"פ אלמנה ניזונת אבל קטנה יוצאה בגט יש לה כתובה ועוד אשמועי' שמואל התם דעוד יש חילוק אחר דלא תנן בשום משנה והוא דממאנת אינה צריכה להמתין שלשה חדשים ואע"ג דליכא בקטנה במעוברת עכ"ז לא חלקו חכמים בתקנתן בכתובות: ובסוף ה"ה סי' ו' וסי' קי"ה: וכתוב בנמוקי יוסף פ' מי שמת דף רל"א בשם תשובה לגאון דהממאנת לא מבעי מוכר דהדרי אלא אפי' קדושין שמי הדרי לכיון דסוא מותר בקרובותיה וסיא מותרת בקרוביו טוב הוא שיאמרו קדושין תוכסין באחותה אבל קטנה היוצאה בגט כיון דאסור הא בקרובותיה אי הדרי קדושין אתו למימר קדושי טעות הוי ולכך חזרו וגמלא קדושין תופסין באחותה ובשאר קרובותיה ויתיבו לו קרובותיה ע"כ בשינוי לשון קצת: **מיאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה.** בגמ' פרק טעמא דעתאלמנה אי מתגרשה הא מיאנה מותרת לחזור לראשון אלמא אתי מיאון לחבריה ומבטל ניפא מקמא ורמינהי הממאנת בשם ונשאת לאחר ונרשה לאחר ומיאנה בו כל שלשת הימנו בגט אסורה לחזור לו אע"פ משיאת משל אחריו במיאון לא בעליה לגיטא דקמא ומשני עולא כגון שנשאה בגיטין דכיון שהשיאה אלשה פעמים בגט מחזיא כגדולה ולא אתי מיאון ומבטל גט אבל קודם שהשאה בגיטין אתי מיאון דהבריה ומבטל ניפא דידיה ואם רוצה לחזור מחדש לה עם הראשון ור' אליעזר אמר תברה מי שנה זו לא שנה זו וריש"ל ר' שמעאל ב"ר יוסי וסיפא רב דרב נמי תנא הוא ואיכא אמר שעל זה שברו אחד בד' מאות זוז ושאלו את ר' עקיבא בבית האסורים ואסר ואת ר' יהודה בן בתירא בגליגין ואסר ור' שמעאל ב"ר יוסי פליג עליה ואמר שעל זה לא הוצרכו לשאול דבשעת דמיאון אחר גט מותרת לחזור לראשון דלאיסור כרת דהיינו איסור אשת איש אתרת בלא גט אלמא אין מעשה שלה כלום לאיסור לאו דמחזיר גרושתו לא כ"ש דגליא מילתא דקטנה היא ולא היה ניפא כלום וס"ל דמה שאמרו שהיה עניין אחר לאיתיה בברייתא בגמ' ומודה רב דאתי מיאון ומבטל ניפא לגבי אחיו שהשא אלמנה מותרת לאחיו דלא תהוי גרושת אחיו דאפי' לדידיה לא אסרינא אלא לידי דמכרת ברמיזותיו אחיל ומפתה לה עד דממאנת בנתרת אבל אחיו ליכא למימר הכי שהרי אינה מכרת בקריאותיו ורמיזותיו שלא היתה אחתו משלה ואיכא מאן דגרר אחיו הסו הוא אליבא דרב דאי לא הא לא קיימא הא וכן פסק הרי"ף ז"ל: ושוד מפר' בגמ' דטעמא דבמיאון דידיה אחר גם דידי' לא חייסי' שמא יפתנה אחר שנשאת לאחר והיא מכרת בקריאותיו ורמיזותיו כיון שהיתה נשואה עמו מכוס דהא שרח אחר שגרשה לשון לקחתה ולפייסה שתעמוד עמו ולא נתפייסה אלא חזרה ומיאנה בו הילכך ליכא תו למיחש שמא ישוב עוד לפתותה אבל אם מתוך גט נשאת לאחר יש לחוש שמא יפייסנה: סימן הס"ח הכתוב בפי' ר"ע ז"ל בתמצא לשון המתחיל זה הכלל צריך למחוק אותו מפס ולכותבו אחר סוף אותו הלשון: **ה לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו כל שיצאת הימנו בגט** וכו'. כך היא הגירסא בירושי' ובהרי"ף ז"ל: **ן המגרש את האשה והחזירה** וכו'. ביד פ"ז דהלכות יבום סי' י"ב ע"ג ובטור א"ה סימן קע"ג והביאוה תוס' ז"ל בפ"ק דמכילתין דף י"ג ובפ' ד' אחין דף כ"ח ועי' בפ' החולץ דף מ"ח: **ורבי אליעזר אומר.** דגזר כל הני אמו יתומה בחיי האב שהחזירה לאמרי' בתמני' לאחר וכו' כך ל"ל בפי' ר"ש ז"ל: וגרסא דר' אליעזר נרסי' ביוד אע"פ שאינו כן ברוב הספרים: **קטנה שהשיאה אביה** וכו' ורפי"א דהלכות גירושין: **והחזירה אסורה ליבם** כך היא הגירסא בירושי' ובהרי"ף ז"ל: וירושלמי גרסה שהיה לפם גרסא זו בשמעה וכן רמיתי ג"כ מוגה במסכת הסכם הר"ר יוסף אפסנזי ז"ל בשם רוב הספרים וזו היא הגירסא ומודים חכמים לר' אליעזר בזמן שגירשה קטנה והחזירה קטנה מפני שהיו גירושיה גירושי נערוריי ולא היתה חזרתה חזרה גמורה אבל אם גרשה קטנה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והחזירה גדולה מן שגדלה תחתיו מותרת ליבם ע"כ הלשון שהוא שם במשנה כי' מן שגדלה תחתיו דאם בא עליה אחר שגדלה ביאה דאסורה שבא עליה בגדלותה הויא לה קדושין. ובפסקא שם ומודים חכמים וכו' מ"מ דר' אליעזר מפני שעמדה עליו באיסור שעה אחת פי' באיסור גרושת אחיו שהיא לו בברת מודים חכמים לר' אליעזר בקטנה שהביאה אביה ותגרשה שהיא כיתומה בחיי האב קדושיה וגירושיה תורה חזרתה אינה תורה. לרתה מהו רב אמר לרתה אסורה ר' יוחנן אמר לרתה אסורה ר"ש בן לקיש אמר לרתה מותרת ע"כ. אבל בגמ' דילן מייתי לה בברייתא להאי ומודים חכמים וכו' והביאה הרי"ף ז"ל ועיין שם בגמוקי יוסף שגרסה משם דהאי בעיא דירום' לגרתה קאי אקטנה יתומה בחיי האב למודו בה רבנן וכן מצאתי מבואר בספרי הרא"ש ז"ל וכן נמי איתא להאי ברייתא בפ' המדיר דף ע"ל ונם המגיד משנה כתב ובגמרא הניא ומודים חכמים לר' אליעזר וכו'. ומפשר שם טעות בירושלמי. וכתב רש"י ז"ל שם בפ' המדיר דאיכא מאן דאמרים דהנא דברייתא דקאמר התם משום ר' אליעזר אמרו חולצת ולא מתיבמת אהחזירה בשביל קטנה ונדלה אלו הוא דפליג בגדר ולית ליה לתנא דברייתא אליבא דר' אליעזר הא דתנא דמתני' דאמר דבמגרש גדולה והחזירה נמי אסר ר' אליעזר ע"כ: **דברי הכל אסורה ליבם.** מלות דברי הכל ממקום במשנת ה"ר יהוסף ז"ל: **ז הלוו מלת הלוו ממחקה: מת בעלה של קטנה תצא משום אחות אשה.** גרסי' בדוב הספרים ולא גרסי' מלת הקטנה וביד שם פ"ו סי' ט"ו ובטור א"ה כולה מתני' עד סוף סימן י"א בסי' קע"א וסימן קע"ה: **ר' אליעזר.** בדוב ופשוט הוא דביוד גרסי' ליה וס"ל לר' אליעזר דאע"ג דאמרי' בהיתרא פליגא אמתני' והי"ל המיאונים מיאון דמשום אחי דאין לה תקנה אחרת שאם יגרש הקטנה לא יוכל ליבם את הגדולה משום אחות גרושה ואם יחלוץ לגדולה לא יוכל לקיים הקטנה משום אחות הגדולה הלכך מצה לגמד אותה למאן דיוכל מיבם את הגדולה. ואיתה בפ"ק דכתם ד' ח' וכתב רבינו ירוחם בשם הרמ"ה ז"ל ואם לא מיתה הקטנה והגדילה ל"ם בא עליה לאחר שהגדילה לא שבא לא בא עליה מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה דקיי"ל יש זיקה ע"כ: **רבן גמליאל אומר אם מיאנה** וכו' קסבר ר"ג המקדם אחות יבמה וכפסרה יבמה והלכה לה ואתו קדושין ומבעלי לזיקה והכא הקדושין הוו דבעלה משגדלה דקדושי קמאי לאו כלום ניהו אבל אם לא בעל לא דמשום בעילה דמשגדלה הוא דנפקא הך יבמה: ואיתא למילתיה דר"ג פרק כילד אשת אחיו דף י"ח ובתנו שם תוס' ז"ל פי' בקונס המתין גדולה עד שהגדיל הקטנה ובעל ואין הלשון משמע כן דלא הל"ל הלוו אלא ואמא משום אחות אשה הוחיל דהמתין ממי לגדולה קאי אלא גראה דהמתין הקטנה מלבעול עד שהגדיל אבל אם בקטנות אסור לבעול אע"ג דסבר אין זיקה חבובה ליאסר עליו קרובותיה מ"מ מבוטר הדבר כיון דבהאי ביאה לא מיפקרא גדולה ע"כ. ואיתא נמי בפ' הערל דף ע"ט ותוס' פ' המדיר דף ע"ג ובתשובת הרשב"א ז"ל סימן מ"ח: **רבי יהושע אומר אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו** גרסי' וכמ"ש לעיל פ"ג סי' ס'. וסבר ר' יהושע דיש זיקה הלכך מיבם נמי לא יתבא הותיה אלא תנא בגט וזו לא תתיבם משום אחות גרושה אלא בחליצה: **ח מי שהיה** נשוי וכו' עד סוף ס' י"א ביד בפ"ה דהלכות יבום וחליצה מסימן כ"ג עד סוף הפרק: **קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה** דלא ידעי' בהי מינייהו ניחא ליה לי בקטנה דהויא לכולי דעה מי בחרשת דגדולה וכת ביאה היא וכן שבעלו לו מתחיו פקח ואפי' מתחיו חרש נמי מספקא לן בהי הוה ניחא ליה וכיון דקנתה מפרש רב בגמ' דטעם את החרשת ומוציאה בגט וקטנה המתין עד שתגדיל ותחלוץ. ומה במוציא החרשת בגט מבו' דחליצת הקטנה פסלה לה. ואליבא דר"א דבסדר' דהלכתא כותיה נבי מזמי' דלעיל הכא נמי מלמדין את הקטנה שתמאן בו. וכוונ את החרשת ואם רצה לגרשה כותב לה גט אחר שיבא עליה ואותר לזר כך כתב הרמב"ם ז"ל שם בהלכות יבום פ"ה. ובהשגות אמר אברהם זה המחבר עשה גמרא מדעתו כי בגמ' אמרו המתין עד שתגדיל ותחלוץ ולא התירו למאן דיבם ולא אפי' בבעל אלא כדי לקיים מצות יבום של תורה ע"כ. ובתב הרב המגיד בסוגר הרמב"ד ז"ל שלא א"ר אליעזר בכולן מלמדין את הקטנה שתמאן בו אלא בחרש גדולה ואחת קטנה ביבום הגדולה מן התורה ועל זה נפסקה הלכה כמותו אבל כאן בשניהם מדברים לא אמרו בקטנה שתמאן ודעת רבינו כדעת ההלכות וכו' ע"כ: **פקחת וחרשת** וכו'. ירוש' פקחת וחרשת ביאת הפקחת פוטרת את החרשת ואין ביאת החרשת פוטרת את הפקחת. גדולה וקטנה ביאת גדולה פוטרת את הקטנה ואין ביאת קטנה פוטרת את הגדולה אלא פוסלת את הגדולה ע"כ: **מי שהיה נשוי** וכו'. ירושלמי אפי' לא בא על הקטנה פוסל את החרשת שאינו לא בא על הקטנה וחזר ובא על החרשת פסל את הקטנה. אמר המלקט היא גירסת רש"י והרא"ש ז"ל וגם הרשב"א ז"ל הכריע והסכים שמהם וכן משמע נ"כ דגרסי הוס' ז"ל בד"ה תיתיב נביה ולפי זה יוצא שתיבת בגט והקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ. ופי' רש"י ז"ל בסל את הקטנה משום גזרה דילמא קדים ובעיל הרשת ברישא וכדאמרי' נמי ואע"ג דאמר נפשך היא שריא ליה הוא לי רמיזה היא לי קנויה היא לי הא קנויה היא לי לאו קנויה היא אכרית בעלמא היא ע"כ וגירסת רא"ש בנאמונים. והרי"ף והרמב"ם והרא"ם ז"ל והברייתא דבגמ' מסיימת לגרסת רש"י ז"ל וכתב הרב המגיד דלפסר ברבינו והסכמות סיברים דהך ברייתא פליגא אמתני' והי"ל הלכה כמתם מתני' עד כאן: **פסל את החרשת.** פי' רש"י ז"ל שמא קטנה קנויה טוב וקנין החרשת מסויית עד כאן. וכתב הרמב"ם ז"ל שם בפרק ה' ומלמדין הקטנה שתמאן ויוצא החרשת בגט עד כאן אבל הרא"ב ז"ל הסיג עליו דכיון שבתיבן יוצאות נמה מלמדין אותה שתמאן וכתב בעל הטור ז"ל עליו שיראה מדבריו שסובר שהחרשת הלא בגט והקטנה הבאר אלו ע"כ. והרב המגיד כתב עליו דהרא"ב ז"ל ולדבריו המתין עד שתגדיל ותלוצה בגט וחליצה וכתב מהרי"ק ז"ל דלפסר הר"ל דקטנה הבאר אלו כמו שכתב הטור וקאמר שאם בא לחליצה שתגדיל ברוכה בגט וחליצה אז אבר שהוא מפרש דברי הרמב"ד ז"ל שאינו רבאי לקיימה אלא כדברי הטור ע"כ: **י לא**

פסל את הפקחת. והחרשת לריכה גט פסל את החרשת והחרשת יוצאה בגט והפקחת בגט וחליצה בגט כתב הרמב"ם ז"ל שם ספ"ה וכתב הרב המגיד ז"ל כתב רבינו שהחרשת לריכה גט ובשעם שאינה הפקחת פוטרתה מן הזיקה מ"מ כבר נתבאר שם ביאה אחר ביאה אפי' בשתי פקחות לשלריכה גט והוא שבא עליה לשם אשה אם לא לשם יבמות ומה שכתב בסיפא שהחרשת יוצאה בגט פשוט הוא שביאתה ביאה כשרה היתה ומספיק בה בגט ומה שהפקחת לריכה גט וחליצה הטעם מפני שביאתה היתה ביאה פסולה ע"כ. ירוש' פקחת וחרשת בא היבם וכו' אפי' לא בא על הפקחת פוסל את החרשת שאינו לא בא על הפקחת ומתה היה מותר בחרשת ועכשיו שבא עליה אפי' מתה פסל את המרבה ז ע"כ: **יא גדולה וקטנה** וכו'. ירושלמי אפי' לא בא על הגדולה פסל את הקטנה שאינו לא בא על הגדולה ומתה היה מותר בקטנה ועכשיו שבא עליה אפי' מתה פסל את הקטנה שתמאן לא בא על הגדולה ומלמדין את הקטנה שתמאן בו. כך נראה שיש גרסת הרי"ף והרמב"ן והרא"ש ז"ל ומגיל משנה ועיין עוד בהרא"ש ז"ל. והכא במתני' ר' אליעזר גרסי' בלי יוד והוא ר' אליעזר בן שמוע וכן פי' רש"י ז"ל ולקמי ר' אליעזר בשיטת ר' אליעזר דגעיל בפירקי' דקאמר נמי מלמדין וכו' עיין בגנדה פ"ק דף ח' אע"פ שמשאר מפרשים המזכירים לא משמע אלא דגם הכא גרסי' ר' אליעזר בי"ד. וכתוב בב"י בשותה"ע סוף סי' קע"א ושעמו של ר' אליעזר מבואר דבריהא כיון שבא על הגדולה תחלה קיים מצות יבום וכשחזר ובא על הקטנה קנאה דים באה אחר ביאה ואסור לקיים את הבניה ולפיכך מלמדין אותה שתמאן ובסיפא אע"פ שבא על הקטנה תחלה כיון שלא קיים מצות יבום מן החורה כשבא אח"כ על הגדולה קנאה קנין גמור מן התורה ולחיות הקטנה מפניה ואסור לקיימה ולפיכך מלמדין את הקטנה ע"כ. ובגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר דאמר לעיל בפירקי' מלמדין את הקטנה שתמאן בו וכן אמר ר' אליעזר בן פדת הלכה כר' אליעזר בן שמוע דמתני' ולריכא ליה לשמואל ולר' אליעזר בן פדת לאמוראי בתרוייהו דכן הלכה דאי איתמר בקמייתא נבי אחיות משום דאמרתי לא קיים מצות יבום הילכך מלמדין את הקטנה אשתו למאן דאתיבם לא אמר שמואל הלכה כר' אליעזר יבמתו אבל בהא דאיקיים מצות יבום בשתיהן אימא לא אמר שמואל הלכה כר' אליעזר אלא יוצא שתיהן בגט ואי אשמועי' בהא משום דגדולה רמיא קמיה ליבומי מה"ם מהדרינן אמאמן דקטנה כדי שתתיבם גדולה אבל בהאיא דלעיל לאחות גדולה אחות אשתו דלא רמיא קמיה אימא דלא ילמדו הקטנה למאן בשביל יבומיה של גדולה לריכא: **יב יבם קטן שבא על יבמה קטנה.** מתני' דלא כר' מאיר דתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין דברי ר' מאיר. ומדקתני כי שבו אחים יחדו דלייקי' מיהו הא אחיו שלא היה בעולמו לא שמעי' מכללא שאם היה בעולמו אפי' בן יום אחד: **בא על יבמה גדולה** וכו'. תוספות פ' כילד אשת אחיו דף כ'. בפי' ר"ש ז"ל דעד תלתין יומין מוקי מיבם נפשיה ולא בעיל. אמר המלקט ר"מ הוא דסבר הכי בברייתא נבי טעמא בחולים כל שלשים יום דברי ר"מ ואפי' לר' יוסי דפליג עליה נבי מרוסה ואמר דאם נתפרה עמו אינו יכול לעשות רק לאחר אבל לא לאחר זמן דוקא בחרוסה משום דלבו גם בה לא מוקי מיבם אבל אשת אחיו בטום אחיו דף כ'. בפי' ר"ש ז"ל דעד תלתין יומין מוקי מיבם נפשיה ולא בעיל. אמר המלקט ר"מ הוא דסבר הכי בברייתא נבי טעמא בחולים כל שלשים יום דברי ר"מ ואפי' לר' יוסי דפליג עליה נבי מרוסה ומשום דלבו גם בה לא מוקי מיבם אבל אשת אחיו בטום אחיו דף כ'. ואיתה למתיתין בירושלמי פ"ק דכתובות ותוס' פ"ק דב"ב דף ה': **כופין אותו שיחלוץ לה.** בגמ' פריך ועד שכופין אותו לחלוץ נכפיה ליבם ומבני מ"ר אמי בשביבה יוצא מחמת ידה. וכתב הריטב"א ז"ל דמהא מתני' שמעי' דכל היכא דיבמה לא חייא ליבם מחמת איסור כופי' אותו לחלוץ ומיהו אם היא גרמה באיסור במתכוין אין כופין ותהא עגונה כל ימיו וכדאקתני סיפא ואם נתכוונה לכך אפי' בחיי בעלה מבקש ממנו לחלוץ ומפייסין אותו שלא יעגן אותה אבל אין כופין אותו וכן אתה אומר שאם כתן לה בעלה גט בטול שאסרה על היבם כופין אותו לחלוץ לדברי הכל ואם דאמרי' בזמן שהוא מודה אפי' לאחר י"ב חדש כופי' מסברא דהא קמ"ל כל היכא שהולה לדבריה לאחר שלשים יום שלא בעל ומרע להזקה דידיה אם חזרה ומעמה גם לאחר י"ב חדש נבעלה וגיעה יולא מתחת ידה והוא אומר בעלתי עתה כופי' אותו לחלוץ דכיון שהוא הודה שעברו שלשים יום ולא בעל דעליה לדבר להאמינה שלא בעל גם לאחר כן שמוקי יוסף: **מבקשים הימנו שיחלוץ לה.** בטור א"ה סי' קס"ו **יג** המדרש האלה ס"א הגיה: **כופין אותו שיחלוץ** לה בין שהיו לה בנים בשעת גדל בין שלא היו לה כופין אותו להלוץ. ועיין במ"ש בשם הר"ן ז"ל ס"פ המדיר: **לאחר מיתת בעלה מבקשין.** ולא אמרי' כופין שכתן אלנע בין שניה שלא הפר לה שהרי אין יכול להפר עד שיבעול ואי ס"ל דמי' מפר דפלונתא היא בנדרים בפ' נערה ומייתי לה בפ"ד אחים ס"ל כמ"ד בכתובות היא נתנה אבע ולהכי מבקשין ולא כופים תוס' ז"ל. בטור א"ה סי' קס"ה:

פרק יד חרש שנשא פקחת וכו'. ביד פ"ד דהלכות אישות סי' ט' ובפ' ב' דה' גירושין סי' י"ז ובסמ"ק פ' י' סי' כ"ג: **אם רצה יוציא.** מלת לחולין ממחקה: **כשם שהוא כונס ברמיזה.** פ' מי שאחזו דף ע"א ורמיזה דוקא נקט תנא ולא קפילה כמו שכתבתי בפ' המוקין סי' ז': **נשתטית לא יוציא** וכו'. רוב פרק זה בפירקין דלעיל דף ק"י: **נתחרש** הוא לו בשתם שם פ' מי שאחזו דע"א והרכבת הרא"ש מבמע מסם פ' מי שאחזו רים דע"א דהוי רמיזה. ומשמע דהכא אין צרי' לבודקו בברכת הרחם ג' פעמי' כדאמרי' התם בני בתתיך מסום דהכא כשם נכנס ברמיזה כל דהו כך הוא מוציא ברמיזה כל דהו בדיק' שלם פעמים. אח"כ הקלקתי וחבשתי וראיתי שרבינו יעקב בעל הסוריס ז"ל בשה"ע סי' קכ"א הביא דין הרם שמוציא ברמיזה כשם שכנס ברמיזה אחר שהביא דין מי שבתתיך שבודקין אותו שלא פעמים משמע דעלה קאי וברמיזה דהרם הוי נמי בבדיקה שלא פעמים כדין מי שבתתיך וכן נ"כ שעתיק רבינו הגדול מהרי"ק שם בספר שלחן ערוך שוב הפסתי **ומצאתי** בבנית יוסף שם אה"ע סי' ק"כ אחרינ נמי שבתתיך וכתב בכתב ידו שיכתבו **ויתמנו** ויתנו גם לאשתו אם צריך לבודקן אם לאו וגם בכסף משנה פ"י דה"נ. שוב **מצאתי** בכתב באה"ע בסי' קכ"א בב"י הקירה זו מבוארת וז"ל ומשמע המשניות דפ' חרם והניזקים נראה שחרם נמור שנשא כשהוא חרם ברמיזה שני ליה לגרש ואינו צריך בדיקה דבדיקתו אינה מוציאה אותו מחזקת דעתה שניתה דהא אם נשאה כשהוא פקח ונתחרש אינו מגרש אפי' ע"י בדיקה והיכא דנשאה כשהוא חרש אם בריון ליה לגרש אע"ג דדעתיה שניתה כשם שכנס ברמיזה ולא היו קדושין נמורים כך מוציא ברמיזה וכן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

משמע לכאורה מדברי הפוסקים ז"ל מדלא הזכירו בדיקה אלא בנשתתק אבל מלאתי לרבינו ירוחם שכתב בח"ג שנס החרש צריך בדיקה כדין מי שנשתתק ולמה שכתבתי בסמוך לנהרשב"א ז"ל אלא מעיקרו נ"כ אינו מגרש אלא בבדיקה דומיא דמי שנשתתק אפשר דנס חרש בעי בדיקה עכ"ל ז"ל: **נשתטית לא יוציא נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית**. גמ' דייק אביי דגבי דידה דהוי מתקנת חכמים כדי שלא יהנו בה מהנה הפקר כדמפר' בגמ' קתני לא יוציא אבל גבי דידיה דהוי מדאוריתא קתני לא יוציא עולמית. ועיין בהר"ן ז"ל פ' התקבל דף תקפ"ד. ועוד דייק אביי התם בפ' מי שאחזו דעולמית דקתני אתרוייהו לגתרש ואנשטה אנשטה כדאמרי' והא דקתני נמי אחרש אמטוטי' אפי' יכול לדבר ע"י כתב פי' ביודע לכתוב על הקלף כתבו והנו גם אתם פלוני ופלוני אעכ"כ לא יוציא. ביד פ"א דהל' גירושין סי' ב' ובטור א"ה סי' מ"ל וסי' קי"ט וסימן קכ"א וכולה פרקין בתכן העזר סימן עק"ב וסימן קע"ה:

ב העיד רבי יוחנן בן גודגדא. רבנן הביאוה לבית המדרש להביא ראיה לדבריהם מאמרו לו אף זו כיולא בה וא"ת לריב"ל למה אינה מתגרשת והלא היא מוחזקת כשמרמזין לה וי"ל דמ"מ בשעת נתינת הגט מבלתה וחוזרת היא ואינה מבינה עד שמוליאין אותה בעל כרחה וים גורסין במשנה ועל קטנה בת ישראל שאוכלת בתרומה כמו שהוא בגמ' ובפ' המזקין ואין צריך לגרוס זו כאן שהרי לא הביאו העדות אלא ראיה לדבריהם וקשה למה זכירו תוס' ז"ל. וכן בבבלי וירושלמי ליתה אבל ברב אלפס ובהרא"ש ז"ל גרסי לה: **על החרשת שהשיאה** וכו'. וביד פ"ג דהל' אישות סימן י"ח ובגמ' אמר רבא מעשותו של ר' יוחנן דאמר גבי חרשת לא בעינן דעת אשה בגט שמעינן דאם אמר לעדים ראו גט זה שלמי נותן לאשתי אע"פ שאמר לאשתי הפקיחי הפקיחי כיסו שטר חוב זה ולא הודיעה שהוא נתינה הרא זה מגורשת מי לא אמר ר' יוחנן לא בעינן דעתה ה"ג לא בעינן דעתה: **א"ל אף זו כיוצא בה**. פי' אף זו שנשאת בשיאה פקחת ומתחרשת כיולא בה כשם שחרשת שנשאה אינה אע"פ שנשואיה נשואי תורה מתקדשת כך זו הפקחת שנשאת ואח"כ מתחרשת אע"פ שנשואיה נשואי תורה מתגרשת הרי"ף ז"ל: **ג שני אחים חרשי** וכו'. ירוש' ראיה מהו שנמעינה מן הדא בתו פקחת נשואה לאחיו חרש ראיה פטורה מן החליצה ומן היבום ע"כ: **או לשני אחים** וכו'. **לאיתה לאחיו** וכו'. **מי שאחזו** ד' ע"א. וכולה מתני' עד ואת אשת אחיו בחליצה. ביד פ"ו דהל' יבום סימן ט"ו י"ז י"ח: **ה שני אחים פקחים** וכו'. ירוש' ראיה מהו שנמעינה מן הדא בתו חרשת כשואה לאחיו פקח ראיה תולה ולא מתיבמת: **ואת אשת אחיו בחליצה**. גמ' יביב טעמא למה לחרשת וחרש וקטנה תקינו רבנן נשואין ולקמן ושאשה ושאשה לא תקינו נשואין וכן למה קטנה ממאנת וחרשת אמאי אינה ממאנת וכן למה קטנה יש לה כתובה כלתכן בס"פ אלמנה מזונות הממאנת אין לה כתובה דמשמע הא קטנה שנרשה יש לה כתובה והרשת אמאי לא תקינו לה כתובה כמה דתקינו בהדיא בברייתא דלית לה כתובה והביאו הכל הר"ף והרא"ש ז"ל: **ד שני אחין אחד חרש** וכו'. ירוש' ראיה מהו שנמעינה מן הדא בתו חרשת כשואה לאחיו הרש ראיה פטורה מן החליצה ומן היבום ע"כ: **ז שני אחיו** וכו'. ירוש' מהו שתאכל בתרומה כשמעינה מן הדא בת ישראל פקחת שנשאת לכהן חרש אינה אוכלת בתרומה מת ונפלה לפני היבום אם היה פקח אוכלת הרש אינה אוכלת ע"כ: **ח שני אחים פקחים נשואים** וכו'. ביד פ"ו דהל' יבום סי' ו': **ט שני אחים א' חרש וא' פקח** וכו'. ירוש' מהו שתאכל בתרומה כשמעינה מן הדא בת ישראל פקחת שנתחרשה לכהן פקח לא הספיק לכונסה לחופה של נשואין עד שנתחרש הוא לא שנתחרשה היא אינה אוכלת בתרומה מת ונפלה לפני היבום ולפי' הרש אוכלת בזה יפה כח היבם מכח הבעל שהיבם הרש מאכיל והבעל הרש אינו מאכיל עד כאן:

פרק טז האשה וכו'. ביד פ' י"ב דהלכות גירושין סי' ט"ו ורפי"ג וסי' ב'. ובטור א"ה סוף פירקין בסי' י"ח וסי' קי"ח: **מת בעלי תנשא**. פ' האשה רבה דף נ"ג ובפ' שבועת העדות דף נ"ב: **קטטה בינו לבינה**. בגמ' מפרש דהיינו שאומרת גרשתני בפני פלוני ופלוני ושאילנה להו ואמרו לה"מ דלא היתה מעיזה פניה לומר שקר גדול כזה אם לא היתה שפחה גדולה. וכתוב בקונטרס ברש ע"ב דף ס"ו וי"ל ודוחק לומר דלגבן קטטה בינו לבינה יהיה מוכרח שתעמוד בפניו שהרי בכמה מקומות בתלמוד מצינו בינו לבינה שאין רואה לומר שיהיו הדברים פניה אל פנים בגון דברים שבינו לבינה נאמנת וכגון דברים שבינו לבינה הבעל מיפר וכן בפ' בתרא דיומא דברים שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר ע"כ: **ר' יהודה אומר** וכו'. גמ' תניא א"ל לר' יהודה לדבריך פקחת תנשא לא תנשא אלא אחת אחת זו ואחת זו תנשא וכן נראה שריך להגיה מלת לדבריך בסי' ר"ע ז"ל. ירוש' כמה **לאת** אמר בתחילה דבפ' שני דכתובות אם יש עדים בהיא אשת איש והיא אומרת נרושה אני אינה נאמנת ואימור אף הכא כן שאינה היא בעדי מיתה מאחר שאם יבא הוא מכחיש. והיא נאמנת לומר מת יבמי לית ליכל דתיגון בתין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה לאחותי שתכנס לביתה א"ר בא בעלה שנשאת לו לרשיה נאמנת ובמה שנפלה לו בעל כרחה אינה נאמנת עד כאן: **ב בה"א לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד**. א"ל ב"ש אחת הבאה מן הקציר ואחת הבאה מן הזיתים ואחת הבאה ממדינת הים לא דברו בקציר אלא בבווה חזרו ב"ש וכו' כך היא גרסת בהרא"ש ז"ל ובקצת מקומות וכן בפ"ק דעדויות וכן הגיה ה"ר יוסף ז"ל אבל בגמ' גרסי' אלא בבאה מן הקציר ובאותה מדינה וכמשנה סתם א"ל ב"ש אחת הבאה מן הקציר ואחת הבאה מן הזיתים ואחת הבאה ממדינה למדינה לא דברו וכו': **חזרו ב"ה להורות** וכו'. עי' במ"ש בפ"ט דמסכת פרה סימן ו': **ג בש"א תנשא**. כו' תוס' פ' נערה דף נ"ג: **שאין האחים** וכו'. שם בתוס' דפ' נערה ודפ' שני דייני דף ק"ז ודפ' המפקיד דף נ"ח: **והלא מספר כתובתה נלמוד**. כתב הרשב"א בשם רבו ז"ל שאין מדרש זה אלא לענין מנה ומאתים שהוא בכל הנשים מתקנת חכמים אבל לא לגבי הוספת וכ"ש לגבי נכסי צ"ג ואע"פ שאמרנו בפ' אע"פ תנאי כתובה בכתובה דמיא אין זה אלא לענין דברים הנפרעים שם מלפרעים לה התם וכמו שפי' ר"י ז"ל ממוקי יוסף. ובפ' האשה שנפלו דף פ"א דייקי' ממתני' דקתני בנשין שכתובה לכשנשאי לאחר תעלי מה שכתוב דלא מיתה כתובה לנבות מחיים דהא איכא יכולא לגבות לאחר. וכתוב בטו"ר ובספר הלכות אה"ע סי' י"ז סל"ט וז"ל ספר הלכות יש

מי שאומר שאם נפל למים שאין להם סוף אע"פ שהיא אסורה לנשא היינו משום תומרת דאשת איש אבל לענין ממון מחזיקין ליה למת ונובה כתובתה ואע"פ שאין הירשים יורדין לנחלה אלא על פי שני עדים לענין כתובה יפי' לה מספר כתובתה דכתבי' לנשתנשאי לאחר תעלי כתובתיך והכא כיון דקיי"ל אם נשאת לא הלא קרינן ביה לנשתנשאי לאחר ע"כ והוא מהרשב"א ז"ל. וכתב הר"ן ז"ל בר"פ נערה שנתבתתה דלא ממעטינן מהאי ליבא דלנשתנשאי לאחר תעלי מה שכתוב ליכי אלא כל היכא דאגידא ביה ומעכבא מכוס לתא דידיה אי ממי מהה שלי אפשר לה לנשא אבל כל היכא דלא מעכבא מחמיה כגון באשה שהוחזקה קטלנית אם נשאת לשאיבי כיון דתפסי בה קדושין ונשואין לנשתנשאי לאחר קרינן בה ויש לה כתובה משני ואפי' משליחי אית לה אם הכיר בה שהיא קטלנית אבל אם לא הכיר בה היא הטעתו ולית לה כתובה ע"כ בקיצור: **חזרו ב"ה להורות בדברי ב"ש**. כתבו הוס' ז"ל שם בפ' נערה שנתפתתה דף נ"ג לאו משום דאית להו מדרש כתובה הדרי בהו אלא מקו"ש שאמרו להם ב"ש התרתם הערוה החמירה וכו' דהא אמרינן בפ' האשה שנפלו מלו שמעת להו מדרש כתובה ב"ש משמע דלא חזרו ב"ש משום מדרש כתובה אלא משום הקו"ש ואעפ"כ בהא הלכה כב"ש דדרשי לשון שטר דהא אשכחן כמה אמוראי בשיקרן דדרשי לשון שטר ואשכחנא נמי כמה תנאי קיימי כותייהו דב"ש ברים המקבל דדרשי לשון הדיוט ר' מאיר ור' יהודה והלא הזקן ור' יהושע בן קרחה ור' יוסי ומיהו קשה מב"ש אהלא הזקן ושמא אע"ג דב"ש הם תלמידי הלל הזקן פליגי עליה א"ל כי לית להו לב"ה מדרש כתובה היינו לגרע כחה אבל ליפות כחה לית להו ולהכי חזרו ב"ש להורות כדברי ב"ש ביבמות דהתם הוי ליפות כחה ולאו משום ק"ו והשתא דהמקבל ממי הוי ליפות כחה ובהר חזרה אמרה הלל הזקן ומיהו ב"ש לית להו מדרש כתובה אפי' לגרע וקיימא לן כותייהו דהא הכא בשמעתין לגרע כחה הוא ע"כ בקיצור מופלג. וביד רפ"ז דהל' נחלות ובטור א"ה סי' ק' ובח"מ סי' רפ"ד: **ד הבל נאמנין להעידה חוץ מחמותה** וכו' בין אעדות דמת בעלה בין אעדות דמת יבמה. חמותה ואפי' אינה חמותה עתה רק מלפה לחיות חמותה כגון שהיא אם יבמה ולא אם בעלה ומעידה שמת אינה נאמנת מספר הלבוש. ובתשובת שאלות כתיבת יד להמכם הר' יצחק בר מרדכי ז"ל מלאתי כתוב וחלו בת יבמתה לא קאתי דא"כ אית הויין דליכא לשטויי עלה כדמשני בגמ' גבי בעיין לבת חמיה ע"כ בקיצור עוד כתוב שם שאן חילוק בחמש נשים אלו בין מעידות למסיחות לפי תומן כיון דהשודות נקלקל לא תלקו בהן חכמים ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל ויבמתה ירמה שמא קופה להיות לרתה ע"כ. אמר המלקט הוא פי' רש"י ז"ל. אבל בירוש' קאמר יבמתה ואפי' היתה אחותה וכן כתב ג"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ז דהלכות גירושין סי' ג'. והדין מייתי לה ממי שם פי"ב סי' ט"ז ושולה מתני' עד סוף סי' ה שם סי' י"ח י"ט כ' כ"ב כ"ד ובטור א"ה סי' קי"ח: **ובת בעלה**. ובגרייתא ר' יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל כלה הרי היא בכלל חמות ובגמ' מפרש טעמיה דר' יהודה דחמות סניא לכלה דאמרה קרא אכלה לגירסני וכלה סניא לה לחמות מטעם דמנלה לגרה כל מאי דעבדת ובת הבעל סניא לאשת אב דאמרה קרא אכלה לגירסניה דהם ואשת אב סניא לבת הבעל מטעם אחר דמנלה לאביה כל דעבדת ורבנן ס"ל כמים הפסים לפיס כן לב האדם לאדם האחר אם הוא שונא את זה גם זה שונא את זה הוא אוהבו גם זה אוהבו הלכך לא בעינן לאוסיפינהו דמטעמא קמא שמעינן דאין נאמנות דכיון דחמות סניא לכלה משום דקרא אכלה לגירסנא כלה ממי סניא לחמותה דסניא לה וכיון דבת הבעל סניא לאשת אב אשת אב ממי סניא לה לדידה ור' יהודה הסוא בדברי תורה כתי' שאם רבו מסביר לו פיס הוא מחפיס ואם לאו אינו מחפיס מרבו: **מה בין גט למיתה**. פ' כילד אשת אחיו דף כ"ט: **עד אומר מת ונשאת**. לאו דוקא נשאת אלא אחיו וכו'. והתוס' פ' שני דכתובות דף כ"ב פירשו דהכא מיירי שבאו בזה אחר זה כדמשמע מפי' הגמ' דקאמר דונשאת לאו דוקא ומאי לא תנא לא תנא מתחילה הראשון שהותרה קודם שבא העד השני ובאן כתבו ז"ל עד אומר מת ושנים אומרים לא מת תנא אבל אחד ואחד בזה אחר זה לא תנא לא תנא תנשא: **שנים אומרים מת** וכו'. אע"פ שלא נשאת תנשא אחד ואל בבת אחת לא הנשא ובזה אחר זה מותר להנשא מן התורה אי לאו משום לזות שפחים עכ"ל התוס' ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל הלך אחר רוב דעות וכו' אמר המלקט ומתני' ר' נחמיה היא דסבר כבי בין לקולא בין לחומרא ויביד פ"ה דהל' עדות סי' ב': **ה ואחת אומרת לא מת** וכו'. וזו שאומרת לא מת לא תנשא בגמ' פריך הא אשתו הנשא הא אין ברה מעידה לאחריתה וכתבו תוס' ז"ל ואומר ר"י דדייק מדקתני וזו שאומרת לא מת לא תנשא דלא ס"ל למתני אלא אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת הנשא ואמת ידענא דלאומרת מת קאי דהכיא דלא מת בעיתה לנפשה תחיכה לאיסורא ס"כ ומשני לא מה מיעסריכא ליה דאע"ג דלא שתקה פשיטא לן דלא הנשא בעדות הבראתה מיעסריך לאמוראי היכא דמכחשא ליה ממי לא הנשא דמהו דתימא כיון דאחי מערערא גליא דעתה לגעורי לגרה קאתיא ולענה שלא תנשא ותמות נפשה עם פלגתיה קעבדא הלכך אפי' היא תשתרי קמ"ל: **אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג** וכו' בגמ' פריך וליפלוג ר"מ ברישא ומשני ר' אלעזר במחלוקת שניה ולא תימא שאמא דברי סכל היא אלא ר' יהודה ור' שמעון היא דאמרי גרה לא מכחשא פי' אין הכחשתה הכחשה וסיפא דמתניתין ר"מ היא דמדקאמר אשה אומרת לו מת סתם משמע אפי' גרהה יש לה כח להכחיש ור' יוחנן אמר אפי' תימא ר"מ מודה ר"מ דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא דמקלקלה שלא הנשא קמכוונא ורבנן סברי כבר הימנה לקמייתא. וכתב הרא"ש ז"ל והלכה כר' יוחנן משום דר' אלעזר הוא תלמידו והע"ג דר' יוחנן נשאר מוקשה בגמ' לפי סברת המקשה הוא דנאמר מוקשה אבל ר' יוחנן לא חש לאותה קושיא ומוקי מתני' דקתני ואשה אומרת לא מת ס"ז לא הנשא דוקא בשאה דעלמא ולא בגרה אבל אם היה הלכה כר' אלעזר משום דר' יוחנן נשאר מוקשה אז הוא הלכה כשתמת בתרלה דהכחשת גרה נמי הוא הכחשה ע"כ: **ר' יהודה ור' שמעון** וכו'. ירושלמי פ' היו בודקין: **הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים הרי אלו יבמין**. הא אחת מודה והאחת אינה מודה לא יבמין שהיכן אלא האחת דס"ז ז"ל: **עד אומר מת ועד אומר וכו'**. תוס' פ' שני דכתובות דף כ"ב פירשו דהכא מיירי שבאו בזה אחר זה ס"ל לשולא הוה לאם בשאת לא תנא דכל מקום שהאמינה אבל אם באו בזה אחר זה ס"ל לשולא הוה לאם בשאת לא תנא דכל מקום שהאמינה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חורה עד אחד הרי כאן שנים ע"כ: **אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת.** מי אמריגן דאשה אחת מכחשת את העד היכא שבאין יחד אם אחת הוא כן ה"ל למיתני הכי דה"ל רבותא טפי ובירושי' מצא רביו יצחק דאמ"נ ומייתי ברייתא הכי תוס' ז"ל: הג"ה מכחשת פי' יכולה להכחיש: וז"ל מנוקי יוסף ושם מי שאומר דאשה לנבי עד כשר אע"פ שהתירוה על פיו אפי' נשאת תצא כיון שעד כשר מכחיש וכן דעת הרמב"ם ז"ל שכתב אשה אומרת מת או שהיא אומרת מת בעלי ואח"כ בא עד כשר ואמר לא מת ה"ז לא תנשא ואם נשאת תצא והרמב"ן ז"ל מודה כשהתירוה על פי אשה מן הטעם שאמרנו הרשב"א ז"ל. ובסיפא דמתני' דתנן עד אומר מת ועד אומר לא מת ה"ז לא תנשא ולא קתני ואם נשאת תצא דקדק הרמב"ם ז"ל שאם נשאת לאותו שאומר מת תצא עשאה הרב כשנים אומרי' מת ושנים אומרים לא מת שאם נשאת לאחד מעדיו תצא הצא ולף בזו נחלק עליו הרמב"ן ז"ל ואמר דעד א' בהכחשה לאו כלום הוא כיון שבאו בבת אחת ודאיה וכו' עד תצא ודאי ליתא והא דלא קתני הכא אם נשאת תצא משום דמתני' בנשואין דהיתר מיירי ולא בנשואין דאיסורא ומיהו בירושלמי נרסי' וכו' ע"ש: **ו וצרתה אסורה.** בגמ' בפירקין דלקמן דף ק"כ בברייתא מסיים עלה ר' אליעזר אומר הואיל והותרה היא הותרה ממי צרתה ויש לברר הואיל והותרה ונשאת נ"כ ובעמיה משום דאיכי לא מקלקלה נפשה ולא משום דצרה מעוברת דא"ל אתר ע' דשמא מעוברת היתה ולפילה וכיון שהתה צרתה והפילה אינה מעוברת לא היתה חליצה זו חליצה ע"כ פי' ומן הדין מותרת להנשא לכהן אלא שהרוצה יעשה לומר דכל חליצה מותרת לכהן. ועוד ראיתי כתוב שם בשמו דקדקתי יצאת מלאה חוששת ואמאי הא איכא ממי חזקה ממותרת לשוק כיון שלא היה לה יבם ורובא ממי מתירה לשוק כדאמרן סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות וי"ל כיון דמלאה היא לית לה היתר לשוק ומדברא קלא הוא חזקה ליבום דלשמא תפיל ממי לא חייש' דכיון שיצאת מלאה ועבר זמן לדתה כו' ע"כ ועיין עוד שם. והקשו התוס' בשם ה"ר אלחנן ז"ל דת"ק דר' יהודה דאמר יצאת מלאה חוששת וחייש' למיעוטא אע"ג דליכא חזקה בהדיה ובריש נבי אשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים בעי חזקה בהדי מיעוטא ותירץ דודאי לא בעי חזקה בהדי מיעוטא ואם דנקט דבעי ברישא חזקה בהדי מיעוטא לא בעינן הכי אלא שלא תהא חזקה מסייעת לרוב דאי הוי המיעוט מיעוטא דמיעוטא ע"כ: **היתה לה חמות.** פ"ג דבכורות דף כ' ועי' במ"ש שם ראש הפרק: **יצאת מלאה חוששת.** אע"ג דאיכא חזקה לשוק שהרי בלא יבם יצאת דמסייע חזקה לרובא דנקבות ומפילות מ"מ חוששת דשמא איתרע ליה שהרי יצאת מלאה תוס' ז"ל: ר' **יהושע אומר אינה חוששת.** ירוש' מעמיד דרבנן כי יצאו בודאי ולא בספק יצאת מלאה חוששת שהוא ספק אחד ספק זכר ספק נקבה מדברי תורה לחמיר וי' יהושע ס"ל שהן שני ספקות ספק זכר-ספק נקבה ספק בן קיימא ספק איני בן קיימא שתי ספקות מד"ת לקולא ע"כ: **ב שתי יבמות** וכו'. פ"ג דהלכות יבום **סי' ז'** ה' מ' י' ובעור מ"ש סי' קי"ח: לזו עדים וכו'. שמת בעלה ולזו אין לה עדים זו שיש לה עדים אסורה להנשא לכהן מפני שאמר שאין עדים שמת ושמא חי הוא דעדים מאי אהנו לה הא היא ממי מהימנא לומר מת בעלי. ובגמ' תנא לזו עדים ובאים ולזו לא עדים ולא באים שתיהן אחין כאן זיקת יבום זו מפני באים ווו בעידי חברתה. בפי' ר"ע ז"ל צריך להגיה שהיו שתיהן בעולות ליבמיהן וכו': עוד שם צריך להגיה שאשה שאמרה וכו': **אסורות להנשא.** פי' אם לא היאחיו באים אבל אם היאחיו אותרות ליבמא לבוק אפי' אליבא דת"ק שהרי עכשיו אין שום אחת מהן זקוקה לעדות חברתה שאפי' היה בעל חברתה קיים היה אסורה להתיבם לו כיון שיש לה באים מאחיו וע"כ ל"ש אלא בתיבמו ותתו היבמין אבל בתיבמו ותתרכזו הרי אלו מותרות לזר: ר' **אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמים** וכו' בעי רבא מי טעמא דר' אליעזר דקסבר ארה מעידה לחברתה מי משום דהיא לא מקלקלא נפשה ולא אחבריר טעמיה ומשמע קצת דמסיק דטעמיה משום דלא מקלקלא נפשה ונפקא מינה לדוקא מי אכיבא היא מנסבינן לה לארה ממי אבל אמסובי לארה מקמי דידה לא: וכתוב בנמוקי יוסף ונראה לשה דר"א ואפי' אכיבא היא דמלי אמר כיון דלאכיבא לא מקלקלא נפשה וקושטא קאמרה אפ"ה לא מנסבא ארתה דרבנן סברי תמות נפשה עם פלטתים הוא דקא עבדא ע"כ. ומשמע דר' אליעזר ברבי' בלתי יו"ד שכן הוא ברוב המקומות. וז"ל הר' יהוסף ז"ל אסורות להנשא פי' לחייבין שמא בעלה של יבמתה קיים והרי היא זקוקה: ר' **אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמים הותרו לכל אדם.** פי' הואיל וכל אחת הותרה ע"י עדות שלה ליבמה אחרת גם יבמתה עתה לכל אדם ע"י עדות זו ולא חיישי' שמא בעל יבמתה קיים דבשלמא כשלא נשאו ליבמין ודאי אין עדות זו מועלת לחברתה אע"פ שהיא מועיל לעצמה כי חיישי' שמא היא תשקר ותאמר שמת בעלה כדי לקלקל את יבמתה ואינה חוששת על קלקולה שהיא מקלקלת גם את עצמה מתוך שנאתה כדכתיב תמות נפשי עם פלשתים אבל כשנשאו ליבמין אין שייך לומר זה כי אין עדות של שום אחת מהן מועלת לחברתה דכיון שיש יבמין אחרים מה לי שמת בעלה של יבמתה ומה לי שהיא קיים על כן קסבר ר' אליעזר דלא חיישי' שמא שקרו עכ"ל ז"ל: **ג אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החותם** אע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו ואין מעידין בו אלא עד שלשה ימים: **ואפי' ראוהו מגויר** גלוי על הגליבה והיה אוכלת בו אין מעידין בו אלא עד שתלא נפשו ר' יהודה בן בבא אומר וכו' כך היה נראה שצריך לומר שכן הוא בירושלמי וברב אלפס ובהרא"ש ז"ל: וכך הגיה ה"ר יהוסף ז"ל בשם כל הספרים: וכן נראה שהיא גירסת הרמב"ם ז"ל וכן בר"ע ז"ל אבל הר"ש ז"ל נראה דגרים כמו שהוא כתוב בדפוס וכן ג"כ בנמוקי יוסף ע"ש אח"כ דקדקתי ברב אלפס ז"ל שבפסקיו בפירושו למתני' נם הוא ז"ל גרים בבא דאין מעידין אלא עד ג' ימים נסיפא שפירשה להפסקת דאין מעידין אלא עד ג' ימים אחר שהגיע תלמוד שעל פסקתו. ואיה אוכלת בו וכסי מסתבר שפי' למגרים דה"ל פלגותא דר' יהודה בן בבא דקאי אבבא דאין מעידין אלא עד שלשה ימים סמוך למילתיה אבל אי גרסי' לה בגרסא הוא דוחק גדול דקאי ר' יהודה אהגיעל מגיע אבא ורואה זה מגאתי בירושלמי בלשון המשנה אין מעידין אלא לאחר ג' ימים ובתלמוד אשר עליה מגאתי כתוב ביום מתני' אין מעידין אלא עד לאחר שלשה ימים ע"כ. ואם אין טעות צריך עיון לגירסת דשני לף על פי שבדוחק יתישב: ופשוט הוא דכל ראה בבא

בסי' י"ז וסי' קי"ז וקל"ז: **לא תנשא ולא תתיבם.** בגמ' פריך בשלמא יבומי לא דלמא מיעברא וקא פגעא בחשא אם דאוריתא אלא לא תנשא אמאי הלך אחר רוב בנים דמתעברות ויולדות ומסיק דמתני' ר"מ היא דחיים לאיעוטי ורישא הוי חזקה ליבום ורובא מייתי לה להיתר שוק וחזקה לא עדיף כי רובא דמיל בתרים הלכך לא תתייבם ואיתי מיעוטא דמפילות וסמוך אחזקה וה"ל פלגא הלכך אמי לא תנשא כר"מ דחיים לאיעוטא וסיפא דקתני היה לה חמות לאיה חוששת חזקה לשוק שהרי בלא יבם היתה תחלה כשלאת ורובא ממי לשוקא דאי ממי נתעברה חמותה שמא נקבה היתה או נפל דרוב שוברים ונפלים נקבות והוו אברים מיעוטא דמיעוטא ולמיעוטא דמיעוטא לא חיים ר"מ אבל בנמוקי יוסף כתוב דמסיק בגמ' דסך מתני' כ"ע מודו בה וכו' ע"ש. ובלבו עדים שמת בעלה לא תתיבם ולא תנשא לעולם עד שתדע אם ילדה צרתה או לא ילדה ולא אמרינן שתחלון אחר ט' חדשים למיתת הבעל ותנשא ממה נפשך שאם ילדה צרתה הולד פושר ואם לא ילדה החליצה פוטרת דשמא ילדה הולד של קיימא והחליצה כמי שאינה ואילו תנשא לכהונה ויאמרו חליצה מותרת לכהן לפיכך אם היא נרושה או חלצה החלון אחר ט' חדשים ותנשא אבל לא תחלון בתוך ט' ותנשא אפי' אתר ט' דשמא מעוברת היתה צרתה והפילה וכיון שהיתה צרתה מעוברת לא היתה חליצה זו חליצה ע"כ פי' ומן הדין מותרת להנשא לכהן אלא שהרוצה יעשה לומר דכל חליצה מותרת לכהן. ועוד ראיתי כתוב שם בשמו דקדקתי יצאת מלאה חוששת ואמאי הא איכא ממי חזקה ממותרת לשוק כיון שלא היה לה יבם ורובא ממי מתירה לשוק כדאמרן סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות וי"ל כיון דמלאה היא לית לה היתר לשוק ומדברא קלא הוא חזקה ליבום דלשמא תפיל ממי לא חייש' דכיון שיצאת מלאה ועבר זמן לדתה כו' ע"כ ועיין עוד שם. והקשו התוס' בשם ה"ר אלחנן ז"ל דת"ק דר' יהודה דאמר יצאת מלאה חוששת וחייש' למיעוטא אע"ג דליכא חזקה בהדיה ובריש נבי אשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים בעי חזקה בהדי מיעוטא ותירץ דודאי לא בעי חזקה בהדי מיעוטא ואם דנקט דבעי ברישא חזקה בהדי מיעוטא לא בעינן הכי אלא שלא תהא חזקה מסייעת לרוב דאי הוי המיעוטא מיעוטא דמיעוטא ע"כ: **היתה לה חמות.** פ"ג דבכורות דף כ' ועי' במ"ש שם ראש הפרק: **יצאת מלאה חוששת.** אע"ג דאיכא חזקה לשוק שהרי בלא יבם יצאת דמסייע חזקה לרובא דנקבות ומפילות מ"מ חוששת דשמא איתרע ליה שהרי יצאת מלאה חוששת שהוא ספק אחד ספק זכר ספק נקבה מדברי תורה לחמיר וי' יהושע ס"ל שהן שני ספקות ספק זכר-ספק נקבה ספק בן קיימא ספק איני בן קיימא שתי ספקות מד"ת לקולא ע"כ: **ב שתי יבמות** וכו'. פ"ג דהלכות יבום **סי' ז'** ה' מ' י' ובעור מ"ש סי' קי"ח: לזו עדים וכו'. שמת בעלה ולזו אין לה עדים זו שיש לה עדים אסורה להנשא לכהן מפני שאמר שאין עדים שמת ושמא חי הוא דעדים מאי אהנו לה הא היא ממי מהימנא לומר שמת בעלי. ובגמ' תנא לזו עדים ובאים ולזו לא עדים ולא באים שתיהן אחין כאן זיקת יבום זו מפני באים ווו בעידי חברתה. בפי' ר"ע ז"ל צריך להגיה שהיו שתיהן בעולות ליבמיהן וכו': עוד שם צריך להגיה שאשה שאמרה וכו': **אסורות להנשא.** פי' אם לא היאחיו באים אבל אם היאחיו אותרות ליבמא לבוק אפי' אליבא דת"ק שהרי עכשיו אין שום אחת מהן זקוקה לעדות חברתה שאפי' היה בעל חברתה קיים היה אסורה להתיבם לו כיון שיש לה באים מאחיו וע"כ ל"ש אלא בתיבמו ותתו היבמין אבל בתיבמו ותתרכזו הרי אלו מותרות לזר: ר' **אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמים** וכו' בעי רבא מי טעמא דר' אליעזר דקסבר ארה מעידה לחברתה מי משום דהיא לא מקלקלא נפשה ולא אחבריר טעמיה ומשמע קצת דמסיק דטעמיה משום דלא מקלקלא נפשה ונפקא מינה לדוקא מי אכיבא היא מנסבינן לה לארה ממי אבל אמסובי לארה מקמי דידה לא: וכתוב בנמוקי יוסף ונראה לשה דר"א ואפי' אכיבא היא דמלי אמר כיון דלאכיבא לא מקלקלא נפשה וקושטא קאמרה אפ"ה לא מנסבא ארתה דרבנן סברי תמות נפשה עם פלטתים הוא דקא עבדא ע"כ. ומשמע דר' אליעזר ברבי' בלתי יו"ד שכן הוא ברוב המקומות. וז"ל הר' יהוסף ז"ל אסורות להנשא פי' לחייבין שמא בעלה של יבמתה קיים והרי היא זקוקה: ר' **אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמים הותרו לכל אדם.** פי' הואיל וכל אחת הותרה ע"י עדות שלה ליבמה אחרת גם יבמתה עתה לכל אדם ע"י עדות זו ולא חיישי' שמא בעל יבמתה קיים דבשלמא כשלא נשאו ליבמין ודאי אין עדות זו מועלת לחברתה אע"פ שהיא מועיל לעצמה כי חיישי' שמא היא תשקר ותאמר שמת בעלה כדי לקלקל את יבמתה ואינה חוששת על קלקולה שהיא מקלקלת גם את עצמה מתוך שנאתה כדכתיב תמות נפשי עם פלטתים אבל כשנשאו ליבמין אין שייך לומר זה כי אין עדות של שום אחת מהן מועלת לחברתה דכיון שיש יבמין אחרים מה לי שמת בעלה של יבמתה ומה לי שהיא קיים על כן קסבר ר' אליעזר דלא חיישי' שמא שקרו עכ"ל ז"ל: **ג אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החותם** אע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו ואין מעידין בו אלא עד שלשה ימים: **ואפי' ראוהו מגויר** גלוי על הגליבה והיה אוכלת בו אין מעידין בו אלא עד שתלא נפשו ר' יהודה בן בבא אומר וכו' כך היה נראה שצריך לומר שכן הוא בירושלמי וברב אלפס ובהרא"ש ז"ל: וכך הגיה ה"ר יהוסף ז"ל בשם כל הספרים: וכן נראה שהיא גירסת הרמב"ם ז"ל וכן בר"ע ז"ל אבל הר"ש ז"ל נראה דגרים כמו שהוא כתוב בדפוס וכן ג"כ בנמוקי יוסף ע"ש אח"כ דקדקתי ברב אלפס ז"ל שבפסקיו בפירושו למתני' נם הוא ז"ל גרים בבא דאין מעידין אלא עד ג' ימים נסיפא שפירשה להפסקת דאין מעידין אלא עד ג' ימים אחר שהגיע תלמוד שעל פסקתו. ואיה אוכלת בו וכסי מסתבר שפי' למגרים דה"ל פלגותא דר' יהודה בן בבא דקאי אבבא דאין מעידין אלא עד שלשה ימים סמוך למילתיה אבל אי גרסי' לה בגרסא הוא דוחק גדול דקאי ר' יהודה אהגיעל מגיע אבא ורואה זה מגאתי בירושלמי בלשון המשנה אין מעידין אלא לאחר ג' ימים ובתלמוד אשר עליה מגאתי כתוב ביום מתני' אין מעידין אלא עד לאחר שלשה ימים ע"כ. ואם אין טעות צריך עיון לגירסת דשני לף על פי שבדוחק יתישב: ופשוט הוא דכל ראה בבא

פרק מצ האשה שהלך בעלה. תוס' פ' ר"א דמילה דף קל"ו ובגמ' פ' החולץ דף כ"ו וביב פ"ג דהל' יבום סי' מ"ז י"ח ובעור מ"ש כולה פרקין

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דתלתא בני דמתני' הוא אין מעידין לפי גרסת רש"י ז"ל אבל לגרסת האחרת נ"ע אמתי שיהא ואיתא למתני' פ' אלו מציאות דף כ"ז ור"פ יש בטור וביד פי"ג דהל"ע סי' י"ח כ"ל ובטור א"ה סימן קי"ח: **פרצוף הפנים עם החוטם** דאמר קרא הכרת פניהם עניהם בם מסמע ולא בשאר הגוף: וכתבו התוס' והרא"ש ז"ל בספר היטב דהא דאמרינן אין מעידין אלא על פרצוף הפנים היינו כשאין שם אלא הראש דאז אין יכול להכירו בעביעות עין אם לא שיהא כל הפרצוף שלם עם החוטם אבל אם כל גופו שלם אפי' אם אין פלמת וחוטם יכול להכירו בעביעות עין על ידי שיתמיד שהיה לו בגופו ואפילו אחר כמה ימים והיכא שאינו נחבל בפניו נראה דבר פשוט שיכלו להכירו בעביעות עין של גופו ולורתו כי לורתו אינה משתנה כל כך ונראה הוא לעינים שמכירין אדם מת בעביעות עין אחר כמה ימים וגם יכול לאיתא דהיכא שאין ידוע מתי הרג אין לתלותו אלא בתוך שלשה ימים דוקא ע"כ: אבל בגאונוקי יוסף כתב שאין זה נכון בעיני הרשב"א והרא"ש והריטב"א ז"ל דהא מתני' דתמה קתני ואפי' כל הגוף שלם ולא עוד אלא דכיון דקתני אפי' יש בימינו מסמע אפי' שגופו שלם ויש בו שימנין אין מעידין עליו אלא על פרצוף פניו עם החוטם ומיהו ודאי אם יש להם סימן מובהק בגופו מעידין עליו בכל מקום שנגופו וכדאמרינן וכו' ע"ש: וסימן מובהק יקרא כגון חסר או יתר בשחל מאבריו ובכליו אפי' סימן מובהק לא מהני דחייש' לשאלה ובשמור יתבאר עוד. גם על מה שכתבו התוס בשם ר"ת ז"ל דהיכא שאינו נחבל בפניו נראה דבר פשוט הוא וכו' גם זה אינו מתוור בעיניהם ז"ל דהא מילתא פסיקתא קתני אין מעידין אלא עד שלשה ימים ואפי' שלא נחבל בפניו מסמע ועוד וכו' ע"ש. גם על מה שכתבו דהיכא שאין ידוע מתי הרג אין לתלותו אלא תוך שלשה ימים דכיון דעשמא דשמא נחפה תשמא דרבנן ובספק תשמא לא נחמיר דדיינינן ליה לקולא דתוך שלשה ימים הוא ומיהו כתב הרשב"א ז"ל דלישנא דמתני' מכרעא דזה לספרים דגרסי אין מעידין אלא עד שלשה דיינינן לחומרא אבל למקלת ספרים דגרסי כל שעברו ג' ימים אין מעידין עליו משמע דדוקא לאחר שלשה הא בתמא מעידין עליו ע"כ. וכתב הריטב"א ז"ל דיש חוששין להחמיר גם בזו ע"כ: **אע"פ שיש סימנין בגופו** בגמ' כגי' לאוקומה למתני' דלא כר' אלעזר בן מהבאי דאיהו אמר בברייתא מעידין על הסומא אלמא דסבר סימנים דאורייתא דלא כתנאי' ומיהו לא רבא בלישנא בתרא דכ"ע סימנין דרבנן וכסימן מובהק כ"ע ל"פ דסמכינן אמיסור דאורייתא אע"ג דסימנין דרבנן ושומא ר' אלעזר סבר סימן מובהק הוי ורבנן סברי לא הוי סימן מובהק: ולישנא קמא דאמר רבא דכ"ע סימנין דאורייתא ומתני' דקתני אע"פ שיש סימנין בגופו וכליו כשנותן סימנין בגוף שהיא אחוה אור אלו סימנין מיהו וכליו ומי אע"פ שנתן סימנין מובהקין חייש' שמא הוא הבאילו לאחר ואומו אחר הוא שמת וסבורין הם שזהו בעל הבגדים והב"א לשולם לא חייש' לשאלה וכליו דקתני במתני' דלא סמכינן אסימניהו בשאומר הבגדים הוי לבנים או שאומר שחורים הוי או שאומר אדומים הוי דאין אלו סימנין שהרבה בגדים יש לבנים שחורים ואדומים אבל אם נותן בהן סימנין אחרים אה"ג שאם הם מובהקין דסמכינן על פיו אי כגון אם היה חסר אבר או יתר בידיו וברגליו או שום שנוי באחד מאבריו סומכין עליו: **אפי' ראוהו מגוייד** בגמ' פריך לימרא דמגוייד חיי ורמיליה דתנן בפ"ק דאהלות אדם אינו משמא עד שתצא נפשו אפי' מגוייד אפי' נוסקי שמוי הוא דלא משמא הא מחייא לא חייא מוקי אביי למתני' בר"ש בן אלעזר דאמר בהדיא בברייתא לף על המגוייד אין מעידין והכיא דב"ק דאהלות אתיא כרבנן דאמרי בהדיא בברייתא מעידין על המגוייד וסיפא לקתני מן הארכובה ולמעלה תנשא דמשמע מגוייד לא חיי שאני מייא שמחזיקות ומנדלות כאב המכה ונופח ורבא מוקי למתני' בסכין מלובנת באש שמתוך המכוה מתרפא ואתיא מתני' לדברי הכל: ר' יהודה **בן בבא אומר לא** וכו' בגמ' בעי' ר' יהודה בן בבא לקולא פליג דקאמר ת"ק אין מעידין אלא עד שלשה ימים ואתא ר' יהודה לימיר יש לך אדם או מקום או שעה שאינו ממהר לנפוח ולהסתמת ויכול להעיד אפי' לאחר ג' ימים או לחומרא פליג לת"ק אמר עד שלשה ימים מעידין ואתא איהו לימיר פעמים שאפי' תוך שלשה אין מעידין ובעי לנפשיה מדרב דימי שהביא את אשתו לפי שהעלאה אחר שלשה ימים ורבא הביא את אשתו מי שהעלאה אחר המשה ימים דאי אמרת בשלמא לקולא פליג אינהו דשבוד כר' יהודה בן בבא א"ל לחומרא פליג אינהו דשבוד כמאן ודאי שאני מיא דלמתי ופרכי' והאמרת מיא מרחו ומשני ס"מ היכא דאיכא מכה או מכשירין המכה ונופח אבל היכא דליכא מכה מילתא לפי ומיהו מיהו לנפוח ולהסתמת וה"מ דמיא מילתא לפי מיהא דבין מכה דוקא דבי אפקיה חייש בשעתים אבל אי אשתאי אדרבא בתר הכי מיתפח הפה: **ד' נפל למים** וכו' ביד בהלכות נירושין פי"ג פי' ט"ו: **מעשה באחד שנפל לבור** וכו' גמ' הכיא א"ל לר"מ אין מזכירין מעשה ניסים אפי' אינו מת מחמת המים היה לו למות מחמת דבר אחר שאותו הבור היה של שיש ומתליקין ואינו יכול לישון מעומד ור"מ סבר אפשר להתחזק מעט ע"י שן שלא שמעה בים ולישן: **ושהו כדי שתצא נפשם** כך היה ג"ל שנ"ל אמנם כתב ה"ר יוסף ז"ל נפשו בו"ו. מלאתי: **בעשיא** ס"א בחשיא באל"ף: **ששלשלוהו** נים ולא עלתה בידם אלא רגלו ואמרו חכמים מן הארכובה ומעלה תנשא כתב בגאונוקי יוסף הא דאמרי' תנשא משום דכיון שלשלוהו סם ברגלו הא ודאי הגלו הא אבל אדם שנפל נים והשליכו מעודה והעלו רגל אחת מן הארכובה ולמעלה אין מעידין עליו אע"פ יש להם בו סימן מובהק שאני אומר רגל אחר הוא כדמוכח וכו' ע"ש. וכתב שם מגיד משנה בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל אלא התירוה להנשא אלא לאחר י"ב חדש גם לפי שידוע שטריפה אינה חיה י"ב חדש וכן אמרו בירושלמי ר' תנאי בעא קומי ר' יוסא לא מסתברא נותנין לו שהות כדי טריפה א"ל אף אנן סברין כן ע"כ: **ה' אפי' שמע מן התינוקות** וכו' ביד פי"ג דהל' נירושין ס"ו. וכתוב בגמוקי יוסף ואמרו ז"ל מסתברא דשל מפי גוי מסיח לפי תומו כשר כיון שכשר מפי עבד ואשה וכדאמרי' הכא כשמע מפי בשים ומפי קטנים משום דקשמא קאמרי ע"כ: וכתוב בב"י שם פי' י"ז דמדברי הטור נראה שלא הארכיו לומר יד וכך רבנן וספרני הון הטם אלא באומרים הרי אנו באין מנשפוד ונקבר את אים

פלוני אבל אם אמרו מת אים פלוני מסיחין את אשתו אע"פ שלא אמרו דבר **אחר** ואין ק דעת הרמב"ם ז"ל שם בפי"ג שכתב וכו' ולישנא למתני' הכי דייק דגבי בשים נקט אומרות מת אים פלוני ובני תיתקל נקט אומרים הרי אנו הולכין לספוד וכו' ואם איתא ליעדביה וליתני אפי' שמע מן הנשים או מן התינוקות מת אים פלוני דיו ע"כ ועיין עוד שם ויש מי שדקדק מלשון הרמב"ם ז"ל שכתב עכשיו באנו מהשפדו של פלוני וכו' דדוקא לאחר שמכינן מדברי התינוקות אבל אם לא אמרו עכשיו באנו לא סמכינן עליהם כלל ושכן משמע מלשון הגמ' דקתני הרי אנו באים דמשמע עתה אנו באים: **ר' יהודה בן בבא אומר בישראל אע"פ שמתכוין ובגוי** וכו' כך מלאתי הגרסא ברב אלפס והרא"ש ז"ל וכן הגיה ר"ש לוריא ז"ל: ובגוי אם היה מתכוין אין עדותו עדות רק בעינן מסיח לפי תומו ביד שם פי"ג שימן י"ח: **ן מעידין לאור הנר** ביד פי"ג סי' כ"ב כ"ג ואיתא בירושלמי פ' התקבל: **ומשיאין על פי בת קול** שהמת דמתניתין כב"ה ולא כב"ש דאמרי אין מסיחין על פי בת קול ושמעת אבל אורחך דאי משכחת תנא דתני שתמת אין מסיחין ודאי ב"ש היא ולא סמכינן עלה: **מעשה באחד שעמד** וכו' כ"ל: **ולא מצאו שם ארם והשיאו את אשתו.** פי' דאמרינן בן אדם היה והלך לו ומשום תקנת עגונה התירו שאם לא תאמין זה אמר תשאר עגונה: ואיתא בירושלמי פ' כל הגט ובגמרא פריך ולימא שד הוה ומסיק דחזי ליה בגוותא דבגוותא דאינהו בגוותא לחוד היא להו ולא בגוותא דבגוותא ותו מקשה ולימא נרה הואי שאמא אחר במקום אחר ובאה לקלקלה ומלכה לה ומאי תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הסכנה כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין כגון מי שהיה מוטלך בבור וכו' וכלא אמי בשעת הסכנה דמי שאם לא תאמין זה תאמין זה לא תאמינא אחר ותשב ענוה: וכתב הריטב"א בשם רבו ז"ל דכיון דלא חייש' לגרה בשעת הסכנה ס"ה דלא חייש' לשד כלל ואע"ג דלא חזי ליה בגוותא דבגוותא ולהכי מייתי הא דר' ישמעאל לתרוצי אפי' קושיא דשד ואומר ר"י בעל התוס' ז"ל דהא דחייש' הכא ובמסכת נידה וכפ"ק דמגילה לשד דוקא בשדה או בגורות שהשדים מצוין שם אבל בעיר אין מוחשין לא לעניין מחיית שלום ולא לעניין נע ונעות אשה וכן הוא בירושל' ג"כ שמוקי יוסף: **מעשה בצלמון** וכו' ביד פ' שני דהלכות נירושין סימן י"ג ובטור אה"ע סימן קמ"ו ושם וגם בהרי"ף והרא"ש ז"ל גרסי' בהאי סיפא ממקום פלוני ואשאר להיות שהוא פירוש דומיא דסיפא הוי כמו ריבא אלא שקשה על זה קלת דבהרי"ף והרא"ש ז"ל ליתא לגרסא מקום פלוני בריבא ובקלת שהריס בהכך בריבא יש ובסיפא לא יש וז"ל הרמב"ם ז"ל שם פי"ג סי' כ"ז שהרא"ל שאמר מת אים יהודי עמנו במקום פלוני כך וכך לוותו וכך היו סימניו אין אומרים באומר הדעת פלוני הוא עד שיעיד העד שהוא פלוני ויכיר שמו ושם עירו ע"כ: **ן א"ר עקיבא** וכו' ר"פ האשה שלום: **לנהרדעא לעבר השנה** אע"ג דאין מעברין את השנים בח"ל דכתיב לשכנו תדרשו כל דרישות שאתה דורש לא יהו אלא לשכנו בל מקום אמרי' בס"פ הרואה שנה ר' עקיבא שלא הגיה כמותו בא"י: מלאתי אית דגרסי מלאתי דמשמע שנתמיה היה מבקש לר' עקיבא. ומלאתי מונה אלא יהודה בן אבא בלבד וגם בסיפא מלאנו חבר ליהודה בן אבא: ונראה דה"פ דמתניתין שמעתי שכל חכמי ארץ ישראל ס"ל שאין מסיחין אשה ע"פ עד א' חוץ מר' יהודה בן בבא אמת הדבר: **ונמחי לו** כן הדברים אמר לי אמור לשם משמי אתה יודעים שהמדינה הזאת מסוכנת ומ' כך ל"ל: ואית דגרסי ומתי ויש"ל ומתי וכל הגרסאות הללו הוו כמו ומי ר"ש דנספ"ל דמסכת זבחים וכן ומתי דכסתוב והוא מלשון אם ה' אלהים והוי כמו ומאמתי באל"ף: ופי' משובשת בגייסות דעתם מחמת הלסטים שילהו לשנוא הדרך ואיני יכול ליך ולהשיב זה שמעתי: אמנם ס"ר יוסף ז"ל כתב כי' זה רחוק ויותר היה נראה נכון לפ' המדינה הזאת משובשת בגייסות ואי אפשר למנות בכל פעם שני עדים עכ"ל ז"ל: **חשיא ר"ג הזקן את נשותיהם על פי עד אחד והוחזקו** וכו' ר"פ האשה רבא ור"פ יש בטור ובמלאתי שונה בשם הר"ר יהוסף אבכמי ז"ל והוחזקו להיות מסיחין ע"פ עד א' והוחזקו להיות מסיחין עד מפי עד וכו' ע"כ ומלאתי כתוב בתשובות שאלות רבינו יצחק בר מרדכי דינבורגא וז"ל שמסיחין את האשה על פי עד א' כן הוא הלשון בכל המקומות ובשום מקום לא אמרו שאשה נשאת על פי עד א' אלא אמרו מסיחין כלומר ב"ל והיינו שלריכה היתר ב"ד ואמרו עד אחד כלומר ביקרא עד והיינו כשיעיד בב"ד ע"כ: עד מפי עד מפי אשה ואשה מפי אשה עבד מפי עבד מפי שפחה כך ל"ל: ותוספת יו"ט קיים הגרסא וז"ל בבולו דוכתי כו'. וכשר לעדות אשה ע"כ: ומצינו לפרש ואשה מפי אשה מפי עבד מפי שפחה שר"ל שהאשה שמעה מפי אשה והאשה שמעה מפי עבד והעבד שמע מפי שפחה אך יותר נכון לפרש דה"פ שהאשה שמעה מפי אשה אחרת או לא שמעה מפי אשה אלא מפי עבד או מפי שפחה ועיין במהר"י קולון ז"ל סרס ק"ח: וי"ש לגרסי נמי מפי שפחה מפי קרובים וכתב הר"ן ז"ל בפ' שבועות העדות דף ס"ו ע"ב שהדין בכל עד מפי עד אם הראשון כפר אין השני האומר בשמו עוד לאמן ע"כ וכן כתוב ג"כ הרא"ש בשם הרמב"ן ז"ל שם דף ל"ה: וכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל דה"ה לכל הפסולין בעבירה מן התורה לאם מסיחין לפי תומן כשרים לעדות אלא גרשי מגוי מסיח לפי תומו ע"כ: וביד פ' י"ג דהלכות נירושין סי' ט"ו ובפ"ה דהלכות עדות סי' ב' ג': **ר' עקיבא אומר לא על פי אשה ולא על פי קרובים** כך היא הגרסא בהרא"ש ז"ל וכן הגיה ה"ר יהוסף ז"ל: וכגון' פריך וסבר ר' עקיבא על פי אשה לא והתניא יכו' ומסיח באן קודם שהחזיקו להיות מסיחין כאן לאחר שהחזיקו: **א"ל מעשה בבני לוי** לר' עקיבא אמרו וקשה לא"ל מי אמרו לו קמי אר' אלעזר ור' יהוסף היכי מלינן לאמר לדעתם עדיפא אשה אחת יותר מאיש אחד: **בבני** לוי בהרא"ש ז"ל כתוב בבני לוד ונראה ששם נפל טעות: והמיתוהו בסולדא כך ל"ל: אי אי חברנו גרסי' רש"י ז"ל: ומת לשם מת וקברתיו גרסי': בפי' ר"ש ז"ל הפונדקית נויה מסיחה לפי תומה אמר המלכא בגמרא מפרש דמיירי דקודם שנאלו לה אין הבינו ראוה שסיחה בוכה והיינו מסיחה לפי תומה: ביד פי"ג דהלכות נירושין סימן י"ד: **א"ל ולא תהא בהנת** משום שהתרין בספור חור ושנה אמרו לו: ס"ג לכשהא הפונדקית נאמנת והפונדקית הוליאה להם מקלו

ומגלו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ומנעלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו אומנם ברש"י ז"ל הלשון כך הוליאה לסם מקלו וכו' הרי שלא עליה שמכו אלא לפי תומה השיתה והניחה לסם מקלו ותרמילו ע"כ:

ובתשובות מהר"י קולון ז"ל בשרש קכ"א משמע שהיה נורם הראתה לסם מקלו ותרמילו וקבלו ע"ש: סליק פרקא

וסליקא לה מסכת יבמות בעזר אל אשר כבודו מלא תחתיות עליות ורומות: בעה"י שוכן ערבות זובר ברית אבות נתחיל מסכת כתובות.

מסכת כתובות

פרק א כתב הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר הזרעים דסידר התנא כתובות אחר יבמות ע"כ: ושם ברש יבמות כתבתי בשמו טעם למה לא הקדים כתובות ליבמות הדרשו משם: והשתא נלע"ד לומר דמשום דתנא מיבמות קא סליק דיבמה לא בעיא קדושין אלא מאחר מדרבנן סמך השתא לסדר כתובות אחריה דהוי נמי כל כתובות מדרבנן דהא הלכתא כרב נחמן וכהתמא דתלמודא בכמה דוכתי דרבנן תקנו כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וכדסתם לן נמי רבי בפ' שבעה שנתפתתה לא כתב לה כתובה בתולה נובה מאתים ואלמנה מנה מפני שהוא תנאי ב"ד ולא כרשב"ג דאית ליה בפ"פ בתרא דמכילתין דכתובת אשה מדאורייתא ולזה ההחיל ג"כ בבתולה נשאת וכו' שהיא ג"כ תקנת חכמים ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני ברישא בתולה כתובתה מאתים וכו' שהוא עיקר המסכתא אלא איידי דהאי בבא זוטרא נקטה ברישא ועוד דאפשר ליהא ואה"כ לכתוב לה כתובתה כגון שמייחד לה מטלטלין כנגד כתובתה או שנטעל קנין על כתובתה דקיי"ל קנין לכתובה עומד להכי פתח ברישא בנכסולין כך נלע"ד: **א בתולה נשאת** וכו'. פ' עשירי דהלכות אישות סי' ט"ו ובטור א"ה סי' ס"ד. **בתולה** הא דלא קתני הבתולה כדקתני אשה נקנית היבמה נקנית משום דהתם אקרא קאי כי יקח איש אשה אשה הכתובה בתורה וכן היבמה אבל הכא לא קאי אקרא. והא דלא תנן בפ"ק דקדושין העבד עברי אע"ג דכתיב בקרא כי תקנה עבד עברי משום דא"כ ס"ל למיתני העבד העברי אשיטו דטוק ומין דרך התלמוד לדבר כן ומיטו נבי איש ואשה רגילין בכל מקום לשנות בה"א אע"ג דלא קאי אקרא כמו האשה שהלכה האשה שנתאלמנה האיש מדיר את בנו בנזיר הוס' ז"ל: **נשאת**. הא דלא קתני נושאין את הבתולה כמו האיש מקדש לפי שהיה מקבל יותר ושוד דאי הנא הכי ס"א בעל כרחו כדמשני נבי הא דכריך ונתני האיש קונה ושוד דהתם אקרא קאי כי יקח איש אשה: **ליום** הרביעי ולא בגיל חמישי. כדאמרי' בפ' בתרא דגלה דליכא בתובה דלא רמי הוגרא כ"ם אם יעבו נשואין בגיל חמישי דליכא למיחש שיחרד בנשואין וכתובה ולא בעיל הוס' ז"ל: ובגמ' חני בר קפרא בתולה נשאת ברביעי ונבעלת בחמישי הואיל ונאמרה בו ברכה לדנים אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בששי הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם. ונלע"ד דמשום הכי דייק תנא וקתני ליום הרביעי ליום החמישי בגמד ולא קתני ביום הרביעי ביום החמישי בבית לרמוז לנו ג"כ שהכוונה להועלת הנמשך ביציאת היום רביעי דהייט גיל חמישי שנאמרה בו ברכה לדנים וכן ג"כ ליום החמישי להועלת הנמשך ביציאת יום חמישי דהייט גיל ששי שנאמרה בו ברכה לאדם. ומיהו בירום' ובדב אלפס והרא"ש ז"ל הגירסא ביום בבית. ומי גרסי' הרביעי החמישי בה"א נלע"ד שאשתר שבא לרמוז לנו דלכתחלה אין לו לכנוס בעיו"ש אחר ביום רביעי דלא מיקיים שמא דאשה היה לו טענת בתולים דהא אין ב"ד יושבין ביום טוב ואגב דהנא הרביעי בה"א הנא נמי החמישי בה"א א"ל הרביעי החמישי בה"א הוידיעה שיהיה לתעם אם חל בהן יו"ט שאין קונין קנין ביום טוב ובגלו הכי תנן במ"ק פ"ק דאין טשאין נשים בחול המועד: וקשה לע"ד דלא איצטריך למיתני הכא רק שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לב"ד ביום ה' דמה צריך להודיעו עתה שפעמים בשבת וכו' ונלע"ד דאפשר לומר דה"ק דלע"ע שפעמים בשבת בתי דינים יושבין וכו' וא"כ מי לבבא מהאי טענתא באחד בשבת עכ"ז שקדו חכמים על הקנה בעות ישראל ונמצא לפי מה שהכתיב שנם הבני פעמים אחרים טענתא דברכה ושעמא דשקדו גרמזו במשנה ואיתרעו קלת הקושיא שהכתוב בכמוך בשם הר"ן ז"ל כך נלע"ד: **אלמנה**. מפרש בגמרא על שם שאין לה אלא מנה ואיידי שאם נתאלמנה מנשואת אין לה אלא מנה וקרינן לה אלמנה מן האירוסין נמי קרי לה אלמנה ואלמנה כתיבא בתורה על שם העתיד מאי דעתידי רבנן לתקוני: **שפעמים** בשבת. דאבתולה קאי רש"י ז"ל. ונלע"ד שאפשר שכוונו לומר אבתולה דעלמא קאי והיינו דמלי קאי אפי' אלמנה כגון אלמנה מן האירוסין א"ע כ"פ אבל בתולות אפי' בתולות דלא שייך בהו טענת בתולים דלא דמיליתא אגב אורחיה קמ"ל דמשכחת כולהו תלתא גיורת ושבויה ופפחה באשה אחת כיצד גיורת קטנה שהגיירה והדר נשבית ופדאוה לשם שפחה לעבדות והדר שחררוה ושיינו נמי דקתני ברישא והשפחה ולא קתני והמשוחררת לקקתני גיורת ול"כ נקט בסיפא לגון רבים כיון דהאמת היא שהן שלם בשיב ושלק לומר בכולם לגון רבים כיון שאפשר להיות הגיורת ג"כ שבויה ושפחה משוחררת וכן השבויה אפשר להיותה גיורת ומשוחררת וכן השפחה המשוחררת ואמאי תנא דלאחרמי דהויא באשה אחת כולהו הני תלתא הרשתקי לעפ"כ כתובתה ק"ק כיון שהיא פחותה מבת שלש כנלע"ל ואע"פ שהוא דחוק דרבוי מלות בנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו להאי פירושא לא קאי ארבוי נשים בפסוקו אלא ארבוי עניים: ובשם הר"ן ז"ל ראיתי כתוב דנקט שנפדו ברישא משום שהוא מצוה לכתות וכן נמי גיורת יש בה מצוה שא"כ בשחררו דלא מיבעיא שאין בה מצוה אלא אדרבא יש איסור בדבר ומ"מ נקט ברישא גיורת בתחלה כי סיני לליטמאי' הלי דיוקא דמשני א"כ הכא דמיירי בפוטל הפדיון והגרות והשחרור ל"ל הכי אבל ברישא לא ע"כ בקיצור: **פחותות מבנות שלש שנים** וכו'. בטור א"ה סי' ס"ז: **ב הגדול שבא על הקטנה** וכו'. ביד שם פי"א סי' ג' ובטור א"ה סי' ס"ז. ירום' ניהא גדול שבא על הקטנה הבתולים חוזרין קמן שבא על הקטנה הבתולים חוזרין קמן שבא על הגדולה אין הבתולים חוזרין א"כ אבין אתחר שבא עליה אלא כדרכה א"ר יוסי ב"ר אבין ואמי' תימא בכדרכה קמן ביאתו ביהה אבל אין כי

פתח פתוח משום דלא פסיקא ליה דבכל הבתולות שייך טענת לא מצאתי דם בין קטנה בין גדולה בין בוגרת אבל טענת פתח פתוח ליהא אלא בקטנה וגדולה אבל בוגרת אין לה טענת פתח פתוח מש"ה לא תני לה א"כ והוא הכון דנקט לשון טענת בתולים שהיא מלה כוללת דשייך בה נמי טענת פתח פתוח כדמסמע בגמ' בעלה ע' אלא משם דהי לה דאפשר דשונו טענת פתח פתוח לא אסרה על עצמו דאפשר דלא קים ליה בפתח פתוח ומתני' לא מייתי אלא דקא טעין טענת דמים. ומלת שאם היה לו דגלה שהיא מלה זרה דלא ס"ל למיתני אלא ואם היה לו טענה וכו' נלע"ל שבא לרמוז לנו הא דאמר רבי לקמן בגמ' דלא שנו אלא קודם תקנת עזרא אחין בתי דינין קבועין אבל מתקנת עזרא ואילך בבתי דינין קבועין בכל יום אשה כשאח בכל יום והיינו דקתני שאם היה לו כאילו הוא תחלת ענין אחר בשני עצמו כלומר בכל יום שיבא יבכים לב"ד הם הוא אחר שבתבולה תקנת עזרא ודייקא נמי דקתני היה משכים לב"ד ולא קתני היה מבכים לפיכם ס"מ דב"ד אחר הוא דקתני ס"מ כך נלע"ד: וכתב הר"ן ז"ל דהא דאמרי' בגמ' דבמקומות שב"ד קבועין בכל יום אשה בשאח בכל יום לא דוקא אלא בכל יום בשחרתו ב"ד יושבין קאמר דהיינו כל הימים לאפוקי ע"ש דלא שאפי' יבעול לאחר שיתעסקו בצרכי חופה כבר עבר רובו של יום ואין ב"ד יושבין אלא עד חצות ולבעול בליל שבת נמי לא דמגיל שבת עד אחר בשבת איכא משום איקרורי דעתא דאי לא"ה וכו' ע"ש: **ב בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה**. וכו' פ' עשירי דהלכות אישות סי' ז' וי"ט וי"א ח': והכתובה היא אלשים ושבעה דרסם וחצי מכסף לרוף שכתובת אשה הוא בכסף מדינה שחלק אחד ככף ושבעה הלקים נחצת סך הכל שלש מאות דרסם שהם ח' פעמים שלשים ז' וחצי. ועיין בגר"י פ' הבא על יבמתו דף תכ"ג שכתב בשם רבינו יונתן מנה דאלמנה היינו מנה מדינה דהיינו שמונים שבמנה של תורה דהיינו בנים עשר דינרין וחצי ע"כ **וכם** ג"כ דברי הרמב"ם ז"ל שם ביל שהדינר הוא מיתקבל אחד שהוא דרסם וחצי וכן כתב בר"פ שור שנגח ל' וה' דף י"ט ודלא כרבינו יצחק בר שמואל בעל התוס' שכתב לא"מ כתובת בתולה דאיכא מ"ד דכתובתה דאורייתא הויא בכסף צורי אלא אפי' כתובת אלמנה דלכ"ע הויא דרבנן הויא בכסף צורי דהא דאמר רב יהודא אמר רב אפי כל כסף האמור בתורה הוא כסף צורי ושל דבריהם הוא כסף מדינה היינו דוקא בשלשים שהוא כסף קונה האמור בתורה דלא אשכחן בתורה אלא שלשים דהיינו שקלים: **אלמנה** ע"ש שאין לה אלא מנה כמ"ש לעיל וה"ר דוד קמחי ז"ל כתב בשרש אלש ויפה פירש ר' יונה שכתב כי מן הענין הזה נאמר לאשה שמת בעלה אלמנה מפני שאינה יכולה לדבר ולריב על בני ביתה והנון באלמנה טוספה כאשר נוספה בגשים רחמיות והיא על משקל רעגנה ע"כ: **הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות** וכו' מיכן למימר דלא זו לף זו קתני לא מיבעיא גיורת דכתובתה מאתים דהא קיימא לן גר שנתגייר בקטן שגדל דמי אפי' גדול כ"ש קטן וודאי שכתובתה מאתים אלא אפילו ישראלית שבויה כתובתה מאתים אם היא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד והדר קתני שפחה לאמתוי' לאפי' דשם שכתה הויא פרוצה מ"מ כיון שהיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד יש לו טענת בתולים ואי אמרת זו ואין ל"ל זו קתני גיורת הוי רבתא להיות כתובתה מאתים אע"פ שאינה מזרע ישראל אבל שבויה פשיטא דהוי כתובתה ק"ק כיון שהיא מזרע ישראל אלא שנשבית ושפחה שנשתחררה נמי פשיטא שכתובתה מאתים דמי לא עשיקי' נמי אפי' בשפחה שנולדה בבית ישראל שהיתה במורה מדבר ערוה כך נלע"ד: ועוד נלע"ד דה"ה דגיורה בתולה ושבויה ושפחה בתולה אלמנה מן האירוסין שכתובתה ק"ק כיון שהן פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד. ועיין בתו"ש לקמן פ' עשרה סי' ג' בשם התוס' ז"ל שהקשה אין דרכה להתגייר אלא עם אמה: עוד נלע"ד דהא דקתני ברישא גיורת ושבוי: ושפחה בלשון יחיד והדר קתני שנפדו וכו' לשון רבים ושד דקתני שנפדו ברישא דלא הוי לא בתלי דפתח ביה ולא בתלי דסליק מיניה נראה דמילתא אגב אורחיה קמ"ל דמשכחת כולהו תלתא גיורת ושבויה ושפחה באשה אחת כיצד גיורת קטנה שהגיירה והדר נשבית ופדאוה לשם שפחה לעבדות והדר שחררוה ושיינו נמי דקתני ברישא והשפחה ולא קתני והמשוחררת לקקתני גיורת ול"כ נקט בסיפא לגון רבים כיון דהאמת היא שהן שלם בשיב ושלק לומר בכולם לגון רבים כיון שאפשר להיות הגיורת ג"כ שבויה ושפחה משוחררת וכן השבויה אפשר להיותה גיורת ומשוחררת וכן השפחה המשוחררת ואמאי תנא דלאחרמי דהויא באשה אחת כולהו הני תלתא הרשתקי לעפ"כ כתובתה ק"ק כיון שהיא פחותה מבת שלש כנלע"ל ואע"פ שהוא דחוק דרבוי מלות בנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו להאי פירושא לא קאי ארבוי נשים בפסוקו אלא ארבוי עניים: ובשם הר"ן ז"ל ראיתי כתוב דנקט שנפדו ברישא משום שהוא מצוה לכתות וכן נמי גיורת יש בה מצוה שא"כ בשחררו דלא מיבעיא שאין בה מצוה אלא אדרבא יש איסור בדבר ומ"מ נקט ברישא גיורת בתחלה כי סיני לליטמאי' הלי דיוקא דמשני א"כ הכא דמיירי בפוטל הפדיון והגרות והשחרור ל"ל הכי אבל ברישא לא ע"כ בקיצור: **פחותות מבנות שלש שנים** וכו'. בטור א"ה סי' ס"ז: **ב הגדול שבא על הקטנה** וכו'. ביד שם פי"א סי' ג' ובטור א"ה סי' ס"ז. ירום' ניהא גדול שבא על הקטנה הבתולים חוזרין קמן שבא על הקטנה הבתולים חוזרין קמן שבא על הגדולה אין הבתולים חוזרין א"כ אבין אתחר שבא עליה אלא כדרכה א"ר יוסי ב"ר אבין ואמי' תימא בכדרכה קמן ביאתו ביהה אבל אין כי

כח

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org